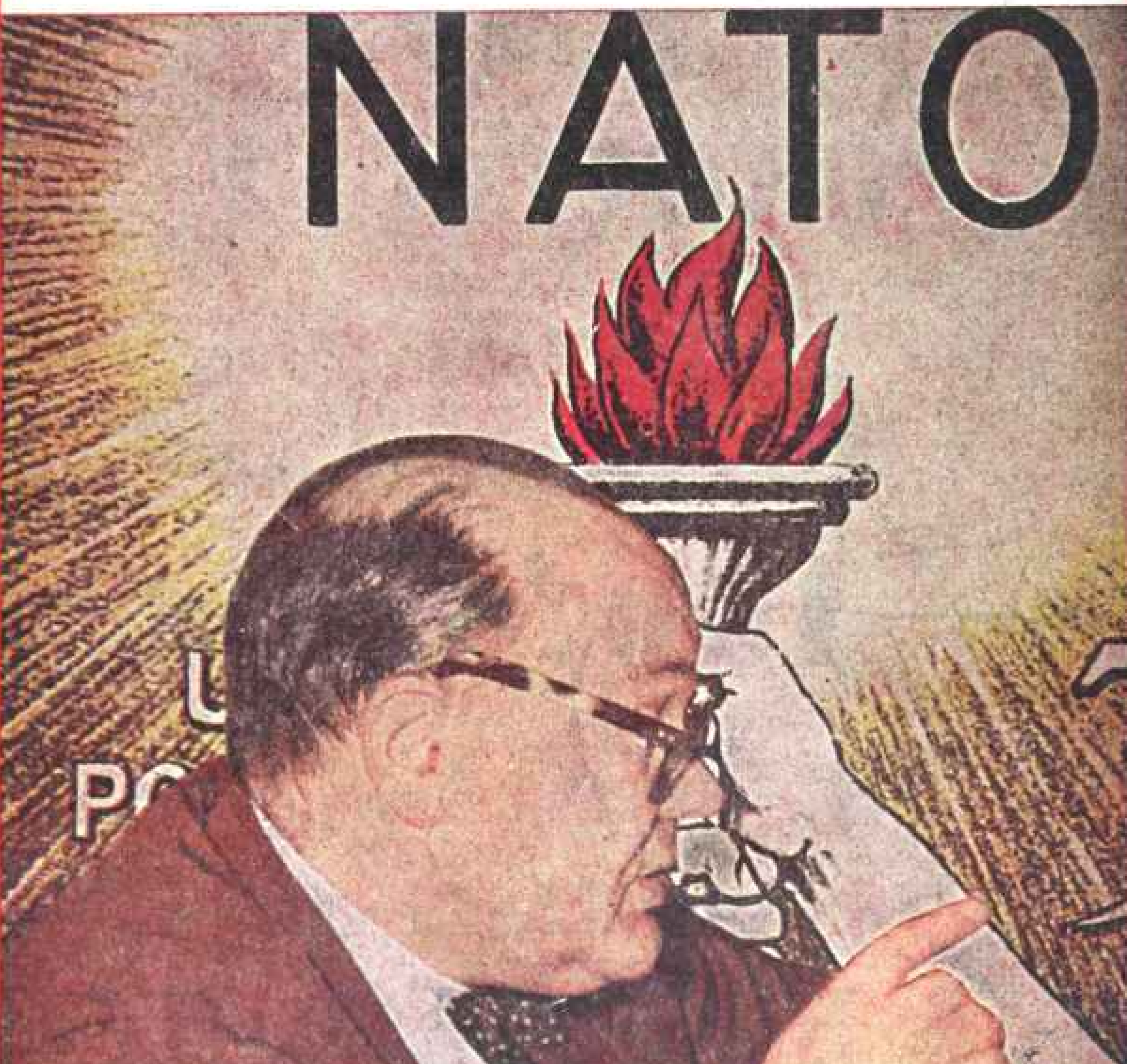
AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

YIL SONUNDA

10

BAHÇELİ EV

Ayrıca

1500 Hesap sahibine

150.000

LİRA

Para ikramiyesi

AKBANK

Hesabınızı açtırmakta acele ediniz

Hesabınızdaki her **150** liraya
ayrı bir kur'a numarası verilir.

AKİS

Haftalık Aktüalite Mecmuası

Sene : 3, Cilt: VIII, Sayı: 138

Rüzgârlı Sok. Ovehan
Kat: 3, Daire: 7
P. K. 582 — Ankara
18992 (Yazı İşleri)
15221 (İdare)

Fiatı : 60 Kuruş

Neşriyat Müşaviri :
Metin TOKER

İmtiyaz Sahibi ve yazı işlerini fiilen idare eden Mes'ûl Müdür:
Yusuf Ziya ADEMHAN

*

Umumi Neşriyat Müdürü
Hamdi AVCIOĞLU

Teknik Sekreter :
M. Nevzat ÜNLÜ

Karikatür :
TURHAN

*

Fotoğraf :
Hüseyin EZER
Osman ÖZCAN
ASSOCIATED PRESS
TÜRK HABERLER AJANSI

*

Klişe :
Doğan Klişe ATELYESİ

*

Müessese Müdürü :
Mübin TOKER

*

Abone Şartları :

3 aylık	(12 nüsha)	:	6 lira
6 aylık	(26 nüsha)	:	12 lira
1 senelik	(52 nüsha)	:	24 lira

İlân Şartları :
3 renkli arka kapak (Tam Sayfa): 350 lira
Kapak içi 300 lira, metin sayfaları Santimi 4 lira.

*

Dizildiği ve Basıldığı Yer :
Rüzgârlı Matbaa — ANKARA
Tel: 15221
Basıldığı tasrihi 27.12.1956

Kapak resmimiz :

Paul H. Spaak

Hür Avrupanın sesi

Kendi Aramızda

Dış hâdiseler hakkında

Şimdiye kadar, pek çok kimse gibi ben de AKİS'i alır almaz Yurtta Olup Bitenleri okur, sonra vakit buldukça öteki tarafları karıştırırdım. Şimdi bir kısmın daha tiryakisi oldum: Dünyada Olup Bitenler. Yalnız iç değil, hakikaten dış hâdiselerin de hakiki yüzünü sadece AKİS'ten takip edebiliyorum. Maksatlı haberlerin maksadını o kadar güzel, tarafsız ve vukufla tahlil ediyorsunuz ki, aşkolsun!.

Ruhi Güven - İstanbul

Artık dış politikamız . hakkında ne düşündüğümü soranlara "AKİS gibi düşünüyorum" cevabını veriyorum. Zira dünyanın dört bir tarafından gelen haberleri mükemmel bir süzgeçten geçiriyorsunuz. Allah bu süzgeci, büyük başlık meraklısı gündelik gazetelere de İhsan etsin.

Ragıp Tankur - Ankara

İktidarın dış hadiseler hakkında memleketi tenvir etmesinin lüzumu kadar ısrarla istenmediğini söyliyerek aklınız sıra Menderes'i mazur göstermeye çalışıyorsunuz. Dünyada ve Ahirette C. H. P. nin, Hür P. nin ve C.M.P. nin elleri yakamızda olacaktır.

Naci Tuğrul - İstanbul

Kalkınma hakkında

Türkiyede iktisadi kalkınmada yeni bulunmuş olan ve tatbik edilen "cezbe teorisi" burada alâkayla takip edilmektedir. Bu teorinin malt cephesi mal ve hizmet miktarının artmasını dikkate almadan, para ve kredi hacmini milyarlarla çoğaltmak, tedavül süratine azami hız vermektir ya..

Bir Profesör bunu anlamadığını söyledi. Ben dedim ki; "Ama Einstein'ı anlıyanlar enderdi!" "Türkiyede anlayan var mı?" dedi. "Var, az ama var" dedim. Behzad Bilgini, Profesör Nihad Erimi, gazeteci Saftı Kılıçlıoğlunu ve Server Somuncuoğlunu sayalım. Profesörün yüzünde acı bir ifade belirdi, bir şey demedi. Ama ben sezdim: Anlıyamıyordu, teori zordu!

Kadıoğlu - Hamburg

Üniversite hakkında

Mecmuanızın 1 Aralık 1956 tarihli sayısının 11. sahifesinde çıkan Törenler, başlıklı yazıyı okumuştum.

22 Aralık 1966 tarihli sayısının aynı sahifedeki mevzuubahis dekanın tekzip mahiyetinde olan zira kendisi de öyle diyor- açış konuşmasının metnini de okudum. Fakat Sayın Dekan tek. zip mahiyetinde olan -zira kendisi de sının metni ile "kaş yaparken göz çıkarmak" darbımeseli gibi, AKİS'in iddialarının doğru olduğunu tasdik etmiş oluyor. Zira konuşmasının 3 ve 4 üncü pragrafları top yekûn konuşmasından okadar ayrı o kadar başka hedefte ki, insan ilk okuyuşta hemen fark ediyor. Adeta bu kısımlar politikayım diye bar bar bağırıyor..

Güner A. Ünalan - İstanbul

137 nci sayınızda. Dil ve Tarih,- Coğrafya Fakültesi Dekanı Prof Sedat Alp'in, Fuzuli'yi anma töreninde söyledikleri nutkun tam metnini "Kanun Mecburiyeti" baslığı altında neşretmenizi doğru bulmadım. Bir sairimizin aziz ruhunu yâdetmek için yapılan edebi bir toplantıda irad olunan ve ".... memleketimizin son yıllarda misli görülmemiş kalkınma hamlelerine sahne olduğunu", "yurdumuzda hergün artan mühendis ihtiyacını karşılamak üzere kurulmakta olan Ortadoğu Teknik Üniversitesinin Ankarada acılısını" müjdeleyen bir nutkun tam metnini kanunen mecbur olmasanız da neşretmeniz lazım gelmez mi idi?

Mahmure Bulver - İstanbul

Köylüyüm. Çeyrek derecede okur yazar olmadığım halde gazete ve mecmuaları kekeleye kekeleye okur. birşeyler anlamağa çalışır ve zevk duyarım. Nabza göre şerbet vermeyin diyen dekanın vekâlet emrine alınışı, İdealist Profesörlerin, Doçentlerin birbirini takip eden istifaları bos kafamda geniş yer işgal etti. Hele Atatürkün "En Hakiki Mürşit İlimdir" sözünün Üniversite kapısınla üzerinde yazılı olduğunu öğrenince, içimden burkuldum, kıvrandım. Acaba Hürriyet bu mu? Bu mu Demokrasi?

A. B. Eren - Ahmetli

Güneşin balçıkla sıvanamıyacağı hakikatinin bütün çıplaklığına rağmen, bu ise kalkışmak, göğü boyamak kadar hayalî, iğne ile kuyu kaz. mak derecesinde çaresiz ve güldürücüdür. Demokrasilerde üniversite muhtariyetini savunmak hakkını, söz hürriyeti bahsinde tanık tutup; "Bakınız, nasıl konuşuyorlar, iste gerçek Demokrasi!." diye böbürlenmek neden? Münevverlerin acısı, Üniversitenin, batılı anlamıyla, muhtariyeti davasıdır. Bütün özledikleri de, haksızlığı savunma hürriyeti yerine, haksızlığın sona erdirilmesidir.

H. Hacıbaşıoğlu - Bafra

Aşağıdaki iki mısraın sayın Profesör .Turhan Feyzioğluna duyurulmasına delâletinizi rica ederim:

Miri derviş bahste nâ-ehl imiş meğer
İbni Kemal sandık Ebû-cehl imle meğer!

Yaşar İnan - Ankara

İlimsever zenginlerimizin himayesinde, siyasi ve malt sapıklıkların tesir sahası dışında, hür fikirlerin ocağı olacak bir "İlim Yuvası" kurulması fikrini, mecmuanız sütunları arasında -zemin ve zaman çok müsait olduğu halde- bugüne kadar savunana rastlamadık.

Yoksa aydın kişiler arasında "Paris", hâlâ 19 uncu asır sonundaki kıymetini kaybetmedi nü? Bize ait her meselenin serbestçe konuşulacağı yer, ne vakit Türkiye olacak?

Emin Ömergil - Ankara

Kıbrısta tedhiş hareketlerini önlemeye çalışan İngiliz askerleri

Son perdenin son sahnesi

Kıbrıs

İşin içyüzü

Bu haftanın başında Salı günü D.P. Meclis Grubunun, Çarşamba günü Türkiye Büyük Millet Meclisinin azaları kendilerine hükümet tarafından izahat verilmesini beklediler. Beklediler ama, boşuna beklediler. Kıbrıs meselesi, nihaî safhasına yaklaşmış bulunuyordu. Hükümete tetkik olunmak üzere bir metin tevdi edilmişti. Metin hakkında Başbakan Adnan Menderes acele bir beyanat vermişti. Müteakiben Kıbrıstaki Türk cemaatin liderleri memleketindize gelmişti. Bunların da üç açıklaması neşredilmişti. Üç açıklama, üç ayrı görüşü ortaya atıyordu. Kıbrısta yalpuan ilk beyanatta Anayasa, Türk camaatin hiçbir esaslı talebinin karşılanmadığı mucip sebebiyle Türk ekalliyet tarafından reddediliyordu. İkinci beyanat Dr. Fazıl Küçük tarafından Türkiyeye ayak basıldığında yapılmıştı. Onda Anayasanın tetkik edilmekte olduğu, şimdilik birşey söylenemiyeceği bildiriliyordu. Türk liderler üçüncü defa olarak ağızlarını açtıklarında ise "şunu Türk Hükümeti bilir", "bunu Türk Hükümeti bilir" tarzında sureti katiyede politik olmayan sözler sarf ettiler ve Anayasanın daha lehinde vaziyet aldılar. Dr. Fazıl Küçük ve Faiz Kaymağın kendilerini Başbakan Adnan Menderesin acele beyanatına uydurmaya çalıştıkları anlaşılıyordu. Aslına bakılırsa Cemaat temsilcileri, uymakta güçlük çekmekte haklıydılar. Zira acele açıklamanın yapıldığı 20 Aralıkta Cumhuriyet Hükümetinin Kıbrıs politikasında yani ve mühim bir dönemeç daha alınıyordu.

Hükümetten Mecliste beklenilen izahat elbette ki beynelmilel gizli temasların açıklanması veya zamanı gelmeyen ifşaat değildi. Ama böyle mühim bir meselede teşrii Meclisi habersiz bırakmak, 099dan direktif almamak, onun temayülünü yoklamamak hataydı. Adnan Menderesin kendi Grubuna arzuladığı temayülü kabul ettirebileceğine kani olması mümkündü. Üstelik bu kanaat, haklıydı da.. Buna rağmen aldığımız yeni dönemeçte, Türk 'milletinin düşüncelerinin Mecliste ifade edilmesi önümüzdeki Müzakerelerde Cumhuriyet Hükümetinin ancak işini kolaylaştırabilirdi.

Nitekim Çarşamba günü Dışişleri Bakan Vekili Ethem Menderes dış politikayla alâkalı sözlü sorulara sıra geldiğinde kürsüye çıktı ve hükümetin dış politika hakkında Cuma günü umumi izahat vereceğini bildirdi. Yalnız bu izahatın nasıl verileceğini tasrih etmedi. Eğer hükümet resen izahat verirse müzakere açılacak ve herkes konuşabilecekti. Yok izahat, sözlü sorulara, cevap olarak verilirse o takdirde sadece soru sahipleri fikirlerini beyan edebilecekti. Sözlü soruların ikisinde Orta Doğu durumu, birinde hükümetin dış politikada; izahat vermemesi sebebi, birinde Kıbrıs bahis mevzuu ediliyordu. En hararetli müzakerelerin Orta Doğuda, en alâka uyandırıcı olanın Kıbrıs mevzuunda cereyan edeceği muhakkaktı.

Gittikçe yumuşayan tutum

Zira Kıbrıs mevzuunda 20 Aralıkta söylenilenlerin- yepyeni bir dönemeç teşkil ettiğinde zerrece şüphe yoktu. Gerçi bu beyanatı takiben D.P. nin İstanbulda çıkardığı Havadis gazetesinin başyazarı Bahadır Dülger, politikamızda hiçbir değişiklik olmadığını yazdı. Erzurum milletvekilinin onu yazarken hâdiselere bakacak yerde kendisini İzmir milletvekili Cihad Babana karşı duyduğu hislerin tesirine- kaptırdığı anlaşılıyordu. Cihad Baban Başbakana bu mevzuda bir sözlü soru tevcih etmişti. Sorusunda Kıbrıs hakkında izahat istiyor ve yeniden bazı tavizlerde bulunulup bulunulmayacağının açıklanmasını talep ediyordu. D.P. sözcüsünü kızdıran işte bu son kısım olmuştu. "Sanki taviz vermişiz, de, yenisini verip vermiyeceğimiz soruluyor. Türk politikası daima aynı kalmıştır" diyordu. Halbuki Türk

politikası asla aynı kalmamıştı. Bu, başlıbaşına bir kusur değildi. Ama acaba değişiklikler menfaatlerimize tamamiyle uygun muydu? Bunu anlamak için sadece, bizim değil, alâkalı diğer devletlerin de görüşlerindeki değişikliklerin hangi istikamette olduğuna bakmak lâzım geliyordu.

Türk politikasının gelişmeleri

Cumhuriyet Hükümeti 24 Ağustos 1955'e kadar, bir "Kıbrıs meselesi "nin mevcudiyetini kabul etmedi. Daha doğrusu, bu meselenin mevcudiyetini alenen kabul etmedi. Yunanlılar dünya ölçüsünde propaganda yapıyorlardı, Yunan devlet adamları ateşli beyanatta bulunuyorlardı, Kıbrısta bombalar patlıyordu, Makarios "Enosis"in alemdarı vaziyetine geçmişti,. Kıbrıslı Rumlar yaygara koparıyorlardı. Bütün bunlara karşı Cumhuriyet Hükümeti, Fatin Rüştü Zorlunun tabiriyle "asil bir sukut" muhafaza ediyordu. Türk basınının ikazlarına Ankara kulaklarını tıkamıştı. Kıbrıs meselesi mi? Bu da neydi ? İşte Cumhuriyet Hükümetinin görüşü buydu! Ada Üzerinde hak iddia etmiyorduk, Adadaki Ekalliyetimizin durumu ile alâkadar olmuyor, onların haklarını korumak, niyetinde olduğumuzu bilmiyorduk. İngilterede idam cezasının kalkıp kalkmaması hususunda ne kadar vaziyet alıyorsak, Kibrisin mukadderatı mevzuundaki vaziyetimiz de ondan ileri değildi. Bu iş, İngilterenin iç işiydi. Nitekim Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 1954 yılındaki toplantısında Yunanistan Kıbrıs meselesinin gündeme alınmasını talep ettiğinde Türkiye teklifin aleyhinde bulundu ve Teşkilâtın, aza memleketlerin iç işleriyle alâkadar olmaması gerektiği tezini müdafaa etti.

Sonradan, 27 Ağustos 1955'de Londra Konferansında Cumhuriyet Hükümetini temsil etmek üzere İngütereye giden Fatin Rüştü Zorlu orada tertiplediği bir basın toplantısında 24 Ağustos 1955'e kadar olan politikamızı şöyle izah etti: "Türkiye asil bir sükût muhafaza etmiştir. Normal diplomatik kanallardan azimli kararım alâkalı devletlere bildirmiş ve tezini Birleşmiş Milletlerde savunmuştur". Bundan anlaşılan, açıkça vaziyet almayan Cumhuriyet Hükümetinin bilhassa Yunanistana, bu meseleyi açmamayı tavsiye, etmiş bulunduğudur. Yunan devlet adamları nın 1955'e kadar Cumhuriyet. Hükümetinin mesul şahsiyetlerine, bu hususta zaman zaman teminat verdikleri de bilinen hakikatlerdendir. Yunan devlet adamları Türk devlet makamlarına Kibrisin Yunanistana ilhakı mevzuunda koparılan gürültüleri resmen reddetmemelerini bir iç politika icabı olarak kabul ettirmeye muvaffak olmuşlardır. Fakat diğer taraftan işi körüklemeyi ihmal etmemişlerdir.

Liman lokantasında nutuk

Cumhuriyet Hükümeti Kıbrıs mevzuunda açıkça ilk vaziyetini 24 Ağustos 1955'de aldı. O gün Başbakan Adnan Menderes Liman lokantasında meşhur nutkunu söyledi. Nutukta, bütün Türkler tarafından dikkate alınmaması İmkânsız bir açıklama vardı: Kıbrısta Yunanlılar Türkler aleyhinde bir katliam hazırlıyorlardı. Türkiye buna müsaade edemezdi. Başbakan icap ederse Adaya

Makarios
Siyah hayalet

asker göndereceğimizi üstü kapalı şekilde belirtti. Açıklamanın hakikat olduğu şartıyla, Cumhuriyet Hükümetinin görüşü milletçe tasvip edildi. Kıbrıstaki ırkdaşlarımıza zarar verilmesini kabul edemezdik. O nutukda, hislere hitap ettiği sonradan anlaşılan bu beyanın kenarında politikamızın ne olduğu hususunda tek bir cümle vardı: "Londraya gidecek olan heyetimiz, statükonun muhafazasını asgari şart olarak müdafaa edecektir". Konuşmanın geri kalan kısmı "Bu ne biçim hükümettir ki bir kasaba papazına devlet muamelesi yapacak kadar eğilip bükülmektedir" tarzında polemikti.

Böylece statükonun muhafazasının Cumhuriyet Hükümeti için asgari şart olduğu ilk defa olarak mesul bir hükümet adamı tarafından ifade edildi. Statüko, Adayı İngilterenin bir parçası sayıyordu.

Azami şart

Politikamızın biraz daha sarahat kesbetmesi, Londra Konferansi sırasında oldu. Asgari şartımız, statükonun devamıydı. Ya, azamisi? 27 Ağustos 1955'de Fatin Rüştü Zorlu Londrada Zafer gazetesinin muhabirine bir beyanat verdi ve bunu açıklardi. Cumhuriyet Hükümeti delegesinin sözleri şuydu: "Türkiye bu konferansa herhangi bir pazarlık yapmak için gelmemiştir.... İngiltere hühümeti Kıbrıs üzerindeki hükümranlık haklarından fedakârlık yapacaksa, bunu ancak Türkiye lehine yapabilir."

Demek ki o tarihte Cumhuriyet Hükümeti için kabul edilebilecek iki şık vardı: Ada ya İngilterede kalır, ya da bize iade edilir. Bunu Fatin Rüştü Zorlu 1 Eylül 1955 tarihinde Londra Konferansında daha etraflı şekilde izah etti. Cumhuriyet Hükümetinin noktai nazarı şuydu: "Şu hakle Kıbrıs halkı için Self Government'den evvel müstakar bir huzur ve sükûn devresine ihtiyaç vardır. Şiddet hareketlerinin önlenmesine, Kilisenin siyasete karışmamasına mani olunmasına lüzum vardır... Bir gün Kıbrısta mevcut şerait değişecek ve. hava yukarda söylediğim gibi Muhtar idareye müsait bulunacak olsa dahi, birbirinden bu kadar farklı olan iki ayrı cemaatin yaşadığı böyle ufak bir toprak parçasında göz önünde tutulması gereken ana meselenin ekseriyet veya ekalliyet mülâhazalarına değil, her iki gruba da tam

Anadolu Ajansının Bir Tavzihi

Akis Dergisi yazı İşleri Müdürlüğüne

Akis Dergisinin 22 Aralık tarihli sayısında "Niçin uydururuz bunları" başlığı altında intişar eden yazıda Anadolu Ajansını da hedef tutan asılsız bazı iddialara tesadüf olunmuştur. Bunların cevabı aşağıdadır.

1 — Anadolu Ajansının bir temsilcisi, Nato Nazırlar konseyi toplantısının devamınca Parisde hususî Muhabirimiz sıfatiyle vazife görmüştür. Hakikat "bu merkezde iken derginizde Muhabirimizin "Muolunması asılsız bir isnattır. hayyel" diye tavsif

2 —Hususî Muhabirimiz tarafından verilen haberde başlıca Le Figaro, La Croix ve Le Monde gazetelerindeki neşriyat bahis mevzuu edilmiştir. Nitekim bu neşriyat aynen vakidir. Ve derginizde bunun aksine ileri sürülen iddiaların hiçbir asıl ve esası yoktur.

Bu tavzihin basın kanununun 19 uncu maddesi hükümleri dairesinde yayınlanmasını rica ederiz.

Anadolu Ajansı

müsavat teminine dayanması icap edeceği hatırdan çıkarılmamalıdır."

Fatin Rüştü Zorlu 7 Eylül 1955'de, gene Londra Konferansında Cumhuriyet Hükümetinin şartlarını şöyle ifade etti: "Adanın statüsünü kendi görüşüne göre anlayan ve Self Determination yoluyla Adanın kendisine iltihakını düşünen Yunanistan bu iddiasından vaz geçmedikçe Self Government, yani dahili idare şeraitini görüşmek ve bu mevzuda Yunanistanla bir teşriki mesai kurmak hiçbir veçhile kabili telif değildir". Nitekim Cumhuriyet Hükümeti Muhtariyeti görüşmek üzere toplanması İngiltere tarafından teklif edilen Konferansı reddetti ve Fatin Rüştü Zorlu Türkiyeye döndü. Hatta dönmeden, bir basın toplantısı tertipledi ve 5 Eylül 1955'de pusları söyledi: "(Yunanistan) ya Kıbrıs üzerindeki haksız iddialarında ısrar edecek, yahut da Türk dostluğunu tercih edecektir."

H. MacMillan - Selwyn Lloyd

Majestenin iki dış, işleri bakanı

1955 sonbaharında Cumhuriyet Hükümetinin tutumu işte buydu,.

Meclisteki gürültüler

O sene Türkiye Büyük Millet Meclisinde de Kıbrısla alâkalı müzakereler cereyan elti. D.P. Grubu Cumhuriyet Hükümetinin görüşünü destekliyordu. Fakat iki müstakil birkaç vesileyle bu görüşün müsbet netice vermesinin imkânsızlığım kürsüden ifade etti. Hamdullah Suphi Tanrıöverin ve Hikmet Bayurun teklifleri, realist olunmasıydı. Adayı bize vermezlerdi. Bunu hatırdan çıkarmamak lâzımdı. İngiltere gidecek, yerine Türkiye gelecek! Bu, hayaldi. Buna mukabil şimdiden, ciddi ciddi, meselâ Adanın taksimi gibi; hal çarelerini düşünmek lâzımdı. Böyle söyleyen hatipler, kapak gürültüleri arasında kürsüden indirildiler. Ada taksim edilemezdi. Ada Türkiyenindi ve. Türkiyenin kalacaktı. Kimsenin pay istemek hakkı yoktu. 25 Şubat 1956 tarihinde Fatin Rüştü Zorlu, Dışişleri Bakanlığı bütçesinin müzakeresi sırasında hükümet adına konuştu ve alkışlar arasında "İngiltere giderse, Kıbrısa biz geliriz" dedi. Meclis ekseriyeti, bu görüşü hararetle tasvip etti. Başka bir hal çaresi kabul etmemiz imkansızdı.

Yunanistana ihtar

Ancak 1956 yazındadır ki Cumhuriyet Hükümetinin Kıbrıs politikasında başka bir faktör kendisini gösterdi. 12 Temmuz 1956 tarihinde D.P. Meclis Grubu bir tebliğ, yayınladı. Kıbrıs'tan "Anavatanın bir parçası" olarak bahsediliyordu. Adanın "Türkiyeye iadesinin zaruri olduğu" bildiriliyordu. Yeni faktör ise şuydu: Yunanistan ısrar ederse "Türkiyenin de ileri sürülecek iddiaları vardır ve. tüttün Garbi Trakya ile 12 Ada meselelerinin yeniden mevzuu bahis olması icap edecektir."

Böylece Cumhuriyet Hükümeti Yunanistanı. iddialarından vazgeçmesi için tekrar ikaz ediyordu. Ondan bir bucuk ay sonra, 28 Ağustos 1956'da Birleşmiş Milletler nezdindeki delegemiz Selim Serper Washington'da televizyonla yayınlanan bir beyanat verdi. Beyanat suali cevaplıydı. Kendisine soruları sual şuydu: "İngiltere Kıbrısı terkederse, Türkiye Adayı almaya tevessül edecek midir?" Selim Sarperin cevabı şu oldu: "Bu takdirde hasıl olacak boşluğun Türkiye tarafından doldurulmasından tabii hiçbir şey olamaz."

Beklenilmeyen dönüş

Sadece 20 Aralık 1956'dadır ki Cumhuriyet Hükümeti, Kıbrıs mevzuunda bambaşka bir tavır takını verdi. Konuşan Başbakan Adnan Menderesti. Adnan Menderesin konuşmasından evvel mesele ne Büyük Mecliste ve ne de D.P. Meclis Grubunda görüşülmüştü. 29 Aralık 1956 da Cumhuriyet Hükümeti Radcliffe plânını bir "makul müzakere mevzuu" sayıyordu.

Halbuki ne Radcliffe . plânında ve ne de Lennox-Boyd'un Avam Kamarasındaki sözlerinde statükonun muhafazası, yahut Ada üzerindeki İngiliz hükümranlığının kaldırılıp Adanın bize verileceğine dair en ufak, ama en ufak bir işaret, bir ima dahi yoktu. Halbuki 20 Aralık 1956'ya kadar bunlar bizim koştuğumuz asgari ve azami şartlar olarak Türk umumî efkârına bildirilmişti.

İngiliz politikasının gelişmeleri

İngiltere de tıpkı bizim gibi -veya biz İngiltere gibi- 1955 senesine kadar Kıbrıs meselesi diye bir. meselenin mevcudiyetini kabul etmedi. 28 Temmuz 1954'de Sömürge işleriyle görevli Devlet Bakam Henry Hopkins son derece kati bir lisanla Avam Kamarasında "There can be ne question of any change of severegnty Cyp rus=Kıbnsta hükümranlığın değişmesi diye bir mesele bahis mevzuu olamaz" dedi. Hakikaten İngiltere Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun o yılki toplantısında Kibrisin İngiltere nin bir iç işi olduğu tezini savundu ve meselenin gündeme alınmamasını istedi. Meselede gündeme alınmadı. 1955'e kadar Majestenin hükümeti aynı görüşü muhafazada devam etti.

Yunanistan Ada üzerinde bak iddia edinceye kadar İngiltere Adadaki Yunan ekalliyeti Türk ekalliyetin aleyhine tutmuş, arazi ihtilâfı anıtla daima Yunanlılar haklı çıkarmış, Türk cemaatin gelişmesine mani olmuştu. O kadar ki Lefkoşede İş Bankasının bir şube açmasına müsaide edilmesi bile bir siyasi hâdise neticesinde sağlanabilmişti. O zamanki Genel Vali Sir Robert Armitage Ankaraya geldiğinde Dışişleri Bakam Fuad Köprülü İngiltere Büyük Elçisi tarafından metilen ziyafete gitmeyi reddetmiş, "bir Türk bankasının Kıbrısta şube açmasına müsaade etmeyen bir Genel Vali şerefine tertiplenen toplantıya katılmam" diye haber göndermişti. Şube, ancak bu harekat neticesinde açılabilmişti. İngiltere Türk ekalliyetin Kıbrısta yaşadığım, Yunanistan Adayı Memeye ciddi sakilde başladıktan sonra farketmişti. Bunun hangi sebebe istinat ettiği de açıktı.

İlk değişiklik

Buna rağmen Majestenin hükümeti 1955 sonbaharında Kıbrıs meselesini görüşmek üzere Türkiyeyi ve Yunanistanı Londra Konferansına çağırdı. Sadece bu, başlı başına, İngilterenin artık Kıbrıs meselesini sadece ve sadece İngilterenin iç işi saymadığının *de facto* deliliydi. Gerçi hukuki mazeret Konferans vesilesiyle beyan edildi, ama hadisenin mânası Majestenin hükümetinin görüşünde 6B* değişiklik olduğunun deliliydi. Konferans sırasında Majestenin Dış İşleri Bakanı MacMillan kelimelerin üzerinde durarak "In a foreseeable future=Önceden kestirilebilecek bir istikbalde" Kibrisin statüsünde, Kıbrıs üzerindeki İngiliz hakimiyetinde bir değişiklik olmayacağını beyan etti. 154'deki "Kıbrısta hakimiyetin değişmesi diye bir mesele bahis mevzuu olamaz" tezi ile 1955'deki "Önceden kestirilebilecek bir istikbalde değişiklik olmayacaktır." tezi arasındaki fark dağlar kadar büyüktü.

Müteakiben MacMillan Londra Konferansı hakkında Avam Kamarasına izahat verirken Self Determination bahsinde Üç tarafın durumunu şöyle izah etti: "Yunanlılar bu yıl veya bir, iki sene içinde; Türkler asla; biz bir gün dedik". 5 Aralık 1965 tarihindeki o celsede İşçi milletvekili Brackway Bakana itiraz etti. İddiasına göre Majestenin Sayın Bakam "bir gün" değil, "asla" demişti. Bakan iddiayı reddetti. Londra Konferansında "Self Government'i verelim, İdari Muhtariyet yürürse İlerisi için Şelf Determination'ı düşünürüz" demişti. MacMillan Majestenin hükümetinin görüşünü daha da açıkladı: Birgün bazı şartlar altında Self Determination'a geçilebilirdi. Bakan ilk defa olarak "Common citizenship=Müşterek Vatandaşlık" mefhumunu da ortaya attı.

Aynı gün bu meselede Lennox-Boyd da hükümetin görüşünü izah etti. Bildirdiğine göre Self Determination prensibinin Kıbrısta asla tatbik edilmemesi lâzım geldiği. Majestenin hükümetinin görüşü değildi. Ancak bunun tatbik güçlükleri vardı.

Avam Kamarasının 5 ve 14 Mart 1956 tarihindeki celselerinde de aynı hususlar aynı şekilde izah olundu.

İkinci adım

Bahardan sonra yaz geldi. Haziran sonunda İngiliz basınını takip edenler hemen bütün gazetelerde ısrarlı şeklide Kıbrıs meselesinin ele alındığını gördüler. Basın, Kıbrısa dair bir plânın mevcudiyetini açıklıyordu. Plânda Self Determination muyyen bir mühlet sonunda kabul ediliyordu. Gazeteler 10 veya 15 seneden bahsettiler. Bunun üzerine İşçiler Avam Kamarasının 12 ve 19 Temmuz tarihli toplantılarında hükümeti sıkıştırdılar. Böyle bir plân var mıydı? Majestenin hükümeti- adına bizzat Eden ve Slewyn Lloyd hükümetin beynelmilel gizli müzakereleri açıklayamayacağını bildirdiler. Fakat ikisi de

Lennox - Boyd

Lütfen hayır deyiniz!"

iddiayı tekzip etmeğe yanaşmadı. 19 Temmuz 1956'da Selwyn Lloyd "Self Determination yolunda yeni bir adım atılmıştır" dedi. Bu adım ne olabilirdi? Son adımda İngiltere' "Önceden kestirilemeyen bir istikbal"e gelmişti. Bunun bir adım ilerisi "önceden kestiril e bilen bir istikbal" değil miydi? Selwyn Lloyd'a göre Türkler itiraz etmişlerdi. İngiltere, Türklerin

Karamanlis

Beynelmilel açıkgöz

İtirazını nazarı dikkate almak zorundaydı. Ancak Majestenin hükümetinin "Pozisyon"u değişmemişti. 12 Temmuz 1956 da Eden de "değişiklik ve gerileme yoktur" demişti. Majestenin hükümeti Avam Kamarasının 14 Eylül 1956 tarihli toplantısında aynı şeyleri beyan etti. O gün Lordlar Kamarasında da Kıbrıs işi bu çerçeve içinde görüşüldü.

Bu sırada İngiltere, Yunanistan, Türkiye ve Amerika arasında normal diplomatik kanallardan fikir mübadelesi yapılıyordu.

Taksim fikri

Avam Kamarasının 1956. yazındaki toplantıları başka bakımdan da alâka çekti. O toplantılarda William Yates, Julian Amery ve Patrick Maidland adlı Muhafazakâr milletvekilleri Kondominyon veya -muhtelit bir hal çaresi teklif ettiler. Bu, taksim fikrinin ifadesiydi. 19 Temmuz 1956 tarihli celsede gene muhafazakâr Walter Elliot Adanın Türkiye ve Yunanistan arasında, nüfus nisbetine göre taksimi teklifini ortaya attı. Teklife göre ihtiyarî mübadele kabul edilecekti. Buna mukabil İngiliz üsleri, İngiliz arazisi olarak (Cebelitarık gibi) kalacaktı. Lennox-Boyd fikri' reddetmedi. Sadece Adanın Amerika-Kanada veya Hindistana benzetilemiyeceğini söyledi. O gün Selwyn Lloyd da İşçi Griffiths'e karşı "Niçin Türklerin de Self Determination hakkına sahip olduklarını İşçiler kabul etmiyorlar" diye sordu. Buna mukabil Eden 12 Temmuzda Taksim Veya Kondominyon düşünülüp düşünülmediği sualine bazı beynelmilel temasları teferruatı ile açıklayamayacağım söyleyerek mukabele etti.

İşçiler ise Adanın bütününe, ekalliyetlerin haklarım koruyacak bir Self Determination verilmesini istiyorlardı Bunun başlangıcı geniş bir Self Government idi. Ada belli tarihte Dominyon haline gelmeli, sonca kendi mukadderatım bizzat tâyin etmeliydi. Yani Commomvealth'de mi kalır, yoksa başka bir devlete iltihak mı eder, orası kendi bileceği işti.

Bir kaç bale adımı

Majestenin hükümeti yeni ve son durumunu geçen haftanın ortasında Avam Kamarasında 'açıkladı. Konuşan Müstemlekeler Bakam Lennox-Boyd idi. Kıbrıs için bir Anayasa hazırlanmıştı. Anayasa Radcliffe plânının esaslarım ihtiva ediyordu. Tasarı izah olunduğunda görüldü ki Majestenin hükümeti geçen yazdaki durumundan gerilemiştir. Bunun, Süveyş macerasıyla alâkası açıktır. İngiltere Kıbrıs üzerindeki haklarını zevahiri de koruyarak muhafaza etmek istemektedir. -Bu, Türkiyenin son derece lehinde bir vaziyettir- Fakat 150 sene evvelki Anayasa esaslarına göre hazırlanmış tasarının kabul edilebileceğini sanmak sadece safdilliktir.

Anayasaya göre Muhtar İdarenin Parlamentosu 36 milletvekilinden ibarettir. Bunların 24'ü Rum, 6'sı Türk olacaktır. Diğer 6'sini İngiliz Genel Valisi seçecek ve biri Marunîleri, diğeri de Kıbrısta mukim İngilizleri, temsil edecektir. Dış siyaset, savunma, emniyet ve ceza infazı işleri tamamen Genel Valiye ait olacaktır.

Parlamentonun muayyen bir devlete iltihak için alacağı kararlar mutlak butlan ile malûl, sayılacaktır. -Ancak, İngiliz Müstemlekeler Bakam bunun, İngiltere Hükümetinin Ada halkına prensip olarak Self Determination hakkını tanımış olmasına halel iras etmediğini beyan etmiş ve Self Determination şekillerinden biri alarak da taksimi zikretmiştir. Irkî ve dinî ekalliyetlerin mevcut hakları mahfuz tutulmuş ve kendilerine dinî işler, evkaf, eğitim ve radyo işlerinde garantiler tanınmıştır. Parlamento kanun yapmak yetkisini haizdir. Genel Vali İngiltere için mahfuz tutulmuş olan sahalarda kanun mahiyetinde kararnameler ısdar edebilir. Bununla beraber, Genel Vali, Parlamentoyu, bu sahalarda da kanun ısdarına mezun kılabilir. Genel Vali, Muhtariyet Anayasasına aykırı Kralî İmtiyazlara -af hakkı gibi- müteallik para ve kambiyo işlerine mütedair ve Kıbrıs Borsasının statüsüyle ilgili olan kanunları veto etmek hakkını haizdir.

Parlamentonun, Tüzük ekalliyetiyle ilgili mer'i mevzuatı tâdil edebilmesi, ancak Türk , milletvekillerinin üçte ikisinin rızasıyla mümkündür. Hükümet Başkanı ve üyeleri Genel Vali tarafından tâyin edilir. Bu üyeler meyanında bir Türk, Türk İşleri Bakanı olarak bulunur.

Başkan Kıbrıs dışından tâyin edilmek ve yarı âzası Türk diğer yarı âzası da Rum olacak olan bir Yüksek Mahkeme kurulacaktır. Ayrıca, bir Garantiler Mahkemesi -Danıştay tarzında- kurulacaktır. Parlamento'nun mahfuz sahasına tecavüz edip etmediği hususunda karar vermek yetkisi münhasıran Genel Valiye ait olacaktır. Genel Vali işin mahfuz tutulmuş sahalara ait işlerle Muhtar. Hükümete ait işlerin koordinasyonu için Genel Valinin Başkanlığında ve Türk İşleri Bakanının da iştirak edeceği bir Muhtelit Konsey kurulacaktır.

Radyo, tamamen müstakil ve tarafsız bir korporasyona tabi olacaktır. Halen cemaatlere ait olmayan eğitim müesseseleri, Genel Valiye karşı mes'ul olacak bir Cemaatlerarası Teşekküle bağlı olacaktır. Parlamentonun ısdar edeceği kanunların, ekalliyetlere verilen garantilere aykırı olmaması lâzımdır. Parlamentonun ısdar ettiği kanunların ekalliyetlerin garantili haklarına aykırı olduğu görülürse Yüksek Mahkemeye; Genel Valinin ısdar ettiği kararnamelerin aynı haklara aykırı olduğu görülürse Garantiler Mahkemesine müracaat edilebilecektir.

Amerikan politikası

Amerika Kıbrıs ihtilâfı mevzuunda, işin başından beri tarafsız bir tavır muhafazasına çalıştı. 1954 yılında mesele Birleşmiş Milletlere geldiğinde "Washigton hükümetinin delegesi çekimser rey kullandı. Bu, Amerikanın Kıbrıs dâvasını İngilterenin bir iç işi telâkki etmek istemediğinin işaretiydi. Adada gerginlik artıp bu gerginlik Güney Doğu Avrupada Amerikanın üç müttefiki, İngiltere, Yunanistan ve Türkiye arasında huzursuzluğa yol açınca mesele Washington'un gözünde de ehemmiyet kazanmağa başladı. Amerikan umumî efkârı nezdinde Büyük Britanya müstemlekesi bir devletti. Yunanlılar kurnazca o kanaat üzerinde oynadılar. İngiltere ve Türkiye o meşhur "asil sükût"u muhafaza ederken Karamanlis hükümeti belki pek asil olmayan, ama muhakkak ki son derece faydalı bir kampanyayı Amerikada devam ettirdi. Kıbrıslılar müstemlekeci İngiltere tarafından ezilmiş bir kitleydi, İstedikleri son derece basitti: Mukadderatlarım bizzat tâyin etmek! Dünyada bundan masum bir arzu düşünülebilir miydi? Rum asıllı Amerikalılar -içlerinde Başkan Eisenhower'in aziz dostu Skuras da vardı- bu propagandayı azamî derecede tesirli kıldılar. Nüfuzlu Amerikan çevreleri meseleyi Yunan gözüyle görmeğe başladılar. İşte bunun neticesidir ki Atinadaki Amerika Büyük Elçiliği yayınladığı bir tebliğde -13 Mart 1956- Büyük Elçi Cavendish Cannon'un Yunan Dışişleri Bakanı Teotokis'i ziyaretle "Kıbrıstaki son gelişmeler hakkında Amerika hükümeti ve halkının duyduğu sempatik alâka" yı ifade ettiğini bildirdi. Tebliğ, bilhassa İngilterede hiddet uyandırdı ve Majestenin hükümeti Washington'dan izahat istedi. Majestenin hükümeti bu izahatı bekleyedursun 14 Mart 1956 günü Başkan Eisenhower haftalık basiti toplantısında Amerikanın görüşünü söyle hülâsa etti: "Kıbrıs hususunda ingiltere ile Yunanistan arasında beliren ihtilâf endişe uyandırmaktadır. Bu Ada Amerikanın en sıkı dostlarından ikisinin, üzerinde ihtilâfa düştükleri bir saha haline gelmiştir. Amerika Yunanistan ile İngiltereye ihtilâflarım halledebilmeleri için mümkün yardımı yapmaya hazırdır. Bununla beraber Kıbrıs meselesinin halli ilgili devletlere ait iştir." '

Dr. Fazıl Küçük

Uygun adım, marş!.

Böylece Amerika Çekimserlikten, Kibrisin İngilterenin iç iş olmadığını resmen beyana geliyordu. Üstelik Başkan Eisenhower, Türkiyenin adını ağzına dahi almıyordu. Hem de Adnan Menderesin Uman Lokantası nutku ve onu takip eden 6/7 Eylül hâdiselerinin üzerinden aylar geçmiş bulunduğu halde..

Amerikanın vaziyeti dört ay sonra daha da vuzuh kesbetti. 14 Temmuz 1956'da Washington'da bir tebliğ yayınlandı. Bu tebliğde Amerika, ingüterenin bizim beğenmediğimiz Self Government teşebbüslerinin methiyesini yapıyordu. O zamandan bu yana muhtelif temaslar vesilesiyle, Kıbrıs meselesinde Türkiyenin de söz hakkının bulunduğunun, hatta bunun kabul ettirildiğinin tahmini mümkündür. Ama her halde Amerika sadece ihtilâfın halli gerektiği hususunda, açıkça, umumî mahiyette temenniler ileri sürmekten öteye geçmedi.

Yunanistanın ısrarı

Yunanistan ezelden beri Kıbrısı ilhak etmek istiyordu. Bunun için elindeki koz, orada bulunan 400 bin Yunan asıllı Kıbrıslıydı. Ekseriyeti bunlar teşkil ettiğine göre kitleye kendi, mukadderatını tâyin etmek hususunda rey hakkı tanındığında mesele kendiliğinden halledilecekti. Bu bakımdan Atina hükümeti kendi ilhak arzusunu Kıbrıslıların meşru arzusu etiketi altında politika sahasına çıkardı. İşin başında Yunanistanın istediği şuydu: Kibrisin tamamına Self Determination tarımsın. Ekaltiyetin hakları tamamiyle mahfuz tutulsun. İngiltere üslerini muhafaza etsin. Aradan gecen senelerin sonunda Yunanlılar bir tek taviz verdiler: Self Determination'a geçilmeden evvel, Self Government muayyen ve mümkün nisbetinde kısa bir zaman için tatbik edilebilir.

Radcliffe plânı ilân olunduğunda Yunanistan derhal ve şiddetle aleyhte vaziyet aldı. İngilterenin teklifleri hiç bir meseleyi halletmiyordu. Hele Adanın taksimi projesi o kadar gülünçtü ki, üzerinde durmaya bile değmezdi. Bunu ciddiye almamak

lâzımdı. Böylece bir defa daha belli oluyordu. ki Yunanistan için bir tek hedef vardır: Adanın tamamını ele geçirmek!

Bundan sonrası

Başbakan Adnan Menderesi, acele beyanatının bir noktasında desteklemek lazımdır. Cumhuriyet Hükümetinin Taksim lehinde vaziyet alması, işin başından beri takınılan tek realist ve müsbet vaziyettir. Varsın Fatin Rüştü Zorlu "İngiltere giderse Kıbrıs bizimdir" desin, varsın Sinan Tekelioğlu taksimden bahseden milletvekillerinin kelimelerine bombalar savursun. Realite şudur ki İngiltere giderse, Kıbrıs bizim olmaz.

Türkiyenin Kıbrıs mevzuunda iki ana hedefi vardır. Bunların birincisi Adanın, emniyetimizi tehdit etmemesidir. İkincisi, oradaki Türk ekalliyetin Batı Trakyadaki ekalliyetimizin durumuna düşmesine mani olmaktır. Birinci hedef, Adanın Taksimi ve hele İngiliz üslerinin muhafazası suretiyle tamamiyle gerçekleşir. Türkiye bölgenin en kuvvetli devletidir ve Adada köprübaşı kurulması, isterse toprağın geri tarafım elinde tutacak Yunanistan komünist idare altına girsin, emniyetimizi sağlar.

Buna mukabil Türk ekalliyetin vaziyetini arzu edildiği şekilde korumak kolay değildir. Kıbrısta Türkler ziraat, Rumlar ticaret yapar. Ziraat yapanların muhtaç olduğu toprak ile ticaret yapanların muhtaç oldukları toprak, miktarı aynı değildir. Nitekim bugün Kıbrıstaki - mümbit arazinin yüzde, elliye yakın nisbeti Türklerin elindedir. Bundan başka Adada Türklerin tam manasıyla toplanmış oldukları bir bölge yoktur. İki cemaat birbirine karışmıştır. Bu bakımdan emniyetimiz için elzem olan Taksimin tatbikatının ekalliyetimizin haklarını korumasını temin, kolay olmıyacaktır.

Evvelâ bir noktayı hatırdan, çıkarmamak lâzımdır. Anayasa, bugünkü şekliyle asla ve asla Türkiye tarafından kabule sayan değildir. İkinci nokta Taksim plânının bir plân değil, lâf olduğundan ibaret bulunmasıdır. Teklif olunan Anayasada Taksim bahis mevzuu edilmemektedir. Sa dece Müstemlekeler Bakanı, Avam Kamarasındaki müzakerelerde Self Determination'un bir şekli olarak Taksimin de düşünülebileceğini söylemiş, hemen arkadan bunun güçlüklerini anlatmıştır. Böyle olunca İngilterenin kafasında Anayasa ile Taksim bir arada mevcut değildir. Evvelâ Anayasa tatbik olunsun, yürürse ilerde Self Determination verilir, bu Self Determination'un bir şekli de Taksim olabilir! Bugün İngilterehin çıplak teklifi bundan ibarettir. Buna Cumhuriyet Hükümetinin vermesi lâzım gelen cevap kat'i bir "Hayır"dır.

Zira İngiltereye güvenmemiz imkânsızdır. İngiltere bugün Kıbrısa muhtaçtır, Adayı elinde tutmak için de mucip sebep olarak Ada üzerindeki Türk haklarını göstermektedir. Bu yolu beraberce yapabiliriz,

Otorite, Disiplin ve Lider

Fevzi Lûtfi KARAOSMANOĞLU

Aziz Metin Bey,

AKİS'in son sayısında Hürriyet Partisinden ve benden bahseden bir yazı okudum. Bu münasebetle bazı düşüncelerimi yazmak lüzumunu duydum.

Evvelâ şunu söyliyeyim: Bizde Tüzük rafta değil, elde, dilde, ruhta ve tatbiktedir. Böyle olduğunu da gördünüz, bunda beraberiz sanırım.

Muradımız da bir... Siz Muharrir olarak, bizler de siyaset adamları ve Parti mümessilleri olarak Memleketin selâmetini ve iyiliğini istiyoruz. Partileri de, aynı fikirler ve prensipler etrafında toplanan insanların kazanılmasını emel edindikleri Memleket dâvalarını en iyi bir neticeye vardırmaları için bir vasıta telâkki ediyoruz. Yalnız bu emel ve ümit yolculuğunun seyrinde, tarzında ve revişinde ayrılığımız var. Bu nokta, sizinle birkaç buluşmamızda aramızda sohbet mevzuu da olmuştu. Yazıda size hitap edişimin sebebi budur. Fakat anlıyorum ki ben meramımı izah edememişim. Son yazı bunu aşikâr olarak belli ediyor. AKİS liderlikten, otoriteden, disiplinden bahsediyor, bizim Partide bunların bulunmadığını söylüyor ve biraz da benim daima amatör politikacı olduğumdan şikâyet ediyor.

Lider, otorite, disiplin... Aziz kardeşim, şayet bunlar birer haslet ve vasıf ise ve bunlar bende ve bizim arkadaşların çoğunda noksan ise, hatta yoksa ne yapalım? Cevap olarak "O halde bu işlerden vaz geçiniz!" diyebilirsiniz. Fakat, hayır, vazgeçmiyelim. Vatandaşlar ve dostlar bizleri bu vazifelerde tuttukları müddetçe vazgeçmiyelim. Ama onlardan, bu işlerden ayrılmamızı ister bir hal gördüğümüz gün elâlem gibi, başkaları gibi inad edip yerimizde de kalmıyalım. İşte bu noktada ben halis amatörüm. Palitikayı sırmalı Devlet saçağının ucunu yakalıyarak her devirde, her gün ve her eyyam ortada görünür ve döner adamların işi, istendiği ve istenmediği gün sahneden veya sahne aralığından ayrılmayan aktörlerin lûbiyatçdığı telâkki etmiyorum,

Gelelim şimdi işin öbür taraflarına:

Azizim, bu Memleketin eski devirlerini, bilenlerden dinledik veya okuduk. Yetiştiğimiz zamanları da yaşayarak idrak ettik. Otoriteden hâlâ mı ürkmedik, bâlâ mı bıkmadık?... Siyasî otorite, Devlet otoritesi, lider baskısı ve tahakkümü... Yıllardanberi Memleket ufuklarını karartan bunlar değil mi, bizleri bezdiren, Türk Milletini Hengâmeden hengâmeye sürükleyen bunlar değil mi? En geniş yürekle, en iyi emellerle binbir ezi - yet ve hicran ortasından iş başına gelen İttihat ve Terakki, otorite yokluğundan değil, çokluğundan ve onun birkaç insanda ve bir noktada şuursuzca temerküzünden yıkıldı gitti. Memleketi de ayaklar altında bıraktı. En son günlerde okuduğumuz Takriri Sükûn Kanunu ile kurulan Ankara "Dört Aliler" İstiklâl mahkemesinin zabıtları bu ittihatçıların bir çoklarının birkaç Otoritenin zebunu olarak yaşadıklarını bir kere daha göstermemiş olsaydı söylediklerinize hak verirdim. Tecelliye "de bakın ki vaktiyle "Ölen otorite sahipleri yerine, o mahkeme huzurunda, ancak otoritesizler hesap vermeye mecbur bırakılmışlardır.

Halk Partisine geliyorum. Başından beri bu Parti içinde otoritelerden şikâyet edilmiş, ve otoriteler yüzünden o Partide de, Memlekette de nefes alınamaz günler yaşanmıştır. Recep Peker Rahmetli bile Partide mes'ul mevkide olduğu halde bu yüzden hem otoritenin zebunu ve hem otoriteye mütehassir günler geçirmiş olacak ki, dilinden düşürmediği disiplinli hürriyet âvâzeleri içinde yıllar sonra Başvekil olunca bu susuzluğunu bir hamlede gidermek için bu defa da Devlet otoritesi sözünü diline virdetti ve İzmirde vatandaş kütleleri üstüne otorite nâm ve hesabına telâşla ve şaşkınlıkla kurşunlar endaht ettirdi.

Demokrat Partiyi ise siz de bilirsiniz, ben de bilirim. Otorite ve disiplin denen şeyler bu partide o hale geldi ki artık bu Partiyi dünya yüzünün hiçbir Parlamentosunda hiçbir devirde görülmemiş hareketlerin içinde görüyoruz. Reisleri veya sizin arzu ettiğiniz tâbirle liderleri bir meselenin en sıkı müzakeresi sırasında belki bir zaruretle Meclisten dışarıya çıkınca partili arkadaşları hemen kendisini takibe mecbur oluyor.

Gel, kardeşim! Şu otoriteyi, liderliği filân, bırakalım da insan olmağa çalışalım, bu memlekette Partilerde olsun, onun dışında olsun insanları sevelim, insan yüzüne güler yüzle bakalım, muhabbet denen şeyi otoritenin yerine en güzel ve ulvî bir şuur halinde ruhlarımıza yerleştirelim.

Vefa, muhabbet, diğergâmlık, beraber çalışma ve iyi işler yapılsın da kim yaparsa yapsın emeli ve mertliği ruhlarımıza işlerse ve her yerde İktidar denen şeyi bir ikbal, ondan uzakta kalmağı bir idbar saymazsak ve nizamın hakimiyetini en iyi bir otorite sayıp fikirleri lider haline getirmesini bilirsek en güzel ve şuurlu disiplini Memlekette de, Partilerde de tesis etmiş oluruz.

İşte bir amatör politikacının eskidenberi şiar edindiği telâkkiler.. Kusurlu muyum, bilmiyorum?

Muhabbetlerimi arz ederim.

zira menfaatlerimiz aynıdır. Ama, yarın şartlar değiştiğinde?. O gün İngilterenin, Adanın tamamına Self Determination vererek çekip gitmesi en yakın ihtimaldir. Hele o sırada iktidarda bir İşçi hükümet bulunursa, bunun böyle olmaması için hiçbir sebeb yoktur. İngilterenin son senelere kadar Kıbrıstaki ekalliyetimizi asla korumadığı, hattâ Vakıflara alt araziye el koyduğu, dalana Yunan ekseriyeti lehinde vasiyet aldığı unutulmamalıdır. Bu bakımdan Radcliffe plânı, Anayasa olarak bir kat daha kifayetsiz hale gelmektedir. Anayasanın bütün salahiyeti Genel Valinin elinde topladığını görmemek için Anayasa mevzuunda hiçbir bilgiye sahip olmamak dahi kâfi değildir. Yarın şartlar değiştiğinde ya Genel Vali meselâ Sir Robert Armitage zihniyetini taşıyan veya daha fenası İşçi Partisinin fikirlerini benimsememiş bir zat olursa?. O zaman Anayasa fiyle işler ki, Taksim Self Determination'un bir şekli olarak dahi hatıra gelmen ve Yunanistan muradına erer.

Cumhuriyet Hükümeti bugün, geçici de olsa avantajlara maliktir. En kıymetli koz Büyük Müttefik Amerikanın bu bölgede sükûn istemesidir. Amerika Türkiye Üzerinde de, İngiltere üzerinde de, Yunanistan üzerinde de dostane nüfuz sahibidir. İkinci bir avantaj Orta Doğruya artık sadece tırnaklarıyla tutunan İngilterenin Türk desteğine muhtaç olmasıdır. Üçüncü koz, Taksimin dünya umumî efkârı nezdinde tutulan bir plân sayılmalıdır. Bizim bunun lehinde vaziyet almamın bizim lehimizde, Yunanistanın bunun aleyhinde vaziyet alması onun aleyhindedir. En hararetli Yunan taraftarının dahi "Ee, işte, Yunanlılarla meskûn yerler Yunanistana, Türklerle meskûn yerler Türkiyeye verilsin diyorlar.. Self Determination, Self Determinotion!. Hâlâ niçin bağırıyorsunuz? Türklere ait kısmı da size verecek değiller ya.." dememesi imkânsızdır. Bunu Yunanlılar da bilmektedirler ve bugünkü şamataları ilerdeki pazarlıkta büyük parçayı koparmak gayesine matuftur.

Cumhuriyet Hükümetinin yok Kıbrısın tamamı bize iade edilmelidir, yok Yunanistan ya Kıbrısı ya Türk dostluğunu tercih etmelidir, yok Türkiye asgari fart olarak İngiliz hakimiyetinin devamını koşmaktadır, yok Kasaba papazım tanımayız tarzındaki bize boşuna vakit kaybettiren ve üstelik Yunanistana karşı dünyada sempati uyandıran katı tavrından ayrılmış bulunması iyi bir hareket tarzıdır. Başbakanın Taksimi elle tutulur hale getirmek için acele beyanatında buna ayrı ve hususi yer vermiş olması takdire değer. Ancak müzakere için masanın başına oturmadan bir noktanın taraflarca kat'i olarak kabulüne zaruret vardır: Hedef Adanın taksimidir. Bu, ana prensip olarak kabul edilmeden, Cumhuriyet Hükümetinin herhangi bir Anayasayı -hele bugün teklif edilen Anayasayı, hiç- görüşmeye yanaşması caiz değildir. Ama hakikaten kabul edilebilecek tek şart olan Taksim ana fikri etrafında toplanılabilirse meselenin teferruatı ele alınabilir. O zaman dahi müzakerelerin çok, hem çok çetin geçeceği şimdiden hatırda bulundurulmalıdır. Zira Taksim, hakikaten müşküldür.

İngiltere nin bugünkü teklifi Cumhuriyet 'Hükümetince kabule şayan olamaz. Zaten İngilterenin, teklifini, kabul edilmesin diye yaptığı da hakikattir. Yoksa aklı başında tek insan Anayasa tasarısının kabul edilsin diye hazırlandığım düşünemez. Ama eğer teklif, Taksimi politika sahasında bir zaruret olarak saydırmak için prelüd mahiyetindeyse bu zaruretin müşahhas hâle getirilmesi halinde Cumhuriyet Hükümeti Taksimi madde olarak zikredecek bir anlaşmaya varmaya hazır bulunduğunu bildirmelidir.

Kıbrıs meselesinin son gelişmesi karşısında bu mecmuanın fikri budur.

D. P.

Hep aynı isimler

Bu haftanın içinde Türkiyede gazete okuyucuları, hep eski plâkları işiten radyo dinleyicilerine döndüler. Sütunları dolduran isimler, aşina isimlerdi. Sanki eski bir modaya tekrar avdet edilmişti. "Maliye Bakanlığına Hasan Polatkan getirildi". Dr. Namık Gedik İç İşleri Bakam oldu", "D.P. Meclis Grubu başkanlığına Hayreddin Erkmen seçildi', "Fatin Rüştü Zorlunun Dış İşleri Bakanlığına tâyini bekleniyor", "Sıtkı Yırcalı bir bakanlık alacak". Bunları okuduktan sonra insanın gözleri başka havadisler arıyordu: "Dr Mükerrem Sarol basın işlerini tedvir edecek", "Kemal Zeytinoğlu Bayındırlık Bakanlığına geliyor" veya "Osman Şevki Çiçekdağın Adalet Bakanlığına tâyini yüksek tasdike iktiran etti". Ama bunların içinde imkânsız bulunan, Muhalefeti sevince garkedecek olmasına rağmen, sadece sonuncu ihtimaldi. Zira Osman Şevki Çiçekdağ Tanrının rahmetine kavuşmuştu. Anlaşılan D.P. içinde gözden düşenlerin tekrar yükselmelerinin tek manii ölümdü. Tabii, Genel Başkandan uzak geçirilen günlerde onun hakkında eşe veya dosta yapılan "vefasızlık" şikâyetinden başka bir harekete tevessül etmemiş olmak şartıyla.. Genel Başkan aleyhinde vaziyet almamış bulunmak kaydıyla.. Maamafih son hafta zarfında gazete sütunlarını dolduran isimlerin sahiplerinin, mevkilerinden arzularıyla ayrılmadıkları, ayrılmağa mecbur bırakıldıkları doğruydu.

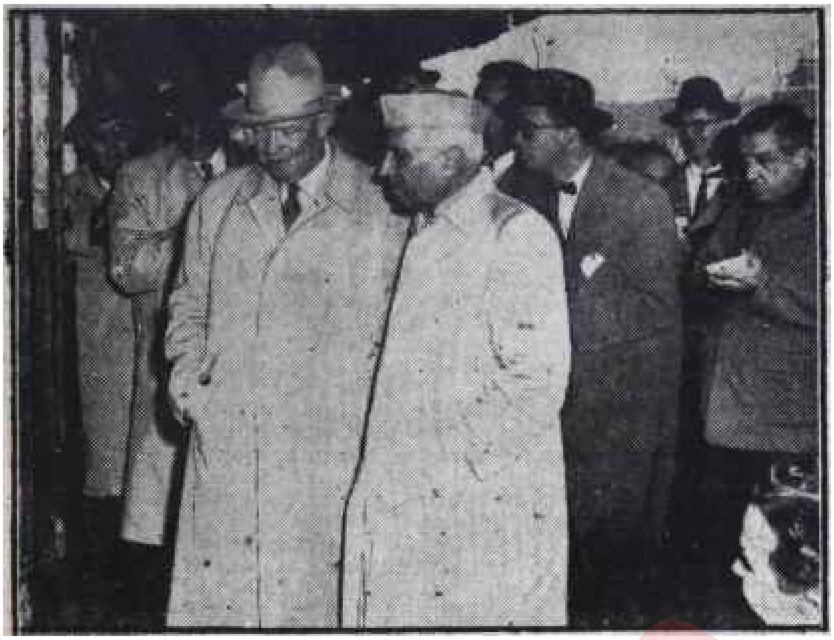
Dr. Namık Gedik
Eski şarkı

Madalyonun iki tarafı

Parti içinde böyle hareket etmenin, iki neticesi vardı. Grubun ismi tanınmış simalarından olup "Genel Başkancı" bilinenler, sağlam safta oldukları kanaatine varıyorlardı. İşte, arkadaşlara vefa gösterilmişti. Bir takım maceralara atılmakta fayda yoktu. Üstelik Genel Başkan talerin sevk ve idaresinde, görülüyordu ki becerikli ve mutemed adam bulmakta güçlük çekmektedir. Böylece Genel Başkanın Parti içinde ideal arkadaşı olarak bilinenler, Adnan Menderesin etrafında bir çekirdek teşkil ediyorlardı. Bunun, partinin sevk ve idaresi zaviyesinden yeni bir safha teşkil ettiği muhakkaktı. Mühim işler onlara havale ediliyor, mühim vazifelere onlar getiriliyordu. D. P. iktidarı 1958 seçimleriyle de devam ederse, bir zamanlar nasıl "Dahiliye Vekili" deyince "Şükrü Kaya" hatıra geliyorsa, "İç İşleri Bakanı" deyince gözlerin önünde "Dr. Namık Gedik" belirecekti. Bu, Partinin, Liderden ziyade Şefle, ama işleri daima kendi mutemed arkadaşlarıyla gören Ur Şefle idaresi yolunda atılmış bir adamdı.

Buna mukabil D. P. Grubu içinde "sırama bir gün kendilerine gelmesi"ni bekleyenler son hafta boyunca asık bir surat muhafaza ediyorlardı. Demek ki Partide bir nevi "hiyerarşi" kurulmuştu. Genel Başkan etrafında dalma aynı simaları bulunduracaktı. Bu "mesut azınlık"a dahil olmayanların, vaziyetlerinden pek fazla şikayete hakları yoktu; ama içinde yükselmek, kendim göstermek, parlak hizmetler başarmak ihtirası taşıyanlar şanslarım ihtimal ki gene D.P. içinde, ancak başka meleklerin himayesinde aramak yolunu tutacaklardı. Bu ise, şüphe yok ki Kurucu Profesörün etrafım hayli kalabalıklaştıracaktı.

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Eisenhower Nehru'ya çiftliğini gezdiriyor

Bağıra basılan itibarlı misafir

Yeni Yıl

Sulhün geri dönüşü

1956 tebessümle başlamıştı. Cenevre Konferansında Eisenhower ve Bulganin sulh meleği rolünü adeta paylaşamamışlardı. Konferanstan sonra her iki devlet başkanı, dostane mektuplar teati ettiler. Silâhsızlanma müzakereleri oklukça ümit vericiydi. Her iki blok askeri yarıştan vazgeçip tarafsız memleketlerin gönlünü çelmek için siyasi ve iktisadî bir yarışa sportmence girişmeyi kabul etmiş gibi görünüyorlardı. Yugoslavyaya, Hindistana, Mısıra dolar akıtma yarısı kızışmaya başlamıştı. NATO askerî, kuvvetlerinin azaltılmasından ciddi olarak bahsediliyordu.

Bu optimist tablonun bir sinema hayali 'gibi birdenbire kaybolması için İngiliz ve Fransızların Süveyş Kanalım işgal denemesi ve Macar ihtilâlinin kanla bastırılmasi kâfi geldi. Üçüncü "Dünyâ Harbinin kapıyı çaldığı düşünülüyordu. Gerek Arap, gerek Avrupalı ev kadınları eski tecrübelerini hatırlıyarak yiyecek maddeleri stok etmeye koyuldular.

Tebessüm devri kapanmıştı.

Fakat Dünyayı daimi bir sulha kavuşturmayı seçmenlerine vaadeden Eisenhower, ey kadınları kadar pesimist değildi. Beyaz Evdeki tarassut kulesinden, sulhu kurtarmak için gereken tedbirleri almakta tereddüt etmedi. Bugün Mısırda bulunan Birleşmiş ' Milletler askerleri, sulhu temsil ediyorlardı. Macaristan meselesinin bir dünya harbi çıkarmıyacağı artık anlaşılmıştı. Harp tehlikesi, aşağı yukarı, önlenmişti. Şimdi sulhü inşa etmek lâzımdı.

İki sulh meleği

Amerikada iki adam, 1956'nın son günlerini dünya sulhünü nasıl tesis edeceklerini müzakere etmekle geçirdiler. Son hadiseler Nehru' yu, Amerika içki fikirlerine en çok ehemmiyet verilen adam haline getirmişti. Hindistan Başbakanı Amerikayı 6 ay önce ziyaret edecekti. Fakat Ike'ın hastalığı ziyareti geciktirmişti. Bu görüşmeler eğer 6 ay evvel yapılmış olsaydı. müzakereler aşağı yukarı sadece Hindistana yapılacak yardım mevzuuna inhisar edecekti.

Asrın Trajedisi!

Amerika Senatosunun sabık ekseriyet lideri ve halen Ike'ın NATO'daki şahsi temsilcisi Senatör George, yılbaşı yaklaşırken Hintli falcılarla yarışabilecek kabiliyette olduğunu gösterdi. Senatör cenapları: "Dünya bir asır sulh içinde yaşıyacaktır" buyuruyorlardı. İhtiyar siyaset adamı bu kanaata, Churchill'le konuştuktan sonra vardığını ilâve ediyordu. Churchill de tıpkı onun gibi düşünüyordu. Senatöre göre, Churchill'in 10, 20, 80 sene gençleşip Avrupayı tekrar idare etmesinin mümkün olmaması asrımızın en büyük trajedisiydi.

Fakat sonbaharda olup biten hadiseler Nehru - Eisenhower mülâkatını dünya çapında bir ehemmiyet kazanandı. Vakıa İktisadi yardım baha unutulmuş değildi. 800 milyon dolarlık Amerikan yardımım muhtemeler 400 milyonluk yeni bir yardım takip edecekti. Daha Nehru Amerikaya ayak basar basmaz. Dünya Bankası çelik imal eden bir Hindli firmayı 20 milyonluk Ur kredi açtığım ilân etti. Maamafih Dünya sulhunu ilgilendiren diğer konuşma mevzular yanında Hindistanın iktisadî meseleleri çok ehemmiyetsiz kalıyordu. Konuşma mevzuu daha ziyade Orta Doğu, Avrupa ve Uzak Doğu meseleleriydi. Son hadiseler Nehrunun ve Eisenhower'in görüşlerini bir hayli yakınlaştırmıştı.

Amerika Cenevre Konferansında! sonra tarafsız memleketlerin -blokların teşekkülüne aleyhtar bile olsalar komünizme karşı Tayland, Güney Kore ve Pakistan gibi memleketlerden daha kuvvetli bir cephe teşkil ettiğini farketti. Kore, Tayland v.s. Sam Amcanın dolarlarını alıyor, karşılığında asker veriyorlardı. Faka' Amerikanın halen "piyadelerde pel ihtiyacı yoktu.

Bandung ve Brioni konuşmalar Nehru'nun başında kavak yelleri esen bir idealist olmadığını göstermisti. Javvaharlal Nehru, dost gene memleketleri makul ve realist bir şekilde davranmaya sevketmeyi çok iyi biliyordu. O halde Amerika niçin Nehru'ya güvenmiyecekti? Ike'ın Nehru'ya: "Nâsır'ın emellerini frenlemek ve Süveyş meselesine makul bir hal tarzı bulmak için bize yardım ediniz. Karşılık olarak biz de sizi tarafsız Asya memleketlerinin lideri olarak tanıyacağız" dememesi için bu sebeb mevcut değildi.

Orta Doğu ve Nehru

Muzaffer bir Napolyon rolünü oynamakta devam eden Nâsır'ı hizaya getirmeye muktedir tek adam hakikaten Nehru'ydu. Arap memleketlerinde prestiji' çok yüksekti kimse onun müstemlekeci memleketlerin bir aleti olmasından şüphe edemezdi. Bundan başka Nasır, giriştiği mücadelede muvaffak olabilmek için Asya memleketlerinin yardımına muhtaçtı.

Diğer taraftan Amerika, İngiliz ve Fransızlara karşı sert davranarak Nehru'nun itimadım kazanmıştı. İkda kendisi gibi müstemlekecilik düşmanıydı. Her ikisi de Süveyş meselesinin hallini Birleşmiş Milletlere bırakmışlardı. Her ikisi de sadece bu bölgenin sulha kavuşmasını istiyorlardı. Orta Doğu meselelerinde müştereken hareket etmemeleri için hiç bir sebeb yoktu. Ama Nehru'mu Bağdat Paktına düşmanlığı da her kes tarafından biliniyordu. Amerikanın Bağdat Paktına katılması, kurulmasına çalışılan binayı temelinden yıkabilirdi. Nehru ile işbirliği yapmak zarureti, Amerikanın Bağdat Paktı

DEVLET ADAMININ İTİBARLISI

Geçenlerde Amerikada Washington Milli Hava Meydanına bir uçak konuyordu. Uçaktan renkli bir baba-kız çıktılar. Kendilerini Amerika Birleşik Devletlerinin Başkan muavini Nixon karşıladı. Oradan, beraberce Beyaz Saraya gidildi. Eisenhower ve refikası kapıda bekliyorlardı. Ev sahiplerinin ve misafirlerin karşılaşması, çok samimi oldu. Başkan "Size, bu memlekete ve bu eve hoş geldiniz demek büyük bir mazhariyet ve şereftir" diyerek renkli adamı istikbal etti. Ertesi gün Eisenhower'in çiftliğine, Gettysburg'a gidildi. Şimdiye kadar Ike ve Mamie bu çiftliği devlet ziyaretçilerinin misafir edildikleri bir yer haline getirmeyi şiddetle reddetmişlerdi. Renkli adam oraya ayale basan ilk yabancı resmî şahsiyetti. Başkan ona çiftliğini gezdirdi, hayvanlarını gösterdi. İki devlet adamı başbaşa, saatlarca konuştular, dünya meselelerini görüştüler. Müteakiben Washington'a. dönüldü. Orada renkli adam, kendi Büyük Elçiliğinde bir yemek verdi. Misafiri bizzat Başkan Eisenhower'di. Ike Devlet Başkanı olduğundan beri belki de hiçbir Büyük Elçiliği şereflendirmemişti. Görüşmeler orada da devam etti. Bu sırada Mamie, renkli adamın renkli kızı şerefine Beyaz Sarayda toplantılar tertip ediyor ve onu başkent sosyetesinin en ileri gelen simalarına tanıştırıyordu. Bir yabancı misafirin Amerikada böyle karşılanması, böyle ağırlanması görülmemişti. Washington'dan pek çok hükümet, pek çok devlet başkanı gelip geçmişti. Eisenhower kendilerine bir kaç saatini ya tahsis etmişti, ya etmemişti. Renkli adamla günlerce meşgul olduğu gibi hareketi bütün umumî efkâr ve basın tarafından tasvip gördü. Adam renkliydi ama, adı Jawaharlal Nehru idi.

Herkes biliyordu ki Hindistan üstelik, Amerikanın müttefiki olmak bir yana, Amerikan politikasının en şiddetli tenkidçileri arasındaydı. Hatıra bir ihtimalin gelmesi mümkündü: Yoksa Amerika, müttefiki olmayan, kendisini kayıtsız şartsız desteklemeyen memleketlere daha mı çok itibar ediyor? Bunun da aksinin delilleri vardı. böyle bir başka memleketin başkanı da yakında Amerikayı ziyaret edecekti. Ama onun gelişi bir kenara, geleceğinin duyulması Temsilciler Meclisinde gürültülere yol açmış, Amerikada o cins misafir istenmediği açıkça haykırılmıştı. Halbuki politika bakımından Yugoslav politikasının Hind politikasından pek fazla farkı yoktu. O halde, neydi Jawaharlal Nehru'ya gösterilen emsalsiz İtibarın sebebi?

Şimdi, bu ziyaretin vuku bulduğu günlerde meşhur Economist'in yayınladığı: "Pandit ve Başkan" başlıklı yazının ilk satırlarını okuyunuz:

Mr. Nehru'nun zamanımızın büyük adamları arasındaki yeri şimdiden sağlanmıştır. Öyle bir sebebten dolayı ki bu sebeb, onun Batıdaki hayranları veya en şiddetli tenkidçilerinin hatırına pek nadiren gelmektedir. Her iki grup da adam hakkında, kendi peşin fikirlerine göre yanlış zehaplar yaratmışlardır. Bazısına göre dünyanın halaskar, hırlayan ayıyı sevgi ve barış kuvvetiyle ehlileştirmeye çalışan bir azizdir; bazısına göre dünya hakimiyeti kurmaya kararlı komünist zalimlerin cürüm ortağı veya oyuncağıdır. Yine de hadiseler meyanında işgal ettiği hakiki mevki vaızlarıyla ne kadar az alâkalıysa, Kruçef ve Mao-Tse-Tung ile teati ettiği çiçeklerle de o kadar az alakalıdır. Ahlâkî zihniyetinin akisleri Batıda duyulmamış da olsaydı ve Komünist imparatorluklar mevcut bulunmasaydı o gene bir büyük adam olacaktı. Zira Nehru Dünyanın en büyük demokrasisini istiklâlinin ilk on yılında sevkü İdare etmiştir.

Batı dünyasında itibar görmenin, başka yolu yoktur.

Economist'in teşhisi, lâalettayin yapılmış bir teşhis değildir. Teşhisin sebebleri ortadadır. Gazete Nehru'nun Demokrasi aşığı zihniyetini, o yoldaki temayüllerini delil gibi gösteriyor. Gandhi'nin ve onun harp içinde ölen öteki fakirdi Subhas Bose'un yürekten Parlamenter sistem taraftarı olmadıklarım hatırlatıyor. Sonra Nehru'nun niçin başka Doğulu devlet adamları seviyesinde olmadığını izah ediyor. Çan-Kay-Şek, Mao ve Nasır hür müesseseleri bir kenara atmışlardır; Endonezya Başkam Sukarno aynı yoldadır; Dr. Syngman Rhee bunları hazmedememiştir. Müstakil Hindistanda da aynı zihniyeti taşıyan kuvvetli gruplar çıkmıştır; orada da Demokrasinin Hindistan için olmadığı, cahil halk kütlelerinin demokratik bir sis temle idare edilemiyeceği, iş yapmak isteyenin mutlaka kendi başına buyruk olması gerektiği söylenmiştir. Ama Nehru memleketin mukadderatım öyle düşünenlerle değil, öyle düşünmeyenlerle işbirliği yaparak tâyin etmiştir. Buna rağmen Nehru Hindistanda, meselâ Nâsır'ın Mısırda olduğundan çok daha kuvvetli vaziyettedir. Nâsır yarın devrilebilir, Nasır yarın memleketinden kaçabilir. Ama Nehru'ya güvenmek kabildir. Zira Batı bilir ki hakiki istikrar ancak demokratik rejimlerin lüksüdür. Hindistanda zaman zaman antidemokratik cereyanlar baş kaldırmamış mıdır? Kaldırmıştır. Ama onlar, gene demokratik yollardan mağlup edilmiş, kızgınlıklar veya hiddetler tedhiş ve zulüm halini almamıştır. Bunun bir başka sebebi daha olduğu muhakkaktır. Demokrasi, güç bir rejimdir. Liderden kabiliyet, bilgi ve ehliyet ister. Bunlar olmayınca insan, isterse "en yüksek makamların sahibi" sıfatım taşısın, sırıtır. Bu yüzdendir ki bilhassa Doğuda, başında bulundukları memleketleri Demokrasiyle idare etmeye girişenler hakikaten değerli devlet adamlarıdır.

Bir İngiliz mecmuası olan Economist şöyle demekten kendisini alamıyor: "Sir Winston Churchill Büyük Avrupalı olduğu gibi, Mr. Nehru da Büyük Asyalıdır." Bir İngilizin ağzından çıkan bu sözün ifade ettiği manâ, hiç düşünülüyor mu?

*

İşte Batik Jawaharlal Nehru'yu böyle görüyor. İtibarı, sözünün kıymati, kendisine verilen ehemmiyet böyle olmasının neticesidir. Eisenhower Nehru'yu Demokrasinin "uygun nebat" olmadığı sanılan Doğuda bir Demokrasinin başında olduğu için kendi çiftliğinde ağırlıyor, Hindistan Büyük Elçiliğine giderek orada yemek yiyor, hatta Hindistanı ziyareti bahis mevzuu oluyor. Buna mukabil rolü, bilhassa Doğu Avrupada Nehru'nun Uzak Güney Doğudaki rolü kadar mühim bulunan Mareşal Tito'nun Amerikaya geleceği duyulur duyulmaz aleyhinde nümayiş hazırlıkları başlıyor. Aradaki fark budur.

Ama Amerika, sadece Nehru ile mi temas ediyor? Elbette ki hayır. Sadece onunla ani işbirliği yapmak istiyor? Ne münasebet. Politikası gerektirirse Washington hükümeti Tito ile de. Nasır ile de, Nuri Said ile de. Kuvvetli ile de anlaşma yapar, onlara yardımda bulunur. Ama Amerika nezdinde Nehru öyle muamele görür, ötekiler böyle..

Washington, zaruret icabı. Magloire ile bile ittifak akteder. Magloire! Kim olduğunu öğrenmek için, yandaki sayfaya bir göz atınız.

DEVLET ADAMININ MASKARASI

Washington Millî Hava Meydanına bir uçağın indiği saatte, Haiti'de bulunan Port - au - Prince hava meydanından bir başka uçak kalkıyordu. Boeing 307 taşıt uçağıyla Haiti'den ayrılan gene renkli bir aileydi. Ailenin bir düzineden fazla büyük bavulu, sandığı vardı. Bunların içinde elbiseler, şahsi eşya ve tahminlere göre, ilerde pek faydalı olacak bir kaç bohça banknot mevcuttu. Aile başkanı Magloire adını taşıyordu.

Haiti'de halk ilk defa 1950'de serbestçe rey verdi ve bu kanunu sağlayan Paul Eugene Magloire adında bir siyaset adamı Haitililere refah vadederek büyük bir ekseriyet kazanmağa muvaffak oldu. Magloire, hakikaten seçilmiş ilk iktidarın başkanıydı. Seçilir seçilmez, hükümet merkezi olan Port-au-Prince'deki mükellef saraya yerleşti, bir taraftan muhteşem bir hayat yaşamağa ve tanesi bin dolara mal olan elbiseler diktirmeğe ve diğer taraftan geniş bir Kalkınma siyaseti takip etmeğe koyuldu.

Takip ettiği Kalkınma siyaseti, başlangıçta müsbet neticeler verdi. Devlet bütçesinin mühim bir kısmını yatırım işlerinde kullanması, ortalıkta parama bollaşmasını temin etti- Tabiî şartlar müsait giderek mahsul artınca, Allanın verdiğini kendi eseri gibi göstererek öğündü ve mevkiini kuvvetlendirdi. Limanları ve istihsal merkezlerini yabancı sermayelere açtı ve dışarıya borçlanmaktan çekinmedi. Devlet varidatı, seneden seneye inkişaflar kaydetti. Magloire, millî gelirin çoğalmasını, siyasî maksadlarla istismar etmesini çok iyi bildi. Çok -çalıştığını etrafa yayıyor ve geceleri bile daireye gidiyordu.

Magloire'ın muvaffakiyetlerini, hâik şarkıcıları besteleriyle terennüm,, ettiler. Liman meyhanelerinde kafayı çekenler:

"Ona demir bilekli adam derler"
"Her işi becerdiğini söylerler"

Yahud da,

Madem ki bizlere iş ve para bulan odur"
"Elbet istediği kadar sarayda oturur"

diye hep bir ağızdan şarkılar okudular ve Başkan ne vakit mikrofona çıktıysa çılgınca alkışladılar.

Fakat bu muvaffakiyetler, Magloire için kâfi değildi. Haiti'nin tarihinde istiklâl için harbetmiş ve zaferler kazanmış generaller vardı. Mektep çocuklarına bu generallerin adları okutuluyor ye turistlere muharebe meydanları gösteriliyordu. Magloire. adının tarihe İstiklâl Savaşı generallerinden daha yaldızlı isimlerle geçmesini istiyordu. Haiti, Amerikaya karşı harp açarak yeni bir İstiklâl Savası kazanamayacağına göre, Magloire tek çare olarak iktisadî zaferler kazanmak yolunu tutmağa kendini mecbur hissetti. O yalnız adım kitaplara geçirecek bir iktisadî savaş kazanmakla kalmıyacak, aynı zamanda okuma bilmiyenlerin de görünce azametine hayran olacakları eserler yaratacaktı. Magloire, iktisadî savaşın ilk zaferini Artibonite barajım yaparak kazanacağını ilân etti.

14 milyona mal olacağı bildirilen Artibonite barajı, Magloire'in "Nüfuz ticareti rejimi" içinde 40 milyon dolara çıktı. Masraf 40 mayona yaklaşınca, baraj 'Vadisine gömülen her çimento çuvalı ve her çelik parçası, terazinin gözünü iflasa doğru çökerten bir ağırlık teşkil etmeğe başladı. Memleket iktisadı, baraj siyasetinin külfeti altından kalkamaz oldu. Halk daha da fakirleşti. Dış borçları ödemek- ve yabancı sermayenin kazançlarını dışarıya gönderebilmek güçleşti. Talih de -dönerek, tabii şartlar aleyhe tesir göstermeğe başladı. Adam başına düşen milli gelir, 25 dolara kadar indi.

Bu esnada, seçimler yaklaşıyordu. Magloire'in tekrar seçilebilmesine fiili ve hukukî imkân yoktu. Devlet Başkanı, çaresizlik içinde düşünüyordu. Niyeti Devlet Başkanı olarak bir biçareyi geçtirtmek, onu ellinde kukla gibi oynatarak iktidarda kalmaktı. Ama Haiti'liler Magloire iktidarının kendilerine neye malolduğunu anlamışlardı. Nisanda yapılacak seçimlerde Muhalefet lideri Louis Dejoie'a rey verecekleri ortadaydı.

Magloire bundan üç hafta kadar evvel, bîr oyun tertipledi. Cumhurbaşkanlığından istifa etti ve kendi kendisini İcra kuvvetinin başı olarak ilân etti. Anayasayı rafa kaldırdı, Dejoie'ı ve 146 muhalifini hapsettirdi.

6 Aralıkta Haiti radyosunu dinliyenler, siyaset edebiyatının yeni bir örneğiyle karşılaştılar. Magloire, memleketin haricî tesirlere maruz bırakıldığını, muhalefetin tedhiş yaptığım, muhalefet liderlerinin bu sebepten tevkif edildiklerini, iktisadî zaferleri aleyhine meş'um bir propaganda yapıldığım, eserlerini tamamlamadan iktidardan çekilmiyeceğini ve seçimlerin geri bırakıldığını bildiriyordu.

Başkanın nutkunu duyan binlerce insan, saray önünde toplandı. Muhafızlar gösteri yapan halkı dağıtmak istediler. Bir muhafız yaralanınca, diğerleri havaya ateş ettiler ve müteakip kurşunların nümayişçileri hedef tutacağını bildirdiler.

Fakat halkta kararlı bir faal vardı. Derhal bir "Anayasayı Müdafaa Cephesi" kuruldu. Bu Cepheyi kuranların tek silâhı umumi grevdi. Herkes evine döndü ve meyhaneciler de kapılarım kapadılar. Ertesi gün kimse dışarı çıkmadı. Eczacılar, tuhafiyeciler, sebzeciler, kasaplar, meyhaneciler ve sinemacılar iş yerlerini açmadılar. Fabrikaların demir kapıları, muhafız kıtalarının dipçik darbelerine rağmen, kırılamadı. Doktor ve hastabakıcılar dahi, hastahanelere uğramadılar. Otomobil ve kamyoncular, arabalarını garajdan çıkarmadılar. Talebe Ve öğretmenler mekteplere gitmedi. Magloire çarşı pazarı dolaştı. Halka, grevden vazgeçmeleri için yalvardı. Üstad, bütün o cakalı tavırlarına rağmen papucu pahalı görünce "köprüyü geçene kadar" küçülmekten, küçülmekten, küçülmekten kaçınan adam değildi. Ama halk, oyuna gelmedi. Magloire'in mevkiini kuvvetlendirdikten sonra marifetlerine eskisinden de şiddetle devam edeceğini biliyordu.

Magloire'm yayında birden fazla ok vardı. Taraftarlarınım "Magloire ne yapar eder, İktidarı biralı maz" diye düşünmeleri pek de boşuna değildi. Grevin durmayacağım görünce Diktatör yerini Temyiz başkam Joseph Nemours Pierre-Louis'e bıraktığım ilân etti. Fakat kendisi sarı tuğladan Dessalines kışlasına çekildi ve Genel Kurmay başkam olarak kalacağını bildirdi. Grev ertesi gün tekrar başladı. O zaman Orduya mensup bir subay grubu Magloire'a artık çekip gitmesini ihtar sorunda kaldı. Subayların Magloire'ı tehdidi, muhafızlarını kaldırmak oldu. Magloire bunun ne demek olduğumu anladı. Nitekim, hava meydanına gene o muhafızların himayesinde gidebildi. Uçağı kalkarken Muvakkat Başkan Pierre-Louis ilk iş olarak Muhalefet lideri Dejoie'yı ve arkadaşlarım serbest bıraktırıyordu.

Hayata bir öğretmen olarak atılan Magloire, şimdi çok zengin bir adamdır. Kalkınma ve baraj siyasetinden kazandığı servet sayesinde, kendi kesesinden de muhteşem bir hayat yaşıyabilecek vaziyettedir. Bu servetin hakkını çıkartmak tize re, Fransanın cenup sahillerine gitmek kararında olduğu sanılıyor. Akdenizin zümrüt sahillerinde, gazinoların ve kumarhanelerin, fakir Haiti'den getirdiği altınları avuç dolusu dağıtacak bu yeni misafiri memnuniyetle beklediklerine şüphe yoktur. >

na katılmak hususundaki son tereddüdlerini de yeniyordu. Böylece Nuri Said ve taraftarlarının siyaseti, Nehru'nun ise karışmasıyla yeni bir darbe yiyordu.

Silâhsız bir Avrupa?

Nehru'nun eski fikri, iki büyük devlet tarafından garanti edilen "sulh bölgeleri" düşüncesi, Washington'da itibar bulmaya başlamıştı. Sadece Asyada değil, Orta Avrupada da silâhsız bölgeler teşkil edilebilirdi. Adenauer, Nehru'nun Almanyayı ziyaretinden beri bu fikri o kadar kötü bulmuyordu. Yugoslavya dünden gönüllüydü. Fransa - Süveyş hadiselerinden önce- Washington'da bu görüşün avukatlığını yapmıştı. Almanyadan askerlerini geri çekmeyi kafi olarak kararlaştırmış bulunan İngiltere, silâhsız bir Orta. Avrupa fikrini reddedemiyecekti. Esasen Finlandiya'dan Yugoslavya'ya kadar uzanan bir sulh bölgesi, 1955'de, Cenevre Konferansından hemen sonra teşekkül etmiş olsaydı, bugün Macar hadiseleri vukubulmuyacaktı. Bundan başka Doğu Almanyada da karışıklıkların başlaması ve Rusların silahlı müdahelesini Batı Almanyanın -dolayısıyla Amerikanın- işe karışmasının takip etmesi, böylece de dünya harbinin başlaması tehlikesi bugün dünya diplomatlarının yüreklerini ağızlarına getiremiyecekti. Zararın neresinden dönülse kârdı. Ekseriya Eisenhower'in fikirlerini aksettiren Walter Lippmann. "Rusları halen- içinde bulundukları çıkmazdan kurtaracak bir yolun bizzat Batı tarafından bulunması" fikrini müdafaa ediyordu. Dulles, gecen haftanın sonunda, "peyk memleketlerin hiçbir askeri bloka katılmadan, sulh içinde yaşamalarını temenni ettiğini" söylüvordu. Amerika herhalde Ruslara şerefi kurtaran bir çekilme tara arıyordu. Sulh bölgesinin teşekkülü, Rusyanın peyklerden askerlerini çekmesini mümkün kılacaktı.

Eisenhower de Buleranin'in son silâhsızlanma teklifinde yanıcı unsurlar bulunduğunu ifade etti: Avrupada 1600 kilometre uzunluğundaki bölgede Ike'ın "açık gök" plânının tatbikine dair Rus teklifine Amerika muhalif değildi. Amerika Cumhurbaşkanı mukabil olarak. Almanyadan. Polonyadan. Çekoslavakyadan ve Macaristandan yabancı askerlerin geri eekilmesini teklif etmeyi düşünüyordu. Doğu Almanyadan Rus. Batı Almanyadan da Amerikan askerleri geri çekildikten sonra Al--nyanın birleştirilmesi daha kolay halledilebilecekti.

Eisenhower. plânım Birleşmiş Milletler önünde bizzat açıklamak fikrindeydi. Nehru. bu fikrin gönüllü müdafii olacaktı. Mütehassıslar bir üçüncü Dünya Harbinin Avrupada başlamasını önlemek için. Ike'ın plânından başka çare olmadığı kanaatındaydılar.

Tek karanlık nokta

Nehru - Eisenhower görüşmelerinde tek karanlık noktayı Uzak Doğu meseleleri teşkil ediyordu. Nehru, Amerikanın Japonya Filipin, Formoza ve Kızıl Cine karşı tutumunu değiştirmesini talep ediyordu. Amerikanın Uzak Doğu siyasetini hemen değiştirmesi beklenemezdi. Fakat İdealist Nehru. bu zaruretleri anlıyacak kadar realistti.

Kapaktaki Diplomat

Paul H. Spaak

Birleşik Amerikaya Belçikanın Dışişleri Bakanı olarak hareket etti, oradan NATO'nun baş uşağı olarak geri döndü". Pravda Spaak'ın NATO'nun başına getirilmesinden dolayı duyduğu memnuniyetsizliği bu şekilde ifade ediyordu, Hakikaten Spaak, 1 numaralı Avrupalı olduğu kadar, 1 numaralı komünist düşmanı olarak tanınıyordu. Maamafih siyasi hayata aşırı sol olarak atılmştı. Aşırı sol bir gazete neşretmiş, Rusyaya gitmiş, Troçki ile Patiste siyasi münakaşalara girişmiş ve böylece "fraklı bolşevik" lâkabına hak kazanmıştı.

Spaak, Belçikamn meşhur ve ileri gelen bir ailesine mensuptu. Babası Brüksel operasının direktörü, annesi Belçikanın ilk kadın senatörüydü. Aile birçok başbakan yetiştirmişti.

Spaak'ın siyasi hayatı baştan başa muvaffakiyetlerle doludur. Bugün 66 yaşında bulanan Belçikalı politikacı 32 yaşında Belçika parlamentosuna girmiş, 36 yaşında Dışişleri Bakanlığı koltuğuna oturmuştu. Aradan iki yıl geçtikten sonra, yani 1938 de Spaak Belçika Başbakanı olmuştu. Hem de Belçika tarihinin en genç Başbakanı..

Başbakan Spaak, aşırı sol fikirlerinden çabucak vazgeçmiş, zengin bir sanayicinin kızıyla evlenmişti. Ona bir zamanlar "fraklı bolşevik" diyenler, artık "salon sosyalisti" demece başlamışlardı.

İkinci Dünya Harbi sırasında Almanlar Belçikayı işgal edince Spaak İngiltereye geçti ve harp yıllarını orada geçirdi. 1947 de tekrar Belçikanın Başbakanıydı. Fakat Spaak yaradılışında bir adam için ufacık bir Belçikanın hudutları içinde yapılan bir şöhret kâfi değildi. 166 kiloyu rahatça aşan ağırlıgı ve babayani çehresi onu dünyanın en popüler siması haline getirebilirdi. Spaak, İkinci bir Churchill olabilirdi. Üstelik Spaak, ağlamasını ve ağlatmasını İyi bilen bir hatipti. Spaak cesim gövdesini ve tesirli hitabetini Avrupa birliğinin hizmetine arzetti. Senelerce Mecnunun Leylâya karşı duyduğuna benzer bir aşkla Avrupadan bahsetti, Avrupa Birliği hareketinin tabu lideri oldu. Avrupa Konseyi istişari meclisinin ve Kömür Çelik Birliğinin başkanlığına seçildi. Avrupaya ait, her meselede "Spaak'sız düğün" olmuyordu. Maamafih 7-8 senelik bir gayrete rağmen Avrupa Birliği fikri ancak bir arpa boyu yol gidebilmişti.

Spaak'ın NATO'nun başına getirilmesi, NATO'ya sadece askeri bir organ olmaktan - çıkarmak, siyasi otoritesini genişletmek arzusunun bir neticesiydi. Selefi Lord Ismay, siyasi bir rol oynamaktan kaçınmış, iyi bir idareci olarak kalmakla iktifa etmişti. Spaak, herhalde yeni vazifesinde Lord Ismay'den çok daha aktif bir rol oynıyacaktı

Bundan başka Amerikanın olduğu kadar, İngiltere ve Fransanın da yakın dostuydu. Bu sebeble Avrupa ve Amerikanın görüşlerini bağdaştırmakta şansı büyüktü.

Orta Doğu

Gizli harp

İngiliz ve Fransız işgal kuvvetlerinin son askerleri de bu haftanın başında Mısırı terkettiler. Süveyş macerasının askerî safhası da böylece kapanmış oldu. Fakat Orta Doğuda Bağdad Paktı üyesi Irak ile Mısır-Suriye-Ürdün grubu arasındaki gizli harp hâlâ için için devam ediyordu.

Bu gizli, harbin karargâhları Kahire ve Bağdattaydı. gayesi de Arap memleketlerinin liderliğini ele geçirmek..

Nâsır ve Nuri Said arasındaki bu yarış, esasen huzursuzluktan bunalan Orta Doğu'yu büsbütün nefes alınmaz bir hale getiriyordu.. Bir taraftan Kahire, diğer taraftan Bağdat radyoları karşı taraf hakkında küfürler yağdırıyordu. İki başkent de maksatlı haberlerin imal edilip uçuruldüğu birer merkez haline gelmişti. İki taraf da karşısındakini dünya efkârı nezdinde mahkûm ettirmeğe gayret ediyordu, Mahkûm olan ne o taraftı, ne öteki.. Dünya efkârı iki tarafı da suçlu görüyordu.

Nâsır'ın Irakı ve bilhassa Nuri Said'i itham eden konuşmaları, Nuri Said tarafından cevapsız bırakılmıyordu. Nitekim bu haftanın başında yaptığı bir konuşmada Sir Nuri "Irak için neyin iyi, neyin fena olduğu nu tâyin etmenin Nasıra değil, bizzat Irak efkân umumiyetine ait bir hak" olduğunu söyledi. Irak Başbakanını haksız bulmağa imkân yoktu. Ama ne yar ki, bugün Irakta efkarurmumiyenin mutlak temsilcisi parlamen-

tonun tatil edilmiş ve fikir hayatının merkezi olan üniversitelerin de kapatılmış bulunduğunu bilmeyen yoktu. Sir Nuri, "Iraka ait işlerin iyi mi, yoksa fena mı olduğunu Nasır değil, ben bilirim" deseydi, daha samimi davranmış olurdu. Fakat Nuri Said şimdi samimî olmaktan çok, iktidarda kalmak peşindeydi. Bunu temin için elinden gelen bütün gayreti gösteriyor, dost ve komşularının da yardımından mahrum kalmıyordu. Amerikanın Bağdad Paktına iltihakı Nuri Saidi kurtarabilirdi. Bu haftanın başında Irak Başbakanı tarafından Amerikaya yapılan pakta girme davetinin saiki de bu limitti, fakat Amerikanın Bağdat Paktına, girmeye niyetli olmadığı da çoktan anlaşılmıştı.

Bağdad Paktına üye olmayan memleketlerdeki Nuri Said aleyhtarlığı da gün geçtikçe kuvvetleniyordu. Nitekim yeni seçimlerden sonra işbaşına gecen Ürdünün Mısıra taraftar parlamentosu, Irak Kralı Faysal'a Nuri Saidi kovmasını, Bağdad Paktından da çıkmasını isteyen bir mesaj gönderdi. Irak parlamentosunun cevabı, Ürdün'ün 15 inci Irak vilâyeti haline getirilmesini derpiş eden 15 imzalı bir kanun teklifi oldu.

Diğer Arap şefleri, Nuri Saidi Arap halkının gözünden iyice düşürecek olan bu fırsatı kayırmadılar.

Bunun üzerine Bağdat gazetelerinde çıkan bu haber, gene Irak tarafından yalanlandı. Ama Bağdadta basının kontrol altında bulunduğunu herkes biliyordu. O haber Irak hükümetinin cevazı olmaksızın nasıl gazetelere girmiş olabilirdi?

Buna mukabil korkak kahraman Nasır da, , memleketinin içinde huzur sahibi değildi. O da, süngülerin ucunda oturuyordu. Buna rağmen komik cakasına diyecek yoktu. Çöl aslanı korkunç hezimetinin Mısırlılar tarafından unutulmadığını biliyordu. Yaptığı, bu fikirlerin açığa vurulmasını önlemek için baskısını arttırmaktı.

Gizli harp devam ediyordu. En ziyade Suriye ve Irak'ın durumları nazikti. Zira Suriyede Iraka, Irakda, Şuriyeye taraftar unsurlar ziyadesiyle mevcuttu. İki taraf da bir hükümet darbesinden korkuyor, hem de hasmının devrilmesi için çalışmaktan geri kalmıyordu. Her iki memleket de bir sıkı yönetim havası içinde yasıyordu. Suriyede Iraka taraftar hükümet adamları tevkif ediliyor, hükümet yeniden teşkil edilerek milli birliğin kuvvetlendirilmesine çalışılıyordu. Irakda talebelerin tevkifine davam ediliyordu. Ferman polisindi. Irak ile Suriye arasında bir fark vardı: Suriyede hükümetin siyasetini destekliyenlerin sayısı Iraktan çoktu.

Araplar arasındaki bu nüfuz mücadelesinin Orta. Doğuyu sulha kavuşturma işini büsbütün güçleştirdiği muhakkaktı.

Nuri Said Paşa ve Albay Nâsır

Yarışa çıkanlar

Süt Ve Alkol

Alkol istihsalinin kısılmasına isyan eden Fransız bağcıları ve pancarcıları Süveyş hadiselerini şöyle tefsir ettiler:

"— Sütçü Mendesin siyaseti tahakkuk etmekte ve gayelerine erişmektedir. Fransayı dünyanın en çok alkol ballanan memleketi olmakla itham eden millî şerefi lekeleme kampanyası, Cezayirdeki asilerin değirmenine su getirdi. Ağızlarına içki koymıyan müslüman halk, alkolden aptallaşmış bir Fransanın vesayeti altında kalmayı elbette İstemiyecekti. Diğer taraftan alkolün benzine karıştırılması aleyhindeki siyaseti, pancardan alkol istihsalini durdurdu. Birikmiş alkol stokları, litresi 12,5 kuruştan harice satıldı. Bulunduğumuz durum şudur: Fransa bugün akaryakıttan mahrumdur, iktisaden felce uğramak tehlikesiyle karşı karşıyadır. Bu, acaba burnundan uzağı görmemenin mi, 'yoksa bir ihanetin mi neticesidir?"

Macaristan

Mr H yerine Mr Nixon

Macar işçilerinin grev hareketi geçen haftada mana ve heyecanın dan hiçbir şey kaybetmeksizin devam ediyordu. Fabrikaların Rus askerleri tarafından İşgali, onların çalışmaya başlamasına kâfi gelmemişti. İşçiler bu rejim altında çalışmak istemiyorlardı. 100 bin maden işçisi ortalıktan kaybolmuştu. İşçi liderlerin tevkifi mukavemet azmini kırmamıştı, Kadar, ne yaparsa yapsın, ipleri Ruslar tarafından çekilen aciz bir kukla olmaktan ileri gidemiyecekti.

Birleşmiş Milletlerin Rus askerlerinin Macaristandan çekilmesini talep eden 10 uncu kararı neticesiz kalmıştı. Rus dostu Hindistan delegesi Menon'un Mr. H'ın Moskova ve Macaristana gitmesi hususundaki ısrarlı taleplerine bile cevap verilmemişti.

Amerika, Macaristanla yakından ilgilendiğini göstermek istiyordu. Mr. H reddedildiyse, hiç değilse başkan yardımcısı Nixon Avusturyaya gider Macar hududunu dolaşabilir «t mültecilerle temas edebilirdi.

İşte bu sebeple geçen haftanın sonunda Nixon, 140 bin mültecinin Macaristan hududunu aşarak Avusturyaya sığındığı Andau kasabasında bulunuyordu.

Nixon, mültecilere tahsis edilen bir dans. salonunda çorba içti. ve mültecilerle sohbet etti. Nixon herhalde kahraman Macar halkının kendi hallerine bırakılmaması hususundaki kanaatları epeyce kuvvetlenmiş olarak Washington'a dönecekti.

Kadar'ın Birleşmiş Milletler temsilcilerinin Macaristana girmelerim reddetmesi karşısında, ilk adım olarak Macaristanda bulunan tarafsız memleketler elçiliklerinin temsilcilerinden müteşekkil bir Birleşmiş Milletler heyeti kurulabilirdi. Macar hükümeti halen memleket içinde bulunan temsilcileri kapı dışarı etmeye herhalde kolay kolay cesaret edemiyecekti. Bu şekilde dünya efkârı Macaristanda olup bitenleri, tarafsız müşahitlerin tuttuğu ışık altında da-

Richard Nixon
Kahramanlığa hayranlık

ha iyi anlayacaklar ve daha mühimi kukla hükümet kahraman Macar halkına reva gördüğü zulümde devam etme cesaretini iyice kaybedecekti.

İngiltere

Bir rüyanın sonu

Süveyş hadiseleri İngiltereyi 1945'ten beri devam eden bir rüyadan uyandırdı. İngiltere artık büyük bir devlet değildi, mukadderata boyun eğmek lâzımdı. Süveyş hadiseleri, XIX. asır arslanının artık dişlerinin döküldüğünü açıkça göstermişti. Muazzam masraflarla Atom silâhları imal etmesine rağmen, Nâsırı yenememişti. Petrol ve dolar bulabilmek için büyük amcanın elini öpmek zorundaydı.

Büyük sevdalardan- vazgeçmek zamanı gelip çatmıştı. Şu 51 milyon nüfuslu ufak ada, ayağım yorganına göre uzatmalıydı. Atom silâhlarına tahsis edilen masraflar azaltılmalıydı, NATO'ya karşı girişilen taahhütler hafifletilmeliydi. Rusyaya karşı kendini tek başına müdafaa edemiyeceğine göre, müdafaa yükü Amerikanın üstüne atılabilirdi. Malaya'da komünistlere karşı girişilen harekete Avustralya ve Yeni Zelanda'nın iştirakları arttırılmalıydı. İngiltere Hong Kong ve Libyadaki askerî de azaltabilirdi. Kıbrıs çıkmazından kurtulmanın da bir yolu bulunmalıydı.

Endonezya

Sukarno'nun başındaki dert

Uzak Doğumla diktatörlüğe pek hevesli Cumhurbaşkanı Sukarno, bu haftanın başında Endonezya'nın bütün bölgelerinde örfi idare ilân etti. Esasen Endonezyada son aylar zarfında huzursuzluk, gözle görülecek dereceye varmıştı. Halk rezaletlerden ve nüfus ticaretinden şikayetçiydi. Hesapsız yatırımlar, Endonezya'nın takatin aşmış, bıçak kemiğe dayanmıştı. Halk ayaklanmak için işaret bekliyordu.- Nitekim geçen hafta Albay Simbaton, hiçbir ciddi mukavemetle karşılaşmaksızın Sumatra'da sivil idareyi eline geçirivermişti.

Kauçuk plantasyonları ve zengin petrol yataklarıyla çok büyük bir ehemmiyete lâyık olan Sumatra'da asilerin duruma hâkim olmaları Sukarno'nun iki ayağım bir papuca koydu. Endonezya halkının çok büyük bir kısmı kalben asilerin tarafındaydı. Endonezya'nın coğrafi durumu -küçük ve dağınık adalar- bir birlik teminini çok zorlaştırıyordu. Fakat Cumhurbaşkanım telâşa ve örfi idare ilânına sevkeden asıl sebeb bu değildi. İsyanlar, eski Cumhurbaşkanı Yardımcısı Muhammed Hatta'nın tekrar işbaşına getirilmesini istiyorlardı. Halka göre Muhammed Hatta'nın işbaşına gelmesi rezaletlerin, nüfuz ticaretinin ve artık bir dert haline gelen hesapsız yatıranların sonu demekti.
Sukarno için ise, Muhammed Hatta'yi işbaşına getirmek iktidara veda etmek demekti. Sukarno'nun şimdilik böyle bir niyeti yoktu. Fakat isyanın önüne geçmeye de örfi idarenin kâfi geleceğine inanmak da pek zordu.

Sukarno
Sathı mailde

Geçen hafta Endonezyanın ve diktatörlük heveslisi Cumhurbaşkanının durumu buydu.

Vergiler

Abalılar

Bu haftanın başında Büyük Millet Meclisi Bütçe Komisyonunun yeni ve ağzı lâf yapan sözcüsü Sebati Ataman, bir mühim ve acı hakikati ortaya koydu. Mevzu, Gelir Vergisinden muaf tutulacak asgari geçim haddinin tesbitiydi. Hükümet şimdiye kadar bekâr veya çocuklu olmalarına nazaran aylık kazancı 44 ilâ 120 lira olan vatandaşlardan vergi almıyordu. Bu hudut genişletiliyordu. Mecliste o gün müzakere edilmekte olan kanun layihasına nazaran asgari geçim indirimi hadlerine yüzde elli nisbetinde bir zam yapılıyor ve ayda 67,5 ilâ 180 lira kazancı olanlar vergiden muaf tutuluyorlardı. Bunun iyi bir hareket olduğunda zerrece şüphe yoktu. Bu bakımdan gerek C.H.P. sözcüsü, gerekse Hür, P. sözcüsü Ekrem Alican şükranlarım arzettiler. Ancak, çok iyi hazırlanmış bulunan Ekrem Alican oldukça uzun bir konuşma yaparak mevcut bütçenin yüzde yüz Ur zammı mümkün kılabileceğini . söyledi. Rakamlar verdi. Eğer ayda 88 ilâ 240 liraya kadar olan kazançlar vergiden muaf tutulursa bunun bütçeye 80 milyon liralık bir yük tahmil edeceğini, halbuki gelir vergisinin nominal inkişafının bunu karşılıyacağını, üstelik elde bulunan layihanın bir de ikinci maddesi olduğunu hatırlattı. Bu ikinci madde gereğince 100 bin liranın Üstündeki kazançlardan alınan vergiler arttırılıyordu. Ekrem Alican açık olarak ortaya koydu ki asgari geçini indirimi haddine hükümetin teklif ettiği gibi yüzde 50 değil, yüzde 100 bir zam yapılsa, Bütçe imkânları ortadan kalkmaz. Hür. P. sözcüsü vatandaşın nafakasından, en acil ihtiyacından para kesilerek bunun Bütçede harcanmasını doğru bulmadığını bildirdi ve Ur bekârın 67,5 ve dört çocuklu bir ailenin 180 lira ile geçinmesindeki müşkilâtı belirtti.

Temenniler Sebati Atamanın, hoşuna gitmemiş olmalıydı ki, kürsüye oldukça hışımla çıktı. Hükümet nasıl muazzam bir fedakârlık yapıyordu da, Muhalefet bunun kadrini bilmiyordu! Muvazenei Umumiyeden, yani Devlet bütçesinden para alan 170 bin 350 vatandaş vardı; şimdi bunların 45.234'ündeji Devlet vergi almamayı kabul ediyordu. Düşünülsün! Bu, umum yekûnun yüzde 27'sini teşkil ediyordu. Sözcünün Meclis ekseriyetinin hislerine hitap ettiği, onların gözlerini kamaştırmak istediği aşikârdı. Nitekim, bu cazip rakamlara kapılanlar oldu. Ama. arkadan Ekrem Alican tekrar kürsüye geldi ve bu rakamların Ur mânâ i - fade etmediğini söyledi. Cevaplandırılması gereken sual şuydu: Bu yüzde 27' umum tahsilatın yüzde, kaçını ödüyordu? O zaman, balon süratle söndü. Sebati Ataman bu hesabın yapılmamış bulunduğumu, ifade etti. Muhalefet sıralarında gülüşmeler oldu. .

Gerçi sonda, hükümetin teklifleri kabul olundu. Asgari geçim indinmi. haddi sadece yüzde 50 nisbetinde arttınlıyordu. Ama bu' vesileyle ortaya çıkan bazı. hakikatlerin üzerinde durmaya imkân yoktu.

Memurların durumu

Demek ki Devlet bütçesinden maaş veya ücret olarak para alan 170.350 kişinin 45.234'üne ödenen ayda 67,5 ilâ 180 liraydı. Düşününüz, Devlet kapısından geçinenlerin üççe biri bekârsa 67,5, evli ve dört çocukluysa 180 Ura ile bir ay geçinmek zorundaydı; 67,5 lira ile ihsan bir oda tutamaz, Bu, Devlet kapısına niçin iltifat edilmediğinin en güzel deliliydi. Bu kadar az paraya mukabil,, İŞ yapacak veya işe yarayacak adam bulmaktaki imkânsızlık hemen belli oluyordu. Halbuki bir Devletin, kendisi hesabına çalışanları hiç olmazsa doyurması bir şarttı. Dört çocuğunuz var; kendinizi ve bunları doyurun diye Devlet size ayda 180 lira veriyor! Cömertliğe diyecek yoktu. Üstelik bu gülünç para, 4 milyara çıkarıldığı iftiharla söylenen Ur, Bütçeden ödeniyordu. Bütçenin rakam olarak her inkişafı, o 180 liranın gene rakam olarak iştira kudretini hemen aynı nisbette düşürüyordu. Durum hakikaten acıydı. Devlet kapısından geçinenlerin yüzde 27'si!. Sebati Atamanın kürsüye gelmesindeki en hayırlı netice, bu hakikati gözler önüne serilmesi oldu.

Sebati Ataman işi bu kadarla bı rakmadı. Esnafın senede asgari 37C lira kazanan kısmından vergi alın madığı, arazi vergisinin kabul olun madiği kendisine hatırlatıldığında sınıfları "himaye görmesi" lâzım sı nıf" diye işaret etti. Esnaf için, sınıfın gelişmesi lâzımdır" dedi. Ha tâ ilâve ettii "Eğer onları vergide muaf tuttuksa, bu kazanmadıkları çin değildir" dedi. Peki memurlar işçiler? Onlar gelişmesi lâzım gele sınıflar değil miydi? Muhalefet ha tipleri, bilhassa Ekrem Alican esnaf muafiyetine hiçbir itirazları olmadı ğını söylediler. Ama öteki mükellef lerin asgari geçim indirimi haddini yüzde 50 değil yüzde 100 bir zam ya pılırsa, nisbetlerin birbirine yaklaşacağını bildirdiler. Üstelik Hür. sözcüsü, bu paranın karşılığım gösteriyordu.

Ama bu tez, iltifat görmedi.

Buna mukabil 100 bin liranın ü tündeki kazançlardan alınan ver nisbetinin arttırılması . "itiraz celbe medi. Bu nisbet yüzde 60'a kadı yükseltiliyordu.

Sanayi

Özel sanayi = Üvey evlât

Kalkınmaya karşı cephe alanlar sayısı arttığı bir sırada İstanbul dan sanayicilerin sesi yükseldi. Sac müstehliklerin değil, onların da kırıtılan vardı. Onlar da sıkıntıların dan kurtulmak için hükümetin yar dımına muhtaçtılar.

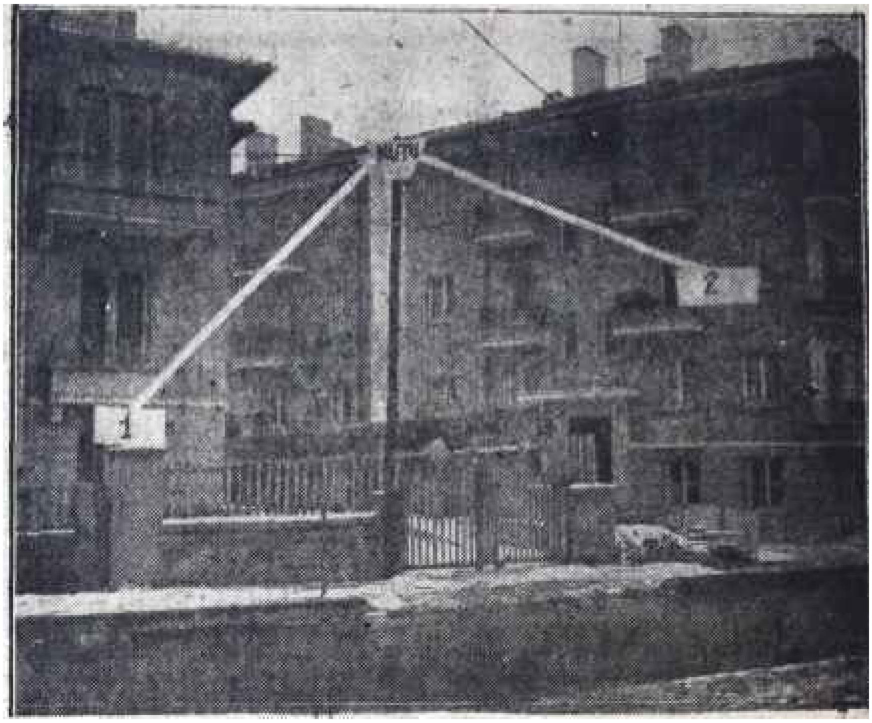
Bir dokuma tezgâhı

Resmi— Evlât; Hususi = Üvey Evlât

İstanbul Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkam Raif Dinçkök yaptığı bir basın toplantısında özel sanayiin durumunu açıkladı. Son yıllarda özel sanayi sür'atle gelişmişti. Birçok mevzularda bugün memleket ihtiyatının yüzde seksenini kargılayabileeği gibi ihracat da yapabilecekti. Fakat gelişme başladığı kadar hızlı evam edememiş, hattâ duraklamıştı. "Bu sür'atli inkişaf neticesi çok abiî olarak bir taraftan yeni kuruın fabrikalar için getirilmesi iktiza den makine ve tesisat, diğer tarafın mevcutlara ilâveten yeni kurulaak fabrikaların karşılamak zorunda bulundukları ham madde, tali madde ve yedek parça gibi ihtiyaçlarına karşılık lâzım olan döviz ihtiyacı dış ticaret bilançomuzda endini hissettirmiştir. Bunun neicesinde milli sanayiimiz ferah bir şekilde ve sanayiin icap ettirdiği luntazam bir program tahtında çakabilmek için gerekli ihtiyaçlarını arşılayamamıştır." Bu döviz kıtlığı ir zamanlar bir çok fabrikanın kazanmasına, hiç değilse faaliyetini asmasına sebeb olmuştu. Sanayi odası Yönetim Kurulu Başkanına göre özel sanayiin hiçbir dalı tam randımanla ve rantabl bir şekilde alışmak imkânı bulamamıştı. Devlet fabrikaları daha iyi durumda idiler. Çünkü onlar dövizi daha kolay, daha ol olarak temin edebiliyorlardı. Ra- Dinçkök bu ayrılıktan şikâyet et-

"Her ne kadar 1053 yılı Kasım ayında neşredilmiş dış ticaret rejiminiz millî sanayiin gerekli ihtiyaçlarını ön plânda tutmakta ise de dış ticaret bilançomuzun yukarda arzettiim zaruretler karşısında rejimin ununa uygun tatbikatı görememiş ulunuyoruz. Bu sebeble milli sanala verdiği ehemmiyeti her zaman elirten hükümetimizden mevcut rejimin tam olarak tatbik edilmesini eklemekteyiz. Bu takdirde, dahilde elde edilen mamulât ile birçok ihtiaç maddelerinin ithali de önlenmiş ve yapılmış olan yardımların millî ekonomiye faydalı hizmetleri kısa zartanda gözükmüş olacaktır. Uzun bir zamandanberi devam edegelmekte olan ve mer'i dış ticaret ruhuna da uymayan tahsis şekil bir müddet aha devam ettiği takdirde, milyonlarca lira sarfı ile kurulan millî sanayi zor ve müşkül durumda kalacak, mesut inkişaf, hayırlı neticeler veremeyecektir. Bir tariz maksadı ile olmamakla beraber, devlet sektörü ile hususi sektöre ait fabrikaların ihtiaçlarının artık aynı ölçü ve nisbeterle karşılanmasını istemekteyiz. Buna, kurulacağı bildirilen Sanayi ve Enerji Bakanlığı ile tahakkuk edecerini ümit ediyoruz."

Sanayi Odası temsilcisinin bu sözleri insana devlet fabrikalarından banlarının özel teşebbüse devri için on günlerde yapılan çalışmaları hatırlatıyordu. Daha iyi imkânlara salip olarak çalışan bir tesisin daha koli şartlara itilmesi demek olan bu on teşebbüsten acaba ne kazanılacaktı?

Ev, direk, tel

Arşın oradaysa, Halep işte burada

P.T.T.

Şeşi beş görenler

Geçen haftanın sonunda orta boylu, tıknaz bir adam Ankarada Telefon Müdürlüğü veznesine 21083 numaralı telefonunun nakil ücretine karşılık olarak 100 lira yatırıyordu. 21083 numaralı telefonun sahibi olan Vahit Erkan, zaman zaman telefonunun "azizlik"leriyle karşılaşmıştı ama, Telefon İdaresinin kendisine böyle bir "azizlik'- yapacağını hiç aklına getirmemişti. .

Vahit Erkan, Maltepede Onur Sokak 23/1 de oturuyordu. Oturduğu daire, ailesine oldukça küçük geliyordu. Uzun zaman yeni bir ev aramışlar, fakat bulamamışlardı. Oturdukları apartmanın yanına yeni bir apartman yapılıyordu. Bu apartmanın daireleri hayli genişti. Uzun zaman beklediler ve bu yeni apartmana taşındılar. Yalnız kendilerinin taşınmaları kâfi gelmiyordu. Telefonlarının da yeni dairelerine nakli icabediyordu. Telefonlarının nakli için Telefon İdaresine bir dilekçe vermişlerdi. Fakat aradan günler geçmiş olmasına rağmen, Telefon İdaresinden ne bir ses, ne de bir nefes gelmişti. Vahit Erkan, zaman zaman diğer telefon aboneleri gibi, Telefon İdaresinin taş merdivenlerinin aşınmasına yardım etmiş ve bu arada da telefonunun nak li için bazı hatırı sayılır ahbaplarının yardımlarım temine çalışmıştı. Aradan günler geçmiş, beklenilen sevimli keşif memuru gelmişti. Birkaç gün sonra da Vahit Erkana telefonunun naklinin kabil olabileceği bildirilmişti.

Vahit Erkan sevinç içinde Telefon İdaresinin taş merdivenlerini çıkmış ve parayı vezneye yatırmaya koşmuştu. Fakat kendisinden 100 lira talep ediliyordu. Halbuki telefon tevzi kutusu, eski oturduğu apartman ile yeni taşındığı apartmanın tam ortasındaydı. Telefon tevsii kutusunun her iki aparmana olan uzaklığı tam 13 metreden ibaretti. Telef on İdaresi 100 metre dahilindeki nakiller için 37.50 lira alıyordu Fakat bu neden böyle olmuştu? Hemen orada keşif raporu çıkarıldı. Raporda naklin 250 metre dahilinde olduğu yazılıydı. Vahit Erkanın itirazları hiçbir şey ifade etmemişti. Keşif memuru, telefonun nakil mahalline kadar gitmiş, keşfini yapmış ve raporunu, vermişti. Nakil 250 metre dahilinde yapılıyordu. İtiraz hiçbir şeyi halledemezdi*, esas olan keşif memurunun raporuydu!

Medeniyetin tekâmülü, insanların medeni vasıtalara olan ihtiyaçlarım da arttırmaktadır. Hemen hemen her büyük şehrimizde olduğu gibi, Ankarada da onbinlerce vatandaş telefon alabilmek için sıra bekliyor. Telefon İdaresinin bu ihtiyaçları karşılayabilmesi için şebekeyi genişletmesi icabetmektedir. Bunun için de şüphesiz paraya ihtiyacı vardır. Telefon bakım Ücretlerinin kaldırılmasından sonra, anlaşılan açıkgöz kesif memurları idarenin yardımına koşmakta gecikmemişlerdir.

BASIN

Gazeteciler

Devam eden mahkûmiyetler

Geçen haftanın ortasında Ankarada Adil Güneşoğlunun başkanlığında Emin Gebizlioğlu ve Ahmed Apaydından müteşekkil -Savcısı: Sanal Coşarcan- Toplu Basın Mahkemesinden çıkan iki gazeteci daha hüküm giymiş bulunuyorlardı. Gazetecilerden biri, tanınmış bir isme 'sahipti: Kasım Gülek. Bu isim politika sahasında olduğu kadar, bilhassa 1954'den sonra çıkarılan kanunlar muvacehesinde kriminoloji sahasında da parlak istikbale namzet görünüyordu. C.H.P. Genel Sekreteri son hükmü Ulus gazetesinin sahibi olarak giymişti. Toplu Basın Mahkemesi o gün kendisini ve gazetenin genç yazı işleri müdürü İbrahim Cüceoğlunu birer yıl hapse, onar bin lira para cezasına mahkûm etmiş. Ulusunda bir ay müddetle kapatılmasına karar vermişti. Açık devam eden duruşmalar sonunda savcı gizlilik istemiş, fakat mahkeme bu talebe uymamıştı- hadisenin ortaya çıkan mahiyeti şuydu: C. H. P. Genel Sekreteri Kafim Gülek meşhur Karadeniz seyahati dönüşü Sinop açıklarında, Akdeniz cemisinde bir basın toplantısı tertiplemiş ve Milli Korunma Kanununun tatbikatı hakkında beyanatta bulunmuştu. Beyanat bir çok gazete e bu arada Ulus tarafından neşredilmişti. O gün Ulus, Ankara Savcılığının talebi üzerine toplattırılmıştı. Müteakiben gazete mesulleri hakkında dâva açılmıştı. Okunan iddianameden öğrenilmişti ki iddia olunan suç bu beyanatı yapmış veya yaymış olmak değildi. Savcı Sami Coşarcana göre suç, beyanattaki iki cümlenin gazetede manşet halinde gösterilmesiydi. Müdafaa avukatı Sahir Kurutluoğlu duruşma sırasında, söylenmesi ve yayılması suç olmayan, söyleyen hakkında da yayanlar hakkında da takibat yapılmayan cümlelerin şu veya bu puntoyla neşrinin nasıl suç teşkil edebileceğini sormuş, kanunda böyle bir icabın bulunmadığını belirtmiş ve müekkillerinin beraatini istemişti. Fakat Adil Güneşoğlunun başkanlığında, Emin Gebizlioğlu ve Ahmed Apaydın müttefikan savcı Sami Coşarcanın görüşüne uymuşlardı. Kararda Temyiz yolu acıktı.

Yurtda durum

Son haftalar zarfında Basın suçlarından dolayı takibat veya mahkûmiyet Türkiyenin her tarafında devam ediyordu. İzmirdeki Demokrat İzmir gazetesinde çıkan bir fotoğraftan dolayı Manisa savcılığı gazetenin oradaki foto muhabiri hakkında takibat açmıştı. Ulus gazetesinde Şinasi Nahid Berker tarafından yazılmış iki fıkra dolayısıyla açılmış bulunan dava Ankara Toplu Basın Mahkemesinde devam ediyordu. Mersindeki Sabah gazetesinde "Menderesle hasbıhal" başlığı altında yayınlanan yazı dolayısıyla yazının muharriri İhsan Tufan ve yazı işleri müdürü Asım Balcı sekizer ay hapse, 1333 lira para cezasına, gazetenin sahibi Rifat Özcan ise 6666 lira para cezasına mahkûm edilmişlerdi.. Mahkeme daha evvelce yazıyı Prof. Sabri Esad Siyavuşgil, Doç. Naci Şensoy ve Murad Sertoğlundan müteşekkil bir ehlivukuf heyetine tetkik ettirmiş, her yet yazıda suç unsuru bulmadığım bildirmişti. Gene Ankarada bu ay başında Ulus, Yakup Kadri Karaosmanoğlu tarafından yazılan "Şahsi Politika" başlıklı yazıdan dolayı toplattırılmıştı. Müteakiben tanınmış romancının ifadesi İstanbulda, Kasım Gülek'in ve gazetenin yazı işleri müdürü İbrahim Cüceoğlunun ifadesi Ankarada savcılıklarca alınmıştı. Ankaradaki Son Havadis gazetesi mesulleri Cemil Said Barlas ve İlhami Soysal hakkında da Doçent Muammer Altsoyun bir beyanatını neşretmiş olmak suçundan takibata başlanmıştı. Takibat ayrıca beyanatın sahibi hakkında da devam ediyordu. Nihayet artist Tevhid Bilge ve dansöz Özcan Tekgül de Basın Kanunu hükümleri gereğince haklarında takibata girişilmiş bulunan kimseler arasındaydılar

Gülek ve Cüceoğlu kararı dinliyorlar

Bir manşetin günahı

Teşkilât

Giden geldi

Geçen haftanın sonunda Ankarada Basın-Yayın ve Turizm Umum Müdürlüğünün yeni binasındaki Umum Müdürlük odasından bir adam çıktı. Sırtına paltosunu, başına şapkasını geçirdi ve binadan ayrıldı. Muammer Baykanın Umum Müdürlüğü sona ermişti. Böylece gidişi, tıpkı gelişi gibi oldu. İstenildiği için gelmişti, istenilmediği için gidiyordu. Vazifede bulunduğu müddet zarfında da hep istenilenleri yapmıştı. O binanın kapısından giriş şekli bir insanın hayat sayfalarına altın yaldızlı harflerle yazılan neviden olmadığı gibi, çıkış şekli de bir destana layık değildi. .

Muammer Baykan 1954 seçimlerinin arefesinde Birleşmiş Milletler Teşkilâtında çalışan bir memurdu. Çanakkaleliydi ve Çanakkaleliler memleketlerinin bu okumuş, yazmış -Muammer Baykan Hukuk doktoruydu- çocuğunu seviyorlardı. Seçimlerin arefesinde genç adam, D.P. listesinden milletvekili olmak için yurda . döndü. Yoklamaları, en çok rey alarak kazandı. Emin Kalafat, sırada ikinci geliyordu. Muammer Baykan mücadelesini Basın-Yayın ve Turizm Umum Müdürü Halim Alyotla beraber yapmıştı. Halim Alyot da, yoklamalara katılmak için yüksek makamlardan müsaade almıştı. Fakat Çanakkale, D.P. Genel Merkezine sağlam görünüyordu. Mutlaka Milletvekili seçtirilmek istenilen kimseleri -meselâ Fatin Rüştü Zorluyu- oradan aday göstermek arzusu Genel Başkana hakimdi. Nitekim Baykana ve Alyota haklarından feragat etmeleri teklif olundu. Bunun garip bir teklif olduğunda zerrece şüphe yoktu. Nitekim Halim Alyot red cevabı verdi. "Çanakkalenin Amerikadan dönen evladı" ise parti büyükleriyle yaptığı göz yaşlı, kucaklaşmalı, dramatik görüşmelerden sonra "sen benim evlâdımsın" vaadleri alarak teklifi kabul etti. Adaylığım geri alıyordu. İşin buraya kadar

Halim Alyot
"Daha iyi kulak vereceğim efendim"

Muammer Baykan
Fani dünya!

olan kısmında, insanı ürpertecek hiçbirşey yokttu.

Seçimler yapıldı, D.P. kazandı. Mücadeleye, "bağımsız aday" olarak katılan Halim Alyot milletvekili olamadı. İktidar, 1954. temizliği arasında bu söz dinlemeyen adamı Basın-Yaym ye Turizm Umum Müdürü olarak tutmaya hiç niyetli değildi. Talihsiz adayı, gözden düşmüş yüksek memurların bir nevi istirahatgâhı olan Başbakanlık Murakabe Heyetine buyur ettiler. Boşalan yerini de, kime teklif ettiler bilir misiniz? Alyotun mücâdele arkadaşı Muammer Baykana! "Çanakkalenin Amerikadan dönen evlâdı" bu vazifeyi kabulden geri kalmadı. Böylece Halim Alyota, tür ibret dersi verilmiş oluyordu.

Aradan geçen iki bucuk senenin sonunda bir gün Muammer Baykan, kendisine Murakabe Heyetinde bir yer teklifiyle karşılaşıverdi. Aman! Ne oluyordu? "Sen benim evlâdım - sın" sözleri kulaklarında çınlıyordu. Üstelik iki bucuk sene boyunca Basın, Yayın veya Turizm sahasında parlak -ne de parlak olmayan- bir başarı kazanmamıştı ama, Büyüklerinin arzularına daima uymaya gayret etmemiş miydi ? Şimdi, niçin bedenilmiyor, niçin istenmiyordu ?

Muammer Baykan Devlet Bakanı Emin Kalafatın sempatisine mazhar olmadığını biliyordu. İki Çanakkale adayı arasında bir münaferet daima sürüp gitmişti. Demek mücadeleyi Kalafat kazanıyordu. Muammer Baykana- ise, eşyalarım toplayıp Umum Müdürlük odasından gitmek kalıyordu. Çanakkaleye dönecek, oradaki arazisinin başına geçecekti. Kendisini mahallî politikaya vereceği anlaşılıyordu. Ama ihtimal, ki unuttuğu bir husus vardı. 1954'de Muammer Baykan "Çanakkalenin Amerikadan dönen okumuş evlâdı" idi. 1957'nin başında ise taşıdığı sıfat "Ankaradan atlatılmış memur"dan ibaretti ve bunun bir handikap olduğunda zerrece şüphe yoku.

Muammer Baykanın acısı bundan ibaret kalmadı. İktidar ondan boşalan yere eski dostu Halim Alyotu getirdi. Tâyinin manâsı ve kastı ortadaydı. Bu haftanın başında Pazartesi günü, masasına kavuşmuş- olan Halim Alyot, daha birkaç gün evvel Hür. Partili dostlarına kendisine has şivesiyle "Dayanın çocuklar, aman dayanın!" dediğini unutmuş, fotoğrafçılara, mütebessim poz veriyordu. Muammer Baykanın gidişi gelişi gibi olmuştu ama Hailm Alyotun gelişinin gidişi gibi olduğunu: söylemek hakikaten zor, sak. zordu.

Polonya

Hür basın

Bundan iki ay kadar önce, Polonyada buhran had safhaya girdiği günlerde, Moskovanın Pravda'sı Polonya basınını tenkit etmekle meşgul oluyordu, hem de çok ağır bir dille.. Polonya basınının suçu, sosyalist rejimin temellerini tahrip etmekti. Pravda'nın sütunları bu "tahripkâr neşriyat'tan alınmışı örneklerle doluydu. Makale, Rus anlayışıyla basının rolünün ne olduğunu izah eden şu cümleyle son buluyordu: "Vazifesi halk cumhuriyeti nizamını kuvvetlendirmekten ibaret olan basın, şimdi sosyalist nizamı sarsan, itimatsızlık yaratan makaleler neşretmektedir. Yabancı ideolojilerden aktarılmış zehirler, çalışan insanların kafalarına akıtılmaktadır.''

Pravda, Rusçada "hakikat"ın ne manâya geldiğini gösteren yeni bir misal veriyordu. Maamafih Polonya başım, hakikaten şimdiye kadar Rusyada görülmemiş tarzda yazılar neşrediyordu. Hattâ Polonyalı komünist liderlerin düşünüş tarzı bile Kremlindekilerinden farklıydı. Başbakan Cyrankiewicz, parlâmento önünde şöyle konuşmuştu: "Hakikaten demokrat bir siyasî hayat kaliteli, cüretkâr ve zeki bir basın mevcut olmadıkça mümkün olmaz".

Basına müdahale

Rusyanın Pravda'sı Polonyadaki hürriyetten korkarken, Polonyalı gazeteciler de sansürün aşırı müdahalesinden şikâyet ediyorlardı. Basım kontrolle vazifeli "Millî Ofis"in haksız ve yersiz müdahaleleri Gazeteciler Cemiyeti tarafından tenkit olunuyordu. Sansürün faaliyetini kontrol edecek bir komisyonun kurulması İsteniyordu. Komisyonda gayet tabii basın temsilcileri de bulunmalıydı. Sansüre karşı cephe almak komünist memleketlerde ilk defa görülen bir şeydi. '

Bir mukayese

Poznan hâdiselerinin duruşması, Po lonya basınının Demir Perde gerisindeki diğer basından ne kadar farklı bir kale geldiğini gösterdi. Polonya gazeteleri davadan gayet teferruatlı, objektif röportajlar vermişlerdi. Buna rağmen Polonyalı gazeteciler memnun değillerdi. Poznan'ın iki gazetesinden biri olan Glos Wielkopolski, suçlulardan Birinin savunmasını "resmi versiyonca göre vermek zorunda kaldığı için okuyucularından özür diliyerek şöyle diyordu: "Savunmanın sansürsüz neşrim mümkün kılacak kadar hürriyet, Polonyada henüz mevcut değildin."

Maamafih diğer komünist memleketler bu duruma gelememişlerdi. Meselâ Doğu Almanya basım Poznan haberlerinde aslan payım savcının ithamlarına ayırmıştı. Nues Deutschland, savcının süslerini nakletikten sonra, savunmaya tek bir cümle ayırıyordu: "Savcıdan sonra söz müdafaaya verildi".

Çekoslovakyada sadece resmi ajans C.T.K.'nın savcının ithamlarından bahseden kısa haberleri neşrediliyordu. Romanya ve Bulgaristanda da durum farklı değildi. Yugoslav basım bile, Poznan hadiseleri duruşması hakkında pek cömert davranamamıştı.

Demir Perde dışında kalan bir başka memleketin basım da Poznan davasına fazla yer vermekten sakındı: İspanya!. Komünist düşmanı Pranco'nun memleketinde de Poznan duruşması kısaca bildirildi. Herhalde "halkı heyecana düşürücü haberler' vermekten korkuluyordu.

Muharrirler

Bir kayıp daha

Geçen haftanın başında Türk basını ve edebiyatı acı bir kayba daha uğradı. Legion D'honneur nişanına sahip bir Türk İstanbuldakı Fransız hastahanesinde son nefesini verirken baş ucunda bir erkek, diğeri kız iki evlâdı acı göz yaşları döküyorlardı.

Ercümend Ekrem Talu adının akla getirdiği, hemen herkesin bildiği iki isim. daha vardır: "Meşhedi" ve "Torik Necmi"... Bu iki isim Türk mizah edebiyatının Donkişotu, Gargantuası mesabesinde isimlerdir. Nasıl Cemal Nadir çizgileriyle, fırçasıyla Türk mizah edebiyatına bir "Amcabey" hediye etmiş ve o tip sayesinde ölmezler arasına girmişse Ercümend Ekrem Talu da "Meşhedi" ve "Torik Necmi" tipleriyle ve bunları yaratan muhayyilesi ve kalemiyle Türk mizahının ölmezleri arasına girmeğe hak kazanmıştır.

Ercümend Ekrem 1888 yılında Boğaziçinde Kanlıcaya bakan bir yalıda dünyaya gözlerini açmış ve 16 Aralık 1956 da da bu dünyadan göçüp gitmiş bir fanidir. Dedesinin adı Recai Mehmet Şakir Molla diye anılır; devrinin meşhur bir şahsiyetidir. Takvim-i Vekayı Nazarlığı yapmış şair ve edip bir zattır. Ercümend Ekremin babasına gelince, bu dedesinden de meşhur bir isimdir. Edebiyat-ı Cedide devrinin üstadı azamı diye tanınan Recai Zade Mahmut Ekrem Beydir.

Ercümend Ekrem Recai Zadenin Üçüncü oğlu ve dördüncü çocuğudur. Ama şanssız bir çocuk. Zira babası bütün sevgisini oğlu Nijad'a verdiğinden Ercümend Ekreme geride sevgi adına pek bir şey kalmamıştır. Devrinin saygı değer hocalarından ve hayli müddet de Maarif Nazırlığı yapmış olan Recai Zade tab'an durgun, ağır, sakin bir adamdır. Hele kendisine çok benzeyen oğlu Nijad'ın vakitsiz acı ölümü onu büsbütün durgunlaştırmıştır. Evlerinin bir matemhaneden farkı yoktur. İşte böyle bir muhitten bir mizah yazarının, bir nüktedan adamın çıkması hayreti muciptir. Günlerce kaşların çatılı durduğu, her tanrısının günü edebî sohbetlerin yapıldığı, adeta bir edebiyat okulu olan bu evden bir şairin, ahlı - vah'lı firaklı romanlar yazan romantik bir yazarın çıkması mümkündür. Ama bir mizah yazarı?...

Ercümend Ekrem ciddi bir tahsil görmüştür. Fransız mekteplerinde okumuş, o zamanlar Mektebi Sultani adını taşıyan Galatasarayı, daha sonra Mekteb-i Hukuk'u bitirmiş, Fransaya giderek Paris Siyasî İlimler okulunda okumuş, 1906 yılında memuriyet hayatına atılmış ve Duyunu Umumiyeye mütercim olarak girmiştir. Kısa bir zaman sonra Âyan Meclisi Mütercimliğine getirilmiş, daha sonra Babıâlide teşrifat memurluğuna tâyin edilmiştir.

Ercümend Ekremin memuriyet devrine ait hoş fıkralar anlatılır. Mütareke devrinde İstanbul Polis Müdürlüğüne bir türlü uygun bir adam. bulamamışlar. Akla Ercümend Ekrem gelmiş. Teklif etmişler, "olmaz" diye kesmiş atmış. Israr etmişler. Biraz da zola İstanbul polis Müdürlüğüne tayin etmişler. Bir gün sabahtan başlamış vazifesine. Akşama kadar uğraşmış didinmiş. Müthiş yorulmuş O zamanlar Polis Müdürleri Müdüri yette yatarlarmış. Ercümend Ekrem de akşamla beraber soyunmuş dökünmüş ve pijamalarım giyip yatmış. Gece yarısına doğru bir telefon sesiyle yatağından fırlamış. Makam masasının üstünde beş altı telefon var. Biri doğrudan doğruya Sarayı bağlı, biri Jandarmaya, biri postaha neye vs., v.s.. Uyku sersemi hangi telefonun çaldığını bir türlü kestiremiyor. Ercümend Ekrem teker teker bütün ahizeleri kulağına götürmek zorunda kalmış. Nihayet aradığı telefonu bulmuş. Karşısındaki ses "-Efendim iki tane manda yakaladık ne yapalım?" diye sorunca Ercüment Ekremin tepesi atmış. Saat sabaha karşı 2,5 - 3. Cevap vermiş. "İyi yapmışsınız mandaları k... sok." Sonra da şrak diye telefonu kapatmış. Bu bir gecelik Polis Müdüriyetinden sonra da üstadı azletmişler. Meğer günlerde Saray civarındaki çiftliklerde sık sık hayvan hırsızlıkları oluyormuş. Saray kendilerine de bilşey olur diye tahkikatın sıklaştırılmasını emretmişmiş. Böyle vakalarda bizzat Polis Müdürüne haber verilirmiş!

Cumhuriyetin ilânından sonra Ercümend Ekrem, Mustafa Kemalin ilk umumî Kâtibi olarak vazife görmüş, daha sonra üç defa Matbuaf Umum Müdürlüğü vazifelerinde bulunmuş, bir aralık Hariciyeye intisap etmiş muhtelif memleketleri dolaşmıştır. Hariciyedeki son vazifesi Varşova Elçiliği müsteşarlığıdır. Daha sonra İstanbulda muhtelif liseler de edebiyat ve Fransızca öğretmenliği yapmış, Galatasaray Lisesi öğretmeni iken emekliye ayrılmıştır.

Ercümend Ekremin yazı hayatına atılışı hayli eskidir. Daha 16 yaşındayken. "Çocuklara mahsus gazete' de yazılar yazmağa başlamıştır. Yıllarca Beyoğlunda yayınlanan Fransızca İstanbul gazetesine mizahi yazılar ve fıkralar yazmıştır. Hemer hemen İstanbulda çalışmadığı, yas yazmadığı gazete yoktur, Mizahı zaman zaman hicve kaçtığı için, dostları kadar düşmanları da olmuştur. Gazetelerde yayınlanmış ve kitap halinde basılmış pek çok eseri vardır, Bunlar içinde "Evliyayı Cedit" serisi, "Meşhedi ile devri âlem", "Gemi ATMlanı", "Gün Doğarken". "Sabır Efendinin Gelini", "A Benim Beyaz Şemsiyelim" belli başlılarıdır.

Ercümend Ekrem bazı yazılarım Ebûlmuvakkar mahlâsı ile yazmıştır. Çeşitli tercümeleri de vardır,

Ercümend Ekrem bir konuşmasında ailesinden hiç kimseye benzemediğini söyler. Yemeğin ve içkinin iyisine düşkünlüğü meşhurdur. Onun işret meclislerinde bulunanlar, bu meclisi kolay kolay unutamıyacaklarını söylerler. Ercümend Ekrem öylesine hazır cevap Öylesine nüktedan bir insandır.

Talebeleri, dersleri içinde en çok onun derslerinin dinlendiğim söyler-

ler. Galatasaraylılar onun kaybı ile eşsiz 'bir hocalarını, Türk mizah edebiyatı ise büyük bir ustasını ebediyete devretmiştir..

Son yıllarım Siroz hastalığının pençesinde geçiren üstad, elli yıllık yazı hayatını gülmeden yana nasibi az olan Türk Milletim güldürebilmek için harcamış, kalemini yâlnız bu yolda kullanmış ve bunda muvaffak olmuş bir insandır. Ruhu şad olsun...

Fransa

Marquis do Sade mahkemede

Sade, kendi tarzında bir ahlâk hocasıdır. Ahlâk numunesi Amerikanın en masum cinayet hikâyeleri, Sade'dan çok daha muzirdir."

Bu sözleri Akademi azası Jean Cocteau söylüyordu. Sade'ın 15 ciltlik külliyatının yeni tabı dolayısıyla

Jean Cocteau

Bilirkişi

açılan müstehcen neşriyat dâvasında mahkemenin karşısına bilirkişi olarak çıkmıştı.

Diğer bilirkişi, münekkit Jean Paulhan, Sade'ın Lamartine, Nietzsche ve Baudlaire dahil bütün XIX. asır yazar ve filozoflarına tesir eden mühim bir şahsiyet olduğunu ifade etti.

Hakim Sade'ın eserlerini okumanın tehlikeli olup olmadığını bilmek istiyordu. Paulhan'ın cevabı hazırdı: "Sade'ı okuduktan sonra manastıra kapanan bir genç kız tanıyorum. Esasen İncil okumak bile bazan tehlikeli olabilir".

Müdafaa avukatı Maurice Garçona göre ise Sade Freude'den yüz sene önce psikopatinin cinsî veçhelerini keşfeden doktordu.

Bu ateşli müdafaalardan sonra, Sade'ı mahkûm etmek hâkimler için herhalde pek kolay olmayacaktı.

TİYATRO

Küçük Sahne

Soytarı piyesi

Küçük sahne temsil için gene garip bir piyes seçti. Piyesin adı "Soytarı". Yazarı, Leonid Anreev. Eser, İngilizceden zararsız bir tere lime ile oynanıyor. Yani, tercümenin tercümesi. Andreev (1871 - 1919), eserlerindeki kötümser maraza hava ve taşkın heyecanlar ile devrinde Rus gençliğinin his hayatı üzerinde derin tesirleri olmuş ünlü bir Rus yazarı. Ama piyeslerinde, meselâ bir Çehov'un tertemiz, sağlam, büyük ve sade yapılışını aramak yersiz. Nitekim "Soytarı" bugün için, hayli eskimiş, tabir caizse modası geçmiş bir melodramdan başka bir şey değil.

Adam (Soytarı) aslında meşhur bir Rus yazarıdır. Karısının kendi çömezi olan başka bir yazarla kaçması üzerine bütün inançları yıkılıyor ve alay etmek için, alay konusu olmak için bir sirkte soytarılığa başlıyor. Dalavereci bir Kontun aynı sirkte çalışan kızı Consuelo'ya tutuluyor. Babası tarafından zengin bir Barona verilmek istenen Consuelo-'yu kendine ve kendi inanışlarına bağlayamaması üzerine kızı ve kendini öldürüyor. Üç perdelik oyun bir sirkte ve onun karakteristik tipleri arasında geçiyor.

Bu bakımdan rejisör Murad Somay, "Soytarı"yı sahneye koyarken bir rejisörün yapması gereken tefsiri ve seçmesi gereken görüş zaviyesini mutlak melodramdan kaçmak suretiyle tesbit etmeliydi. Süratli ve aksam ayan bir temponun lüzumu "Soytarıda ilk plânda gelmeliydi. Zira seyirciyi çeken bir dekor, kostüm ve işleniş içinde sunulmuş olan piyes ilk geceler rejisöre yüklemek zorunda olduğumuz ağır aksak bir hava içinde, temponun her yavaşlayışında hemen sırılsıklam bir melodram havasına gömülüverdi. Hele son perdede Consuelo'nun sirk - ten ayrılışı sahnesinde uzadıkça uzayan ve birbirlerini uzun süren fasılalarla takip eden konuşmalar, vedalar Çolpan İlhan'nın eninli sesinin de yardımı ile nihayet sıkıcı olmaya başladı. Hemen bu sahneleri takip eden ve tam trajik bir "darbe" olması lâzım gelen final de aynı temposuzluk ve melodram anlayışı yüzünden gittikçe yavaşladı, yavaşladı ve takati tükenmiş, serilip kalmış bir son halini aldı. Murad Somayın piyesteki karakterleri de aynı görüş noktasından bakarak, esere ve birbirlerine uygun olarak çizmesi lâzım geliyordu. En basiti olarak Andreev'in bir Rus yazarı olduğunu göz önünde tutabilir, Rus piyes yazarlarının müşterek anlayış ve ifâde tarzını hareket noktası olarak alabilirdi.. Halbuki piyesteki şahıslar oradan buradan alınıp bir araya getirilmiş, alelacele birbirlerine monte edilmiş gibi apayrı oyunlar tutturdular.

Buna mukabil aynı Murad Somay, her üç perdede de Rejisörün mevcudiyetini gösteren bir çalışma yaptığım, dekor, kostüm, fon müziği ile seyirciye parlak ve ilgi çekici bir oyun vermek istediğini kolayca anlatmış bulunuyordu.. Bir başka, hatta en mühim nokta da, temsil ettiği karakteri tamamen anlayan, taşkın ve mariz Rus ruhunun bütün detaylarım kudret ve maharet ile çizen, sahneye ilk girdiği andan sonuna kadar, az bulunur bir aktör heyecanı ve aşkı içinde, bütün imkânlarını vererek oynayan Adam rolündeki Münir Özkulun- Nevin Seval ve Kâmûran Yüce hariç- kendilerine verilmiş kötü ve değişik mizansen, iyi çizilmemiş desenler yü-

Çolpan İlhan

Rejisörün kurbanı

zünden arkadaşları tarafından yalnız bırakılması idi. Meselâ ilk gece Münir Özkul, gerçek sanatçıların saygı değer sanat aşkı ile oynadı. Fakat çok tutulan bir oyun haline gelebilecek "Soytarı", Murad Somayın piyesin bütününü ve diğer Eşhası, bu oyunun kalite ve anlayışına uygun ayarlamamnş olması yüzünden sadece üç san'atçının güzel bir dekor içinde, güzel icraları halinde kaldı. Bu yüzden seyirci de piyesi zaman alman tam bir komedi seklinde anladı. En iyi sahnelerinde Münir Özkul bile komedi oynuyor zannı ile karşılandı.

Saf mı saf, cahil mi cahil ve güzel mi güzel olan Consuelo tabiî ki komik olabilirdi; ama rolün, hu derece pandomim içinde, bu derece yapmacıklı bir bebek olarak işlenmemiş olması gerekirdi. Kendisine verilecek daha olgun bir mizanseni Çolpan ti-

Münir Özkul "Palyaço"da
"Özkül Tiyatrosu"na doğru

hanın pekâlâ kaldırabileceğini seyirciler Kördüler. O halde Murad Somay niçin bu kompozisyonu tercih etmişti? Bu yüzden, aslında tam bir entelektüel, derin bir yazar olan Adam'ın nasıl olup da bu. tam bir budaladan başka şey olmayan bebeğe aşık olabildiğini anlamak güç oluyordu. Maamafih karşılıklı sahnelerinde Münir Özkul. Çolpan İlhanı kendi heyecanına doğru sürükledi. Ona kendisi ile **aynı** • tempoyu tutturmasını bildi. Münir Özkulun aynı tesirini bir iki defa Sadri Alışık üzerinde de gördük.

Renan Yamanın dekoru bir sirkin kulisini rahatlık ve sadelikle temsil ediyordu. Sahne dışına taşmış çadır direkleri ve yanlardaki afişler güzel bir buluştu. Kostümler eserin dekoruna uygun, neş'eli ve renkli idi. Yalnız aslan terbiyecisi Zinida'nın temsil kılığının çok daha çarpıcı, çok daha alımlı olması gerekirdi. Hele bu Nevin Seval gibi sahneye çok yakışan zarif bir aktirist içinse.. Kâmuran Yücenin Palyaço makyajı çok güzeldi. Bir de, perde başlangıçları diye kullanılan Sirk müziğinin daha sesli verilmiş olması yerinde olacakdı.

Halk Tiyatroları

Ayağa giden temsil

Yabancı memleketlerde son on yıl zarfında "halk tiyatroları" tahminlerin üstünde süratli bir artış göstermektedir. İkinci Dünya Harbi başlarında tiyatro bütün gayretini şekil üstünde -mizansende, dekorda, hattâ oyunda- bir takım araştırmalara hasretmiş görünmekte iken halihazırda bu estetik münakaşalar sükûnete erişmiş ve halkla sahne arasındaki münasebet ön plâna alınmıştır. Bu devrin, tiyatro tarihinde, halkla sahne arasındaki mesafeyi kaldıran ve tiyatronun daha geniş bir halk topluluğu ile münasebetini temin lüzumunu yeniden duyan bir devir olarak kalacağına şüphe yoktur.

Milletlerarası Tiyatro 'Enstitüsü (UT) Neşriyat Komitesi "halk tiyatroları" konusunda milletlerarası bir bilanço yapmak ihtiyacını hisset - miş ve bundan birkaç ay evvel Ur anket açarak pek çok memleketin "halk tiyatrosu" yönetmenlerine şu suali sormuştu: "Tiyatro zevkini daha geniş bir halk kütlesine yayabilmek için kullandığınız başlıca metodlar nelerdir?"

IIT Neşriyat Komitesinin bu ankete aldığı cevaplar çok değişikti. Buna mukabil bir "halk tiyatrosu" nun gayesinin ne olması gerektiği hususunda hepsi de bir birleriyle mutabıktı. Bu da şüphesiz, daha geniş bir halk topluluğuna tiyatro zevkim aşılamak suretiyle kütlelerin eğitimini sağlamaktır.

Almanyada "halk tiyatroları"nın faaliyeti bir takım mahalli birliklere dayanmaktadır. Volksbühnen denilen bu birliklerin gayesi tiyatroya her gün yeni yeni seyirciler çekmek ve onları birliklerine aza kaydetmektir. Küçük bir aidatla birliğe aza kaydolunan her seyirci istediği temsil için biletini istediği yerden seçebilmekte ve bunu da % 50 bir tenzilâtla temin' edebilmektedir. Fransızların T.N.P. gibi bir millî Halk Tiyatrosu, ayrıca Fransanm muhtelif bölgelerinde faaliyet' gösteren Dram Merkezleri vardır. Bu Dram Merkezleri belediyelerin yardımına dayanmakta, her Dram Merkezi bulunduğu bölge dahilinde turneler tertip etmek suretiyle tiyatroyu o civar halkının ayağına' götürmektedir. Bu temsilleri halk 100 veya 50 -frank gibi gayet ucuz bir fiyat karşılığı takibedebilmekte. hattâ meydan temsillerini ayakta bedava seyredebilmektedir. Belçika Millî Tiyatrosu ise Fransızların T.N.P. si veya Dram Merkezleri, Almanların bir nevi seyirci birlikleri de diyebileceğimiz volksbühnen'leri gibi bir faaliyet gösterir. Çekoslovakyanın "köy; tiyatrosu" adı verileri halk tiyatroları ise bir otobüsle köy köy dolaşan gezginci truplardır. Bu gün Çekoslavakyada bu neviden 17 trup bulunmaktadır. Bu truplar temsil hazırlıklarını Prag veya Bratislava'da yapmakta, sonra otobüsleriyle mıntaka mıntaka köyleri dolaşmaktadırlar. Bu trupların .dekarları sokak tiyatrosu şartlarına uygulanmış dekorlardır. Meksikada da "halk tiyatroları" günden güne yeni yeni seyirciler kazanmaktadır. Burada Güzel San'atlar Millî Enstitüsü (İ.N.B.-A.) üç koldan geniş -bir faaliyet göstermektedir. Amatör, tecrübeli; profesyonel olmak üzere teşekkül eden üç grubun da masrafını doğrudan doğruya I.N.B.A. karşılamaktadır. Bunlardan amatör gruplar sokaklarda, parklarda ve hastahanelerde; halka bedava temsiller vermektedir. Norveç, İsveç, Polonya, İsviçre ve hattâ Amerikadaki "halk tiyatroları" nın günden güne artışı ve bu ti-

Antigone'yi seyredenler
Yer : Fransa; Fiyat : Pedava

ratrolara verilen önem de göstermektedir ki bu konuda bütün dünya milletleri şu tek fikir üstünde birleşmişlerdir: Kütlelerin eğitiminde tiyatro bir numaralı vasıtadır.

Bizdeki hamle

Memleketimiz şüphesiz şu saydığımız, hatta saymadığımız memleketlerden çok, ama çok daha kısa pir tiyatro mazisine sahiptir, Bu sebeble şu anda tiyatronun köylerimize kadar girmiş olmasını beklemek safdillik olur. Değil köylerimizde, İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük şehirlerimiz dışında kalan vilâyetlerimizde dahi şimdiye kadar bir tiyatro faaliyetinin bulunmamasını tabii karşılamak gerekir. CHP. nin açtığı halkevlerini, D. P. nin iktidara geçer geçmez kapatmam şüphesiz pek çok şehirlerimizde küçük çapta da olsa bir tiyatro faaliyetini başladığı yerde bitmeğe mahkûm kılmıştır. Hal böyle olunca da diğer şehirler halkımızın tiyatro namı altında tanıdığı sadece ve sadece Othello'yu "Arabın İntikamı" adıyla göbek Havaları arasında oynayan tulûat kumpanyalarıyla münferit mektep müsamerelerine inhisar etmiştir.

Fakat durumun böylece devam edip gitmesine gönülleri razı olmayan kimseler de yok değildi. Bu gün Devlet Tiyatrosu Umum Müdürü bulunan Muhsin Ertuğrul şüphesiz ki tiyatroya intisap ettiği ilk gündenberi halkımıza tiyatro zevkini, tiyatro kültürünü aşılamak lüzumunu en iyi hissetmiş ve bu yolda imkânları nisbetinde faaliyet göstermiş bir şahıstır. Muhsin Ertuğrulun otuz yıldahberi İstanbulda ve on yıldanberi de Ankarada fasılalı olarak aynı gaye uğruna giriştiği gayret ve çalışmaların bu gün müsbet neticelerini vermeğe başladığı inkâr edilemez.

Bölge Tiyatroları

Bu neticelerin en hayırlısı Devlet Tiyatrosu Umum Müdürlüğünün İstanbul ve Ankaranın dışında kalan şehirlerde "Bölge Tiyatroları" adı altındaki tiyatroları kurma teşebbüsüdür. Bu yoldaki ilk faaliyet geçen mevsim sonunda Konyada bir "Bölge Tiyatrosu" açma teşebbüsü olmuştur. Bu ilk tecrübe göstermiştir ki Ankara ve İstanbul gibi büyük şehirlerimiz dışında da halkımız tiyatroya karşı gerekli sevgi ve saygıya sahip bulunmaktadır. Devlet Tiyatrosunun Konya ile başladığı bu hayırlı teşebbüs yeni yeni . gelişmeler -kaydetmekte Gecikmemiştir. Devlet Tiyatrosunun kuruluşundan beri -daha ziyade ticarî bir çehre ve gayrimuntazam bir mahiyet arzeden faz turneleri böylece yerini daha sistemli, daha ciddi bir faaliyete bırakma yolundadır. Nitekim bu mevsim başında Konyada ve müteakiben Eskişehirde birer "Bölge Tiyatrosu" kurulmuştur. Halen ayda dört gece Konyada, bir o kadar da Eskişehirde olmak üzere verilen temsiller Devlet Tiyatrosu sahnelerinin tatil gecelerine tesadüf etmektedir. Bu hal şüphesiz yönetmen ve san'atkârlara ağır, yorucu bir mesai yüklemektedir. San'atkârlar haftada bir gecelik tatillerini Konya ve Eskişehir Bölge Tiyatrolarındaki temsillere hasretmektedirler, öte yandan Devlet Tiyatrosu Ankaraya daha uzak şehirlerde bir tiyatro faaliyetine geçmenin ancak bu şehirlerde devamlı temsiller verecek mahalli tiyatrolar kurmakla mümkün olacağını anlamıştır. İşte İzmirde pek yakında faaliyete geçecek olan tiyatro bu neviden bir tiyatrodur. İzmir Belediyesine bağlı olarak kurulan bu tiyatro, Devlet Tiyatrosundan bir san'atkârın idaresinde çalışmalarına başlamak üzeredir. Ayrıca Adanada da aynı mahiyette bir teşebbüse geçilmiştir. Adanalılar da pek yakında kendilerine devamlı temsiller verecek bir tiyatroya kavuşmak üzeredirler. Her iki tiyatronun temsillerine Devlet Tiyatrosundan gönderilecek misafir san'atkarlar iştirak edeceklerdir.

Muhsin Ertuğrul
Bir devir açılıyor

Devlet Tiyatrosu Umum Müdürlüğünün bu mevsim başında İzmir ve Adanadan başka Bursa, Kayseri, Erzurum gibi şehirlerimizde de devamlı temsiller verecek "Bölge Tiyatroları"nın kurulacağım bildirmesi hem bu şehirler halkım, hem de tiyatronun bir eğlence vasıtası olduğu kadar bir eğitim vasıtası olduğuna inanan iler vatandaşı sevindirmiştir. Halka tiyatro zevkini aşılamak gayesiyle girişilen bu teşebbüs hiç şüphesiz ilerde daha yeni ve mahallî % teşebbüslerin doğmasına da yol açacaktır.

Tiyatronun daha geniş kitlelere yayılması lüzumuna inanan herkesin Devlet Tiyatrosu Umum Müdürünün "Bölge Tiyatroları" konusundaki çalışmalarım takdirle karşılamaması imkânsızdır.

K A D I N

Aile

Yemekli davetler

Her ailenin tanıştığı, konuştuğu ve davetlerine icabet ettiği birçok dostları vardır. Bu dostları zaman zaman eve davet' etmek nem Vazife icabıdır, hem de hakikaten büyük bir zevktir. Adabı muaşeret kaidelerine uyulmak istenirse, her "davet"e muhakkak surette mukabele etmek lâzımdır. Bunun için ev kadınının hafızası kuvvetli olmalıdır ve çok fazla zaman geçirmeden davetlesin karşılığını yapmalıdır. Eğer daha münasip görürse, insan senede iki üç defa büyük bir davet yaparak, bütün tanıdıklarını bir arada çağırabilir. Fakat sık sık davetler yaparak, ayrı ayrı grupları çağırmak bugünkü apartman hayatına göre daha pratik addedilmektedir..

Plân şarttır

İster altı ayda bir büyük bir parti verilsin, ister sık sık küçük davetler yapılsın mühim olan şey plânlı hareket etmektir.. Plânsız toplantılar hem ev sahipleri için gayet telâşta ve üzücü olur, hem de davetliler istedikleri gibi rahat edip eğlenemezter!

Bir parti vermeden evvel ev kadını kocası ile oturup her hususta mutabık kalmalıdır. Karıkoca evvelâ evdeki yemek takımlarım, âlet edevatı, sandalye miktarını, masanın büyüklüğünü hesaplamalıdırlar. Ancak bundan sonradır ki, insan rahat rahat bir yemek mi, bir kokteyl parti mi, yoksa büyük soğuk büfeli bir parti mi vereceğinde kesin olarak karar kılabilir. Bugün birçok evlerde büyük bir ziyafet sofrasını hazırlamak için icabeden çok büyük masa ve takım sandalyeler mevcut değildir. Bunun için de eski ziyafetlerin yerini ekseri soğuk büfeli partiler almıştır. Muhakkak yemek verilmek istendiği takdirde çok fazla insan davet etmemeğe bilhassa dikkat etmelidir.

Davetin şekli ve yemek listesinden daha mühim olan birşey de, davetlilerin listesini hazırlamaktır. Bazı insanlar birbirleriyle tanışmayan kimseleri hep beraber davet etmekten çekinirler. Bu bir hatadır. Birbirlerinden hoşlanacaklarını tahmin ettiğimiz kimseleri beraber davet edip tanıştırmaktan çekinmemeliyiz. Tanışıyorlar diye hep aynı grupları • davet etmek doğru değildir: çünkü davetlerde yeni kimselerle tanışmak bu davetlere daima bir hoşluk ilâve eder. Ne var ki birbirlerinden hoşlananyacak, anlaşamıyacak kimselerin bir araya getirilmemesine ayrıca dikkat etmek lâzımdır.

Davetlilerin listesi, davetin şekli ve yemek çeşitleri iyice tesbit edildikten sonra halledilecek bir mesele de çocuklardır. Samimi bir davette dahi, evdeki çocukların büyüklerin sofrasında oturması doğru değildir. Onların daha evvel karnım doyurmak ve ayak altında dolaşmamalarını temin etmek lâzımdır. Resmi bir davette ise çocukların erkenden odalarına çekilmeleri ve evin . teşkilâtı dolayısı ile bu mümkün değilse, o akşam için evden uzaklaştırılmaları, mese- 14 anneanneye misafir olarak gönderilmeleri çok münasip olacaktır. Samimi davetlerde misafirlerin de çocukları olabilir. Bu takdirde de gene çocuklara ayrı bir masada, kabilse ayrı bir odada yedirmek ve onların o odada eğlenmelerini temin etmek

İ L A Ç

Jale CANDAN

Bir Fransız muharririne göre, can sıkıntısı, bir cemiyete musallat olabilecek hastalıkların en tehlikelisidir. Can sıkıntısı, insana neler yaptırmaz ki! hakikaten en zararsız' şekliyle bile, can sıkıntısı, aile saadetini yıkmaya, gündelik hayatımızı zehirlemeye yetecek kadar muzirdir. Üstelik can sıkıntısı, hangi cemiyette çoksa o cemiyetin tam randımanla çalışmadığına, yani dünya gidişine ayak uyduramadığına da bir delildir.

Can sıkıntısı çok eskiden beri, erkeklerin ziyade kadınlara musallat olan bir illettir. Bunun da sebebi aşikârdır. Kadın, uzun yüz yular boyunca yalnız yaşadığı cemiyetin ve memleketin dâvalarını benimsemememekle kalmamış, evinin dahi mesuliyetini, icabettiği şekilde kocası İle paylaşamamıştır. Kadın için, bilhassa Doğuda öyle karanlık bir devir geçmiştir tat, bu devirde kadın çocuklarının istikbalini bir yana bırakın ne evinin geçim derdini, ne de hatta ertesi gün yiyeceğini düşünmüştür.. Evinin temizliğinden ve bazı mahdut ekonomi kaidelerinden başka hiçbir esaslı mesuliyet yüklenmeyen bu kadın gündelik işler biter bitmez köşesine çekilip, zaman öldürmeğe başlamıştır.. Komşu ile laklak etmek, kahve falına bakmak kadının başlıca meşgalelerindendi.. Bunları can sıkıntısına ilâç olarak kullanırdı.

Bugün bazı cemiyetlerde, kahve falının yerini "bezik" veya "atom" partileri almıştır. Komşuluk muhabbetleri mahalle hudutlarını aşarak, şık kadın tonlantıları şeklinde genişlemiştir. Fakat bugün gene bazı cemiyetlerde bu eğlenceler ancak akşamın . mahdut saatlerine veya hafta sona tatillerine sığdırılmaktadır. Çünkü bu cemiyetlerde can sıkıntısına karşı, vakit öldürmekten çok daha müessir bir meş gale bulunmuştur: Başkalarına fay dalı olabilecek şekilde çalışmak!. Başkaları için çalışmak, insanı kendi yorgunluklarından dinlendiren birşeydir.. Hatta insan dertle uğraşsa bile gene de avunur ve kendi dertlerini unutur.. Bazan da insan hakiki dertlerle karşılaşınca, kendilerinin tamamiyle hayali ve uydurulmuş dertler olduğunu idrak eder, can sıkıntısı buhranları ve vehimler içinde yarattığı bir bedbahtlıktan kendi kendine, hiç farkında olmadan kurtulur. Her bedbahtlıkta bazı tatminsizliklerin doğurduğu kompleksler rol oynar, cemiyet hesabına faydalı bir iş görmek ise, birçok tatminsizlikleri, ortadan kaldırabilir.

Cemiyete yardım için kurulmuş' birçok dernekler vardır. Her kadın kendi arzu ve istidatlarına göre bu derneklerde faal bir vazife alabilir. Derneklerde çalışmayı fazla formaliteli bilenler için de, bugün Ankarada yepyeni bir saha açılmıştır: Hastananeler. Günüllü olarak çalışacak olan aile kadınları veya genç kızlar hastahanelerimizde mühim boşluklar dolduracaklardır. İnsan bazan nasıl geçireceğini bilmediği koskoca bir haftanın yarım günününde bile bir hasta koğuşunda ne kadar faydalı olabilir.

Avrupada ve bilhassa Amerikada bu gönüllü teşkilâtlarına büyük bir önem verilir ve oradaki hastahaneler, adeta bir gönüllü kadın ordusuna sahiptirler. Dışarda çalışmayan, beş vakitleri olan, bilhassa zengin kadınlar haftanın muayyen günleri hastahanelere gider, hastalara her çeşit yardımlarda bulunur, onların maneviyatlarını yükseltmeğe gayret ederler. Memleketimizde bu güzel teşebbüse zanneder sem, ilk defa Ankara ön ayak olmuştur ve geçen seneden beri Ankara Üniversitesi Tıb Fakültesi, hastalara yardım etmek isteyen gönüllü hanımlara kapılarım açmıştır. Geçenlerde, boş vaktini hastalara hasreden bu Ankaralı hanımlardan biri ile tanışmak fırsatını buldum: Edindiğim kanaat şudur ki cemiyete faydalı olmak isteyen bir insan, hiçbir dernekte, hastahanelerdeld kadar müsbet bir İş yapmak imkânlarına sahip değildir: Saha çok geniştir, çok yardım istemektedir ve en ufak hizmeti dahi minnetle karşılamaktadır.

"Her ne olursa olsun, şurası muhakkaktır ki bir hastanın tebessümü, canı sıkılan bir İcadına bir "atom" partisinden çok daha büyük bir zevk verecektir ve "cemiyet lebi çalışmak"'can sıkıntısı hastalığına karşı medeni âlemin bulduğu en son, en müessir ilâçtır.

lâzımdır. Çocuklarla beraber eğlenmek birçok bakımlardan fevkalâde mahzurludur ve samimiyet hiçbir zaman rahatsızlık demek değildir.

Davetin şekli tesbit edildikten sonra da yemeklerin listesini yapmak çok kolay birşey sayılmaz. Davetlilerin sevdikleri yemekleri, sevdikleri içkileri hatırında tutan ev kadım derhal sükse yapar. Fakat bu listeler tesbit edilirken dikkat edilecek bir nokta da, mutfakta bîr yardımcının bulunup bulunmıyacağıdır. Eğer bir imkân yoksa son dakikada hazırlanacak yemeklere listede fazla yer ayırmamak doğru olur. Çeşitli kızartmalar, soğuk büfelerde dahi, sürpriz halinde, ortaya çıkıveren sıcak börekler, köfteler yalnız ev kadınının elinden çıkcacaksa cidden zor olacak ve misafirlerin dahi huzurunu kaçıracaktır. Yalnız başına davete hazırlanan bir kadın daha ziyade soğuk büfe şeklini tercih etmelidir ve bütün yemekleri vaktiyle hazırlıyarak, ortaya çıkaracağı tek[1] kap. sıcak yemek için de, mümkünse fırında sıcak duran bir yemeği tercih etmelidir.

Göz zevki

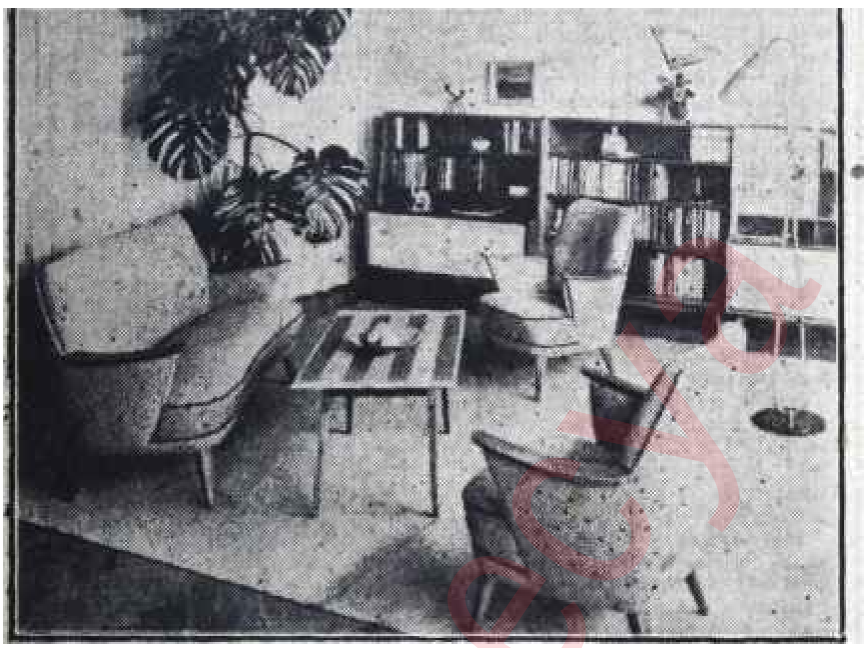
Davet masaları gayet itinalı olmalıdır. Dekorun ve göz zevkinin bir yemeğin muvaffakiyetinde büyük rol oynadığı malûmdur.

Bütün masayı kaplayan zengin bir örtü tercih edilmelidir ve sofranın ortasında daima süsleyici bir eşya bulunmalıdır. bu şık bir "hors d'oeuvres" tabağı olabilir. Hattâ alçak bir toprak vazoya dikilmiş yeşillikler de sofrayı süslüye bilir. Fakat tercih edilen daima çiçektir. Çiçek iç açıcıdır, neş'e vericidir, bulunduğu yeri daima güzelleştiren bir şeydir. Ancak sofradaki çiçek oturanları rahatsız etmiyecek şekilde, mümkün mertebe kısa saplı ve ölçülü bir miktarda olmalıdır.. Şayet ev sahibesinin tabak takınılan çok güzelse çiçeğe fazla yer vermemek ve takımların da görünmesini temin etmek akıllıca biri hareket olur. Takımlar hafifse, çiçek bilhassa şarttır.

Tabakların takım' olmasına da bilhassa dikkat etmek lâzımdır. Takım hakikaten şarttır; fakat muhakkak çok pahalı takımlar düşünmek bir hatadır. Güzel porselen bir takımın yerini şirin bir toprak takım da tutabilir, hatta plâstik bir takım da.. Yeter ki masada herşey birbirine uydurulsun, masanın kendine has bir tarzı, bir havası olsun..

Bir Anadolu sofrası

Anadolunun güzel dokumaları ile bir kadın, gayet ucuza mal olan bir sofra örtüsü hazırlıyabilir. Masanın ortasına Kütahya işi bir "hors d'oeuvres" tabağı yerleştirip, herkesin önüne de muhtelif desenli Kütahya tabakları koyabilir.. Bu Anadolu sofrasına en çok yakışacak kaşıklar, muhakkak süsleyici Konya kaşıkları olacaktır... En çok yakışacak sürahi de Gaziantebin ince boyunlu uzun. döğme bakır sürahisi..

Misafir bekleyen koltuklar

Görüyorsunuz ya, çocuk oturakları yok!

Bütün bu işler plânlı bir. şekilde tesbit edilip, hazırlık da zamanında yapılırsa ev sahibesi de, tıpkı misafirler gibi eğlenebilecek ve hiç telâşa kapılmadan mükemmel bir gece geçirecektir. Büyük davetlerde misafirleri birbirleriyle tanıştırmak için gayretler sarf etmek cidden lüzum - suzdur. Çünkü böyle partilerde misafirler haliyle birbirleriyle konuşacaklar. Küçük grup toplantılarında ise, ev sahiplerinin bir vazifesi de herkesi birbiri ile kaynaştırmağa gayret etmektir. Herkesin müşterek taraflarını düşünerek ona göre mevzu açmak, misafirlere yemek ikram etmek kadar mühimdir.

Gaye rahat etmektir

Küçük veya büyük,' resmî veya samimi her yemek daveti, her parti muhakkak plânlı bir tertipleme neticesinde yapılmalıdır. Fakat şurasını, unutmamak lâzımdır ki gaye yaldızca telâşa kapılmamak, rahat etmek ve misafirleri rahat ettirmektir.. İtina ve rahatlık kaygısı hiçbir zaman "gösteriş" manâsında kabul edilmemeli, lükse ve lüzumsuz suni hareketlere kapılınmamalıdır. Şurasını unutmamak lâzımdır ki en mükemmel şekilde hazırlanmış bir davet bile. samimi olmadıkça misafirleri ancak sıkacaktır..

Ev sahibesi davet için evvelden hazırlanmalı, fakat ilk davetli kapıdan içeri girer girmez artık herşeyi, hatta ufak tefek aksaklıkları bile gülerek karşılamalıdır.

Moda

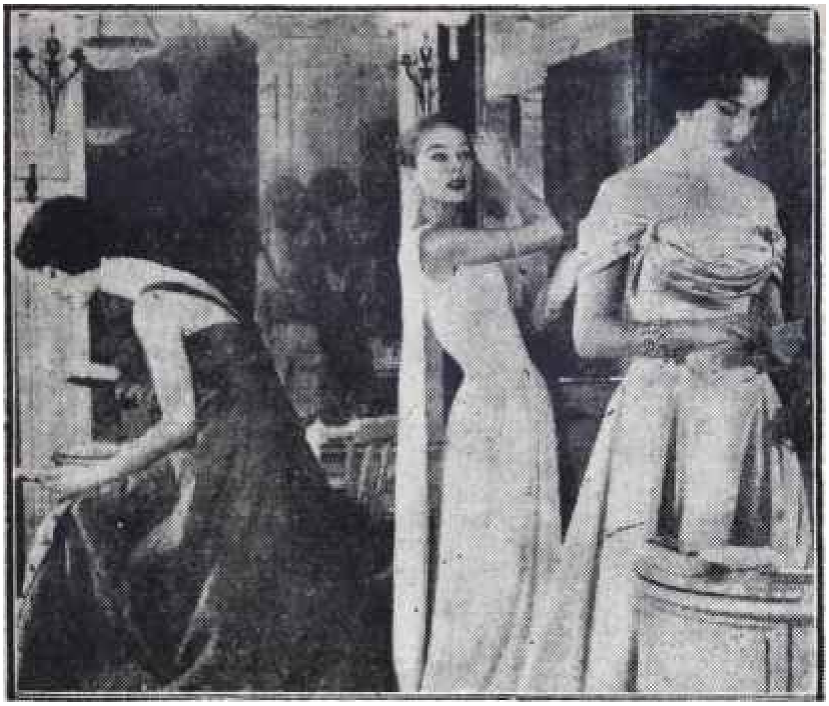
Bizim kumaşlarımız

Yılbaşı nihayet geldi çattı. Birçok kadınlar yeni yıla yeni bir elbise ile girmek zevkim tatmak için hazırlıklar yaptılar, metrelerle kumaşlar alarak terzilere gidip uzun uzun provalara katlandılar. Bu iş için piyasada zaman zaman bulunan tabii taftalar cidden biçilmiş kaftandı ama, Fransız taftalarını hiç aratmayan bu yerli taftalar ne yazık ki, Zümrüdü Anka 'kuşu gibi nadirdi. Maamafih birçok Ankaralı terziler bu işin de kolayını buldular: Metresi yedi sekili liraya satılan sun'i taftaları patiska ile kaplıyarak ve aynı fiyatlardaki astarlık seteni sun'i tafta ile kaplıyarak cidden hoş tuvaletler hazırladılar.. Piyasada bol miktarda bulunan organzalar ise bol bol harcandı. Organzalar da renk ve kalite bakımından hiç fena değildi. Doğrusu, bu son senelerde Avrupa kumaşlarını hiç aratmıyacak çok güzel ipekliler imâl edebilmiştik: fakat ne yazık ki hepsi de tabiî tafta kadar nadirdi.. O kabuk gibi seten düşeslere, canım amorozalara ne olmuştu?.. Vakıa fiyatlar geçen senelerin Avrupa kumaşları fiyatına üstündü ama, bunların yerli oluşu insanı cidden sevindiriyordu ve birçok kadınlarımız, kumaşı bulabilmek şartı ile, oarayı seve seve veriyorlardı.. Su halde kumaşların ortadan çekilmesine sebep ne idi? Bu şartlar altında sualin cevabım vermek cidden müşküldü..

Bulut elbiseler

Yeni yıla girerken Paris modasının bütün dünyaya takdim ettiği en şahane elbiseler renkli tabiî setenlerden, yumuşak kadifelerden, dantelden ve bilhassa ince muslinlerden yapılmıştı.

1956-57 moda mevsiminin başında Dior tarafından ortaya atılan ve "Bu-

Yılbaşı gecesinde son hazırlıklar

lut elbiseler" ismini alan bu elbiseler kadınlar tarafından fevkalâde çok tutulmuştu.. Açık mavi, beyaz,' toz pembe, uçucu eflâtun ve kırmızı renkleri bilhassa moda olan ince muslinler bu senenin son modası olan drapeye gayet müsaitdi. Kadınlar, bu elbiselerde şart olan çıplaklıklarını aynı kumaştan, ince etoller ile gayet ustalıklı bir şekilde örtebiliyor ve böylece gökteki bulutlar gibi devamlı bir hareket halinde, dolaşıyorlardı. Bu uçucu müslin ve şifon kumaşları, şahane danteller, yumuşak kadifeleri, tabiî selenleri Ankaralılar bazan büyük balolarda, şık toplantılarda görüyorlardı. Ama piyasada bunlara rastlamak hakikaten imkânsızdı.. Yapılacak şey modellerden ilham almak, sun'i taftayı astarlıyarak, astarlığı yüz yaparak kendi yağımızla kavrulmaktı.. Bu da hem buluş sahibi terzilerimize, , hem de bu buluşlardan istifade eden müşterilere ayrıca bir zevk veriyor ve iftihar vesilesi oluyordu.

Treni kaçıranlar

Yılbaşı hazırlıklarını yaparken treni kaçıranlar olmuştu. Bunlar zamanında kumaşlarını alamıyan, zamanında terziye gidemiyenlerdi.. Tesellileri de vardı: Yılbaşı geceleri dışarıya çıkmayı âdet edinenler kalabalıktan, ekseri elbiselerin zarara uğradığını, bilir, yeni bir şey giyinmemeyi tercih ederlerdi. Ama ne de olsa gene her kadın yeni yıla bir elbise ile girmeyi tercih ederdi, hele evinde oturup misafir kabul edecek veya bir aile, toplantısına gidecekse, bu yeni elbise adeta şarttı.. Fakat treni kaçıranların üzülmemesi lâzımdı. Dünyanın her tarafında çıkan birçok mecmualar, kadınlara birkaç saat içinde dikilebilen ve çok az bir paraya mal olan elbise modelleri veriyorlardı. Bu elbiseler ilhamlarını gene büyük terzilerden almışlar, fakat güç kuplar yerine az dikişli biçimleri, parlak renkli kumaşları tercih etmişlerdi.

Ekspres elbiseler

Memleketimizdeki kumaşları göz önünde bulundurarak biz de yılbaşı veya buna benzer bir gece için dikişi kolay, ucuza mal olan "ekspres elbiseler" icat edebiliriz. Bunun için çarşıya çıkmak, dikkatle vitrinlere bakmak ve biraz da düşünmek kâfi gelecektir. Yapacağımız ilk iş güzel, siyah, yünlü jarse bulmaktır. İtiraf edelim ki bu biraz güç olacaktır. Çünkü son zamanlarda iyi cins siyah Jarse bulmak da bir hayli güçleşmiştir. Fakat bize lâzım olan çok ufak bir parçadır: Tamamiyle açık yakalı, kolsuz küçük bir bluz yapabilecek kadar bir parça.. Böyle küçük bir jarse bluz gece çıkan bir kadın, için hakiki bir hazinedir. Bedene yapışık bu küçük bluzun altına lâzım olan şey, zengin ve renkli bir etekliktik. Madem ki piyasada, en bol ve en ucuz olan şey sun'i tafta ile astarlık setendir, bunlardan istifade etmek pek âlâ mümkündür. Mesele, rengi seçebilmektedir. Tatlı bir kırmızı, ördekbaşı yeşili, bal rengi, güzel bir mavi siyahın altına çok iyi gidecektir. Bu kumaşlar astarlandıkları takdirde tamamiyle tok ve zengin bir görünüş kazanırlar, büzgüye gelmezler. Bunun için kumaşa en çok yakışan biçimi seçmek lâzımdır. Bu da düz iplik üzerine kesilmiş parçalı kloşlardır. Parçalar etek uçlarına doğru, godeler yapacak kadar, genişletilmelidir. Bu renkli ve ucuz eteklikler zengin ve o nisbette iddiasız olmalıdır. Onlara yandan iki büyük cep koymak, önden düğmeli yapmak, beline kendi kumaşından, genişçe bir kemer takmak mümkündür.. Etek için, bluz gibi siyah bir kumaş kullanıldığı takdirde bunu belden büzgülü yapıp büyük bir çiçek demeti ile neş'elendirmek de hoş bir fikirdir..

"Ekspres elbiseler" bir kadım toplantının en zengin giyimli kadını yapmazsa da onu en çok hoşa giden, en cazip kadım yapabilir ki, maksat da budur. .

Göz alan ucuz tuvaletler

İş bilenin, kılıç kuşananın

Okuyucu mektupları

C E M İ Y E T

Mecmua hakkında

Sayın Nurettin Özden, Amasya -Sayı 187- erkek okuyucusu daha fazla olan AKİS'in kadın sayfalarını fazla buluyor. Amasyalı hanımlar belki okumazlar ama, başka yerlerde ve bilhassa istanbul da AKİS'i okuyan hanımlar için bu kadarcık bilgiyi çok görmesinler, rica ederiz. Not: Yalnız bizim evde annemiz de dahil olmak üzere dört kadın AKİS okur.

Neriman Aydın - İstanbul

AKİS'te fanla hataları artık olağan halde yürüyor. Halis özel isim olan Türk kelimesi hemen hep küçük harfle yazılmaktadır. Bunun tahsili az, imlâsı bozuk mürettipler tarafından yapılmakta olduğunu sanıyorum. Halbuki 135 sayılı dergideki imzalı yazılarda bile, bu imla hatası yapılmıştır: Birinci sütunun baslarında Türklerin, ortasında Türkler, ikinci sütunun başlarında Türklere, son satırında Türkleri; üçüncü sütunun başlarında Alman, İngiliz, ortalarda Türkler, Türk» Mısır kel taneleri hep küçük harflerle yazılmıştır.

İmlâ kuralları değişti de ben mi bilmiyorum bilmem. Bir eski hoca sıfatıyla bunu merak ediyorum.

Nuri Öner - Ankara

*

AKİS'in "Kendi Aramızda" sütununu -hakikaten- kendi aramıza bırakmasını hoş karşılanmayanlar olduğu gibi, bu güzel jesti başka manâlar muvacehesinde mütalaa edenler de var. Böyle bir yerin okuyucuya bırakılmasını ancak, okuyucusuna AKİS kadar kıymet veren bir mecmua yapabilir. Tabiî varsa..

Onun bu hareketini "İstanbul Kalemgörleri"nin hareketleriyle 'karıştıranre. AKİS'in AKİS'e benzememesine üzülenler lütfen satırların üzerine biraz eğilirler mi? M. Erol Erdem - Ankara

*

Son çıkan kanunlar muvacehesinde baş makale yazmaktan vaz gecen bazı gazete baş yazarları gibi sizin de "Kendi Aramızda" sütununu okuyucu mektuplarına tahsis ettiğinizi görmek beni üzdü.

Siz ve arkadaşlarınızın üstüste çarpıldığı bir iki mahkûmiyetin sizleri de korkutabileceği ihtimalini şimdilik uzak görüyorum. Siz ki en müşkül şartlar, en korkunç ihtimaller karşısında Atatürk gençliğinin yılmaz mücadele azminin müstesna örneklerini neşir hayatına girdiğiniz günden beri verdiniz, neden bu kararınızla şimdi bundan sarfınazar etmiş görünmek lüzumunu hissettiniz? . Unutmayınız ki mahkûmiyetleriniz "Kendi Aramızda" sütununa yazdığınız yazılardan da neşet etmiş değildir. Güneş doğduktan sonra yola devam etmek herkesin kârıdır. Mesele karanlıkta yol bulmak ve yola devam edebilmektedir. Bu gün AKİS'in yalnız imtiyaz hakkı sizde, tasarruf hakkı biz okuyuculardadır. Bu itibarla mecmuanın haftalık karakter aynası mahiyetindeki başyazılarınıza devam etmenizi. temenni ederim. Cevdet Ünel - İstanbul

Neriman Ağaoğlu

Kalkınma

Galiba İktidar ileri gelenleri "İktisadî istiklâl savası" hikâyelerine artık kimsenin kulak vermediğini gördüklerinden başka bir çareye baş vurdular. Şimdi bu savaşın gerektirdiği fedakârlıkları radyolardan bakan refikaları anlatmaya başladılar. Geçen hafta Pazar sabahı Türkiyede pek az sıkıntı bulunduğunu, mesut bir gelişme içinde olduğumuzu, mevcut ufak tefek darlıkların çok küçük bir zümrenin eseri sayılmak gerektiğini, zaten hiçbir savaşın fedakârlık yapılmadan kazanılamıyaoağuıı ev kadınları Neriman Ağaoğlunun ağzından dinlediler. Neriman Ağaoğlu, İşletmeler Bakanı Samet Ağaoğlunun refikasıdır. Ev kadınları aynı konuşma sırasında kahve ithal edilemiyorsa da sanayi maddelerinin ithal olunduğunu öğrenerek ferahladılar, zaten kahvesiz de bir evin "gül gibi" idare edilebileceğini haber aldılar ve kocaları tarafından kendilerine verilen parayı sarfederken israfa kaçmamaları, hasis davranmaları lüzumunu işittiler. Kocalarının aylık kazancı 200 fara olan memur hanımlarının İşletmeler Bakanının refikası tarafından verilen bu son nasihatten bilhassa faydalandıkları muhakkaktır.

*

Migros kadınlar kolu üyelerinden yirmi hanım Amerikalı bir kadın gazetecinin iştirakıyla toplanarak iktisadî işleri görüştüler ve neticede kahve darlığımı ittifakla ve şiddetle protesto etmeğe karar verdiler. Memleketimizin Üzerinde bulunduğu nurlu kalkınma yolunu anlamayan, İktisadi İstiklal Savaşının cezbesine tutulmamış, vatan sathından habersiz "illâ kahve isterük!" diye tutturan bu kadınlar İkidar adına tel'in olunur!

*

Basın Kanunu tatbikatının bir nevi tecrübe tahtası haline gelen İstanbul Adliye koridorlarının bir numaralı müdavimi Hatip Tahir Burak, mahkûmiyetler zuhur etmeğe başladıktan sonra da katiyen soğukkanlılığını kaybetmedi. Dudağında herzamanki ince tebessümiyle, üzgün yüzlü dostların m sırtlarımı sıvazlıyarak "Sigaralar senden, köfteler şundan" diye hazin bir vazife taksimi yapıyor.

*

İran Şahının eniştesi Mr Hillyard İstanbula geldi. Karısından ayrılacağına dair rivayetler duymuş olan muhabirler hemen etrafını alarak sual yağmuruna tuttular. Lâkin Mr Hill yard bütün dedikoduları yalanlayarak "Hayır, böyle birşey yok, ayrılık çok fena şeydir, büyük fedakârlıklar pahasına da olsa insan geçinmeğe bakmalıdır" dedi. Lâkin bu fedakârlıkların ne olduğunu tasrih etmedi.

*

Sene sonunun en güzel toplantısını İstanbul Vilâyet Meclisi yaptı. Va li Fahrettin Kerim Gökay'ın "Profesör" . Orhan Köprülüye hizmetleri ve alâkasından dolayı teşekkürlerini bildirmesi kimyevî bir "zincirleme reaksiyonu" şeklinde şükran arzetme coşkunluğuna yol açtı. Bu arada üyelerden Mesut Selen Başbakan ve ÜÇ bakana teşekkür telgrafı çekilmesini teklif edince heyecan son haddini buldu. Nihayet Başka bir üye salonda hazır bulunan belediye müdürlerine de Meclisin teşekkürlerinin bildirilmesini teklif etti. Bu teklifin kabulünü müteakip tevazudan pembeleşen müdürler hep bir ağızdan koro halinde "Aman efendim... estağfurullah., ne demek... vazifemiz!" diye bağırışarak mahcubiyetlerini ifade ettiler. Bu göz yaşartıcı sahneyi heyecanla temaşa etmiş olan dinleyiciler oradan, vatan sathında hiç değilse bir tek salonda böyle ahenkli bir iş birliğinin tezahürlerini görmüş bulunmanın huzuruyla ayrıldılar.

*

Memleketünizden ayrılmakta olan Ortadoğu Çalışma Enstitüsü Müdürü Mr Koch'un şerefine Denizcilik Bankası Umum Müdürü Yusuf Ziya Önişin kızı Latife Öniş tarafından bir kokteyl parti verildi. Davetliler son derece neşelendiler, gittikçe coşarak rock'n roll danslarıma varıncaya kadar son eğlence modasının bütün kaidelerini tatbik ettiler. Bir kenarda boynumu bükmüş oturan Mr. Koch'un ise, keyif istihsalimde kullanılan bütün bu enerjiyle çalışma sahasında neler elde edilebileceğini düşünür bir hali vardı.

Boyd Raebrun caz orkestrası : Yıl 1946

Aç kalmaktansa...

Caz

Birkaç yıldır, caz meraklılarının zihnini arasıra "Boyd Raeburn'e ne oldu ?" suali kurcalamaktadır. On yıl kadar önce Boyd Raeburh -Stan Kenton ile birlikte- büyük orkestra cazından yeni cereyanların,. tecrübe - ciligin, modern hamlelerin en ileri gelen temsilcisiydi. Bu teşekküle bağlı bestekârlar, George Handy'ler, Johnny Richards'lar, Ed Finckel'ler, modern Avrupa musikisinin tesiri altında, ileri bir caz musikisi yazarlardı. Orkestra, iyi zamanlarında, zenci topluluklarıyla kıyas edilebilecek icralar çıkarırdı. Fakat bir büyük orkestra, aynı zamanda bir ticari teşebbüstür. Raeburn'ün musikisi dinleyicileri olduğu kadar iş verenleri de korkuturdu. Benzer bir yol tutan Stan Kenton çok daha fazla talihliydi. Teşebbüsünü devam ettirdi. Musikisi hem ticaret, hem de sanat başarısına erişti. Fakat Boyd Raeburn, cazı bir san'at olarak tanıyan Çevrelerde gördüğü alâkanın dışında, basan kazanamadı. Bu alâka da bir caz orkestrasını yaşatmağa yetmezdi. Az sonra, orkestrasını dağıtmak zorunda kaldı. Aksi halde cüretkârlığının kefaretini, aç kalmak suretiyle ödemeğe mecbur olacaktı. Musikiyle alâkası olmayan bir iş tuttu. Birkaç yıl mobilyacılık yaptı. Geçen zaman zarfında Raeburn'ün plâkları, modern cazın klasikleri arasına girdi. Bu orkestranın musikisine olan alâka gittikçe artmağa başladı. Öte taraftan, cazı bir san'at olarak tanıyanların sayısı yükseliyordu. Bugün artık iyi bir cazcı, halk zevkine taviz vermeden hayatım pekâlâ kazanabilirdi. Raeburn'ün yemden mesleğe dönebilmesi için zemin ve zaman artık çok müsaitti. Onun gibi ileri fikirli bir musikişinastan bu modern çağ hem de nasıl istifade ederdi!

Nitekim Boyd Raebrun geçenlerde kararını verdi. Mobilyacılığı bıraktı ve musikiye döndü. Teni bir orkestra kurdu. Ama, Raeburn'ün yeni orkestrasını büyük ümitler besliyerek dinlemeğe koşanlar büyük bir hayal kırıklığına uğradılar. Anlaşılıyordu ki sütten ağzı yanan Boyd, yoğumu üfleyerek yemeğe karar vermişti, İlk tecrübelerden aldığı dersi unutmamıştı. Artık bu defa, araştırıcılığı, deneyiciliği bir tarafa bırakmıştı. Basit, uslu bir dans musikisi 'çalmayı tercih ediyordu: Glenn Miller ve Tommy Dorsey tarzında bir dans musikisi.. Hattâ orkestranın, Glenn Miller'in "Modernaires"ini hatırlatan bir Vokal korosu bile yardı. Boyd, 180 derecelik bir dönüş yapmıştı.

Boyd Raeburn'ün, dünyada dans etmek isteyenler mevcut oldukça, eskisinden çok daha fazla müşteri bulacağına şüphe yoktu.

Opera

Operalar ve olaylar

Son haftalar zarfında opera sahneleri ve kulisleri ilgi çekici olaylara sahne oldular.

Okuyucu mektupları

Radyo hakkında

Müzik Tayınları Seti Bülent Arel' in bir mektubunu okudum.

O şef gelse de bizim köy kahvesinde batı müziği gıy gıy, vıy vıy ederken, bizim Ali Koçunun, kahveciye hitaben. "Ülen... Kapa şu kafası kopasıca opusu kopuşu" dediğini bir duysa...

Anla bugünlerde Şef bütün saatlerin hepsini Opusa kopusa verse de artık Ali Koçu birşey diyemez. Çünkü bizim Köyde çalar radyo kalmadı.

Selâhaddin Edimcik - Bandırma

*

Bay Opus diyen zihniyetler, Bülent Areli tenkit edemez. Opuslar âlemi yazarına, önce müzik saygısını öğretmek lâzım geliyor. AKİS mesnetsiz tenkitlerini şimdilik bırakacak, sabırla Bay Opusun programlarına kulak versin. L. V. Beethoven'i gayet duyanuyorsa, "Bay Opusa, bilgiçlik değil, hürmet etsin. Gerçek müzik yurdumuzda, opus zihniyetlerini eze eze radyomuzdan yayılacaktır. Yanımdaki dostum, Johann Sebastian Bach'la hiç, ilgilenmezken, eser takdiminden sonra sabırla çalınan parçayı dinledi.

Oğuz Koyutürk - Tirebolu

*

Halk arasında işittiğim bir bilmeceyi bildiriyorum:

Bir ağacı oymuşlar
içine- dünyayı koymuşlar
Talan yanlış söylemiş
Kulağını burmuşlar

AKİS'in anlayışlı okuyucuları cevabını kolaylıkla bulacaklar, sanırım: Ankara Radyosu!

A. Kalaber - Ankara

AKİS'in 1 Aralık salihli nüshasında "Radyo" baslığı altında çıkan ve şüphesiz okuyucuyu memnun etmek gayesini güden yan, rasgele bir okuyucu olan beni hiç de memnun etmedi. Artık insiyaki bir hal alan Ankara Radyosunu tenkid alışkanlığı, bilhassa son zamanlarda imkân nispetinde tatminkâr hazırlandığı görülen radyo programlarını takdirden bizi alıkoymamalı. Makul ve istikrarlı bir ifade taşımayan bu yazı, radyodaki klâsik batı musikisi programlarınla ve bilhassa bunların bir iki cümle ile izah edilişinin aleyhindedir.

Kendisinden bu hususta destekleyici mütalaalar beklenen AKİS'in bu türlü yazılarla hitap ve tatmin edeceği kimseler muhakkak ki münevverler olmıyacaktır.

Güzin Bilgen - Ankara

*

AKİS'in 136 ncı sayısında çıkan Bülent Arelin yazısını okudum. Bülent Arel bizzat verdiği rakamlarla müdafaasını tesirsiz hale getiriyor. İfadesine göre Ankara Radyosunda haftada 84 saat müzik yayınlanmaktadır. Bunun 43 saati yani yansından fazlası batı müziğine, geri kalan 41 saati ise -Türk müziğine tahsis edilmiş. Buna göre radyomuz musiki sahasında B.B.C. nin bir şubesi değil, kendisi olmuş oluyor. Şükrü Coşkun - Samsun

Maria Callas

Celalli soprano

Şikago'nun Lyric Theatre'ında, Puccini'nin kovboy operası "Batılı Kız" (La Fanciulla del West)'in ilk temsilinde huysuz bir at, basso William Wilderman'ı daha şarkısını bitirmeden alıp kulise götürdü. Temsilde başrolü oynayan tenor Mario del Monaco'nun geçmişteki bir tecrübesi düşünülerek mizansende bir değişiklik yapılmıştı. Birkaç ay önce aynı eser Floransa'da temsil edilirken, soprano Eleanor Steber'in sevgilisini idamdan kurtarmak için iki atla birlikte sahneye {girmesi gerekiyordu. Tenor Del Monaco, bu atlardan birine sıçrıyacak ve kaçıp kurtulacaktı. Fakat bu işi beceremiyen tenor atı sahnede bırakıp koşa koşa kaçmayı tercih etmişti. Şikago temsilinde Eleanor Stefber, yedeğine almış olduğu tek bir atla sahneye girdi. Ne de olsa tenorların aynı zamanda Roy. Rogers gibi ata binmeleri istenemezdi.

Metropolitan'da, soprano Maria Callas'ın şımarıklığı, bariton Enzo Sordello'nun kovulmasına sebeb oldu. "Lucia di Lammermoor"un matine temsilinde Calias, Sordello'yu kolundan yakaladı ve etraftan duyulur şekilde "bu notayı, uzatma" diye fısıldadı. Sordello aldırmadı. Antraktta Calias baritona ültimatomu çekti, "Bir daha. benimle sahneye çıkmıyacaksın". Operanın müteakip temsilinde Calias yoktu. Ünlü Soprano-yu dinlemek için gelenler fena halde sinirlendiler ve ancak polis tarafından yatıştırıldılar. İki gün sonra Sordello, Metropolitan müdürü Rudolf Bing'den taahhütlü bir mektup aldı. Kovulduğu bildiriliyordu. Bing, Calias'ı kaybetmek istememişti,

Berlin Festivali'nde Hans Werner Henze'nin yeni operası "Kral Hirsch" gürültülere yol açtı. Temsil boyunca salon ve balkon dinleyicileri -Henze'-nin taraftarları ve aleyhtarları- arasında "iltifatlar" teati edildi. Söz düellosu, perde kapandıktan sonra bir saat müddetle -ve ertesi gün basında- devam etti. Henze'nin bir başka operası, "Boulevard Solitude" bundan birkaç yıl önce Roma'da oynandığı zaman da salonda gürültü kopmuştu.

Viyana'da,. Devlet Operasının açılış gecesinde, Wagher'in "Tannhaeuser"inde başrolü oynayan tenor Rudolf Lustig'i dinleyiciler temsil boyunca ıslıklamakla ve yuhalamakla kalmadılar; temsilden sonra sokaklarda kovaladılar. Adamcağız ancak bir kahvehaneye sığınmak suretiyle memnuniyetsiz dinleyicilerin elinden kurtulabildi.

İstanbulda, Ankara Devlet Operasının verdiği "Palyaço" temsili esnasında, sesi kısık olduğu hâlde Devlet Tiyatrosu Genel Müdürü Muhsin Ertuğrulun ısrarıyla sahneye çıkma zorunda kalan tenor Özcan Sevgenin notaları birkaç defa çatallandı. Maneviyatı çok bozulan tenor, göz yaşları içinde oyunu bitirdi. Geçen haftaki Üniversite konserine iştirak edemiyen Sevgenin ses kısıklığı, her opera san'atkârının başına gelebilecek, geçici bir rahatsızlıktır. Bu münasebetle Genel Müdür, operanın ve operacıların meselelerine ne kadar yabancı olduğunu bir defa daha göstermiş oldu.

S İ N E M A

Filmler

"Günahkâr Gönüller"

Filmin takdim yazıları gösterilirken kamera Verdi'nin "Il Trovatore" operasının üçüncü perdesini temsil eden vokalistlere ağır ağır yaklaşır. Manrico sevgilisi Leonora'ya veda etmek üzeredir. Yazılar biter, kamera sahnenin içindedir. Manrico sahneden ayrılacağı sırada dehşete düşer, kılıcım çekerek sahnenin Önüne ilerler, kamera onunla birlikte hareket ederek dinleyicileri görüntünün içine alır. Venedik'teki Fenice tiyatrosunun ön sıraları Avusturya işgal ordusunun bembeyaz üniformalı subayları ile dolmuştur.. Manrico kılıcını onlara doğru sallayarak, "Titreyin, ey zalimler." diye haykırır..

Büyük İtalyan sinemacısı Luchino Visconti 1866 Venedik'inin durumunu, Avusturya işgalini, halkın tepkisini filminin daha ilk bölümünde ortaya koyuyor. İtalyada millî birliğin kurulması hareketi başlamıştır. Risorgimento taraftarları Avusturya işgalinde bulunan yer altı faaliyetlerini genişletmekte ve Garibaldi kuvvetlerine katılmaya hazırlanmaktadırlar. Halk yeni İtalyanın kurulacağı günleri şevkle beklemekte, fakat millî birlikle beraber hakimiyetlerini kaybedecek olan aristokratlar istikbale endişeyle bakmaktadır. Ama bunun kaçınılmaz bir sonuç olduğunu sezen aristokratlar, halk arasında şimdiden yerlerini almışlar, ihtilâlin önderi olmuşlardır. Devrin değiştiğini farkedemiyenleri, yeni düzene kendilerini uyduramıyanları hüsran beklemektedir.

Kontes Livia Serpieri (Alida Valli) kocasından oldukça gençtir. Aristokrasi icabi, sevdiği erkek yerine mevkii ve serveti olan bir asil ile evlenmiştir. Ama asalet kadınlık hislerini unutmasına kâfi değildir. Uzun zaman tatmin edilmeyen, içinde gömülü kalan bu hisler, güçlü bir tahrikle onu şehvet girdabı, içine sürükleyebilir. Livia devrin değişmekte olduğunu da anlamıştır. Hattâ ihtilâl önderlerinden kuzeni marki Ussoni'yi destekler. Ama' değişiklik zor olmasına rağmen, istikbalin neler getireceğini kestirememesi onu kararsız ve endişeli yapmıştır. Operada tanıştığı Avusturyalı genç ve yakışıklı teğmen Franz Mahler (Farley Granger) Livia'nın gizli kalmış hislerini körükler. İlk defa kadınlığını tatmin edebilen Livia ideallerini, aynı gaye için çarpışan insanları unutur, kendi zevkine dalar. Ona hiçbir şey vermeyen geçmişi hafızasından silmeye, karanlık olan istikbali düşünmemeye gayret eder. Bu da ancak Franz'ın tattırdığı zevklerle kabil olmaktadır.

Franz ise parlak üniformalar içinde bir zavallıdır. İtalyadaki değişikliğin az sonra Avusturyada da olacağım, Habsburg şatafatına, gösterişli üniformalara veda edeceğini kestirir. Yaklaşmakta olan devir onu da korkutmakta, o da egosunu tatmine uğraşmaktadır. Livia Franz'ı elinde tutabilmek için ideallerine ihanet eder, ihtilâlciler için toplanan parayı ona

"Günahkâr Gönüller"den bir sahne

Tarihî filmlerde bir dönüm noktası

Alida Valli - Farley Granger

İhanete götüren aşk

Visconti kahramanlarının sonunu, sosyal determinist görüşe bağlıyor. Cemiyetin değişmekte olan düzenine uyamıyanların trajedilerini Stendhal'in tarihi-gerçekçiliğiyle işliyor. Livia'nın Jigolosu , tarafından terkedilmesi, Franz'ın sevgilisi tarafından ihbar edilerek kurşuna dizilmesinin kaçınılmaz bir sonuç olduğu filmin daha başlarında kendini hissettiriyor.

Tarihi dokümanter

Visconti "Senso"da değişmekte olan bir çağın sadece olaylarım değil, sosyal şartlarım, Belirli zümrelerin psikolojilerini göstererek şimdiye kadar yapılan tarihi filmlerin en güzellerinden j birini yaratıyor. Filmin,' olayların geçtiği yerlerde çekilmesi esere dokümanter değer kazandırıyor. Sahnelerin hazırlanmasında barok zevkine varan titizlik ve derinlik G. R. Aldo ve Robert Krasker'in technicolor fotoğraflarıyla filmin iki saat lik devamlı bir tablo olmasını sağlıyor. Custoza savaşı gayet kısa olarak gösterilmesine rağmen büyük ustalıkla tertiplenmiş çerçeveler ve nefis renkler Visconti'nin sanatım bir kere daha ortaya koyuyor. Fon müziğinin seçilişi bile "Senso"nun hazırlanışındaki dokümanter kaygıların bir örneğidir. 7'nci senfonisi fon müziği olarak kullanılan Bruckner, olayların geçtiği cağda yaşamış Avusturyalı bir bestecidir. Zamanının musiki anlayışına uyamaması gölgede kalmasına sebeb olmuş, değeri daha sonra anlaşılmıştır. Musiki tarihçileri değişen dünyaya kendini uyduramayan Anton Bruckner'in bu ızdırabını bestelerinin duyurduğunu söylerler.

Kontes Livia rolünde Alida Valli'-

nin yarattığı kompozisyonun kudretine sinema tarihinin pek az sanatçısında rastlamak mümkündür. İlk defa büyük bir oyuncu olduğunu ispat eden Aşlida Valli, kontes Livia'nın bütün endişe ve ihtiraslarım başarıyla yaşatır ve seyircilere duyurur. Amerikan yıldızı Farley Granger ise Franz rolünde kendisinden beklenmiyecek kadar ölçülü ve anlayışlı bir oyun çıkarır.

"Günahkâr Gönüller - Senso" tarihi konuları ele alış bakımından sinema tarihinde bir dönüm noktasıdır. Luchino Visconti'nin seyircilerin hem aklına, hem de duygularına hitabede bilen üslûbu, filmi seyrine doyum olmayan bir şaheser haline getirmiştir.

"Büyük Aşkını"

İngiliz sinemasının en kudretli rejisörü olarak tanınan Carol Reed, şövalye olup "sir" ünvanını kazanalıberi değerinden çok şey kaybetti. Geçen' haftalarda gördüğümüz "Trapez" tamamen ticarî maksatlarla çevrilmiş, duygu ve düşünce fukarası bir filmdi. Sinemaya "Odd Man Out - Ölümden de Kuvvetli", "The Fallen Idol - Meşum Kadın" gibi eserler verebilen sanatçının, bu filmde şahsiyetini keşfedebilmek imkânsızdı. "Trapez"den bir yıl önce yapılan "Büyük Aşkım - A Kid for Two Farthings" ise Reed'in sinemacılığa ilk başladığı günleri aradığını hissettirmektedir.

"Büyük Aşkım" Londra'nın fakir yahudi mahallesinde yaşayan küçük insanların hayallerini ve ümitlerini gösteriyor. Hayat şartlarım kendi gayretleriyle yükseltemiyeceklerini anlayan bu insancıklar kaderlerini, tesadüflere ve mucizelere bağlamışlardır. 20 yıl önce "Laburnum Grove" ve "Bank Holliday" gibi filmlerde küçük semt halkını ustalıkla yaşatabilen Reed, aynı işi bu filmde de başarıyor. Filozof tavırlı ihtiyar terzi David Kossoff, küçük Jonathan Ashmore, annesi Celia Johnson, mahallenin Apollon'u Joe Robinson, sevgilisi Diana Dors, güreşçi Primo Carnera hep canlı kişiler. Ama kişiler ve çevrelerinin tabiiliği yanında olaylar pek zorlama. Konusu, insanları, meseleleri bakımından Vittorio De Sica'nın "Milano Mucizesi"ni hatırlatan "A Kid for Two Farthings" söylemek istediğini onun kadar acık ve belirli ortaya koyamıyor. "Milano Mucizesi"nde İyi Toto'nun güvercinin mucizeler yaratmasını beklediği gibi küçük Joe da tek boynuzlu keçisinin uğur getirmesini bekliyor. Terzinin yakışıklı kalfası parasızlık yüzünden sevgilisiyle evlenemiyor. Paraya kavuşabilmek için de tek ümidi pankreas güresi şampiyonunu yenip büyük mükâfat alabilmek. Carol Reed insan üstü kuvvetteki güreşçinin yenilmesi mucizesini meşru gösterebilmek için onu seyircilere kötü tanıtıyor. Halbuki fizik kuvvetinden başka bir varlığı olmayan güreş şampiyonu da pek ala küçük insanlardan biri, onlar kadar sıkıntı ve ihtiyaç içinde.. Buna rağmen Reed tek boynuzlu keçinin getirdiği uğur ile yanlış gücü ezmekte ısrar ediyor, küçük Joe ile çevresindekiler bu sayede saadete kavuşuyorlar.

Başarılı Eastmancolor fotoğraflarla çekilen filmin bilhassa ilk sahneleri şiirli. Bunda Carol Reed'in çevreyi bir çocuk gözüyle görüldüğü gibi verebilmesinin mühim rolü var. Ama bu emresionist ifade yerini ve şiirli hava film sonuna doğru, -Primo Carnera'nın keçiyi ele geçirmeğe çalıştığı, Diana Dors'a sarkıntılık yaptığı sahnelerde olduğu gibi - ekspresionist anlatım şekillerine bırakınca eserin bütününde üslûp farkı doğuyor. Fakat' akademik sinemacı Carol Reed tekniği ile kusurların üstüne şal örtebiliyor ve "A Kid for Two Parthings in canlı insanları ve sürükleyici anlatışlarıyla güzelce bir film olmasını sağlıyor. .

Humphrey Bogart ve Van Johnson "Denizde İsyan"da

Sansüre *isyan edemedikten sonra,.*

"Denizde İsyan"

Amerikan donanması gemilerinde hiç isyan olmadığını bildiren bir açıklamayla başlayan filmde anlatılan isyanın, ne derece samimiyet ve doğruluk mahsulü olacağı ortadadır. "Belâlı Kaptan -. Mister Roberts"de subaylar, terfi edebilmek için zujme varan disiplin tatbik eden kaptanlarına .isyan ediyorlardı. "Denizde İsyan - The Caine Mutiny"de ise isyan edilen ruh hastası bir kaptandır. Ayaklanmayı her iki filmde de böyle sudan sebeplere bağlamak Amerikalı sinemacıların sansürden ne kadar çekindiklerini ortaya koymaktadır. Herman Wouk'un Pulitzer mükâfatı kazanan aynı isimli romanının sinema adaptasyonunda baştan sonuna kadar kararsızlık hissedilmektedir. Meseleler büyük bir ihtiyatla ele alınmakta, belirli bir neticeye bağlanmadan bırakılmamaktadır. Zaman zaman, çözümlenmeyen bir meselenin arkasından başkaları çıkmaktadır. Edward Dmytryk'in mekanik mizanseni olayların gerisinde onları doğuran sebeblere nüfuz edememektedir. Müsamaha ve bilgiyi sıkı disiplin ve kılık kıyafete tercih eden film, kaptan Queeg'in uzun yıllar denizde neden ve nasıl yıprandığını, niçin ruh hastası olduğunu açıklamaya yanaşmıyor. Anlatılan her yeni olay seyircide yeni şüpheler yaratmakla birlikte, Humphrey Bogart ile Fred MacMurray'ın bilgili oyunları, Edward Dmytryk'in akıcı üslûbu "Denizde İsyan"ın sıkıcı bir film olmasını önlüyor.

"Berduş"

Berduş"u yapanlar hiçbir zaman san'at kaygularından, ortaya attıkları meselelerden, sinematik biçim denemelerinden, iyi niyetten, imkânsızlıklardan ve benzeri bahanelerden söz açamazlar. Bu filmin yapılışında tek ve biricik gaye seyircinin zayıf noktalarından istifade edip kazanç temin etmek. Hindli "Avare" İstanbullu "Berduş"un en yakın akrabası. Soya çekme kanunundan kaçılamıyacağı için kahramanlar birbirlerinin benzeri oluyorlar. Raci-Bedri, Nergis,.- Filiz, Kaya - Berduşun ağabeyi kılığında seyircilerin karşısına çıkıyor. Bu çeşit hikâyelerin dedesi, Victor Hugo'nun "Sefiller"i de unutulmuyor, çifte şamdan çalma motiflyje birlikte, rahip, din ve cinsiyet" değiştirerek günün 24 saati namaz kılan kör ve yaşlı bir kadın olarak senaryoda yerini alıyor. "Sefiller"in

böylece uzak akrabalık hakkı tanındıktan sonra "Âvare" sahne sahne kopya edilmeğe başlanıyor. Öyle ya, meydanda iş yapmış bir film dururken, kendimizi Şorlamaya, aynı konuda bile olsa başka şeyler yapma sıkıntısına katlanmaya ne lüzum var? İnsan hayatta pratik olmamalı mı? İşte bu film de kesin zekânın, kurnazlıkların, kolaya kaçmanın en tipik örneklerden biri. Kaderini olduğu gibi başkalarının yarattığı bir filmin başarısına bağlıyor. Pek tabiî bütün taklidler gibi modelinin seviyesine yaklaşamıyor. "Avare" bütün hafifliklerine rağmen bazı insanî noktalara sahipti. Kahramanı Raci aslında iyi olduğu halde çaresizlik yüzünden kendi isteğiyle hırsızlık yapıyordu. Halbuki Berduş'umuz bütün sıkıntılarına rağmen doğru yoldan çıkmayan bir masal kahramanı, bir namus abidesi. Ne olur ne olmaz, yanlış anlaşılmasın diye siyah ve beyaz karakterlerin arasına gölgeler, griler katmaktan dikkatle kaçınan sinemacılarımızın seyirciyi alık yerine koydukları müddetçe canlı tipler yaratmaları imkânsızdır. "Berduş"ta -kipsin iyi kimin kötü olduğu daha sarf ettikleri iliç cümleden belli oluyor. Bu kaidenin dışında kalan cilâlı İbo ele alınışındaki bütün olumsuzluğa, temsil edilişindeki hokkabaz şakşakçılığı usullerine rağmen gerçeğe yaklaşan yegâne şahıs.

Berduş'u Zeki Mürenin temsil etmesi de ayrı bir felâket. Boyacı çocuğu tipine uymayan fizik görünüşü yanında, rolünün karakteriyle ilgisi olayan göz süzmeler, gerdan kırmalar, nazlı cilveli hareketler Zeki Mürenin beyaz perdemizde şimdiye kadar görülen en kötü, aktör olduğunu ortaya koyuyor. "İntikam Alevi"nde bazı sinematik endişeler duyduğunu hissettiren rejisör Osman F. Seden nefes almadan birbirini takip eden şarkılar arasında herhangi bir marifet göstermek fırsatım bulamıyor. Filmin dikkati çeken tek noktası Kriton İlyadis'in usta bir kameraman olduğunu ispat eden fotoğraflar.. "Berduş"un sefaleti, zorlaması, yalancılığı, aidatıcılığı ilyadis'in temiz, net, aydınlık fotoğrafların da apaçık olarak meydana çıkıyor.

S P O R

Futbol

Birinci devrenin sonunda

Geçen hafta Pazar günü Mithat paşa stadı gene tarihî günlerinden birini yaşadı. Tribünler tıklım tıklım dolu idi. Taraflı tarafsız pek çok sporsever bir hafta evvel Galatasaraya 2-0 mağlup olan Fenerbahçelim, Beşiktaş, karşısında nasıl bir netice alacağını merakla bekliyorlardı. Vakıa kuvvet ölçülerine dayanarak maçın tahminini yazan spor otoriteleri Fenerbahçeyi şanslı görüyorlardı. ama kâğıt üzerinde verilmiş olan hükümler sahada kaç defa bozulmuştu. Futbolumuzun istikrarsız oluşu, takımların bir hafta ara ile birbirini nakzeden oyunları, tahmin yapanlara karşı halkta bir itimatsızlık uyandırmıştı. Bu sebeble verilen peşin hükümlere itibar edilmiyordu. Fakat Fenerbahçe, Beşiktaşı 2-0 yenerek ona şans tanıyanları mahcup etmedi. Eğer maçı kaybetmiş olsaydı, lider Galatasarayla aradaki puvan farkı 4'e çıkacaktı. Bunu kapatmak elbette kolay değildi. Sarı-Lâcivertlerin kazanmak istemelerinin bir başka sebebi de Beşiktaşla aralarındaki amansız rekabetti. Ahmet Bermanın transferi ile başlayan gerginlik, zaman zaman kuvvet denemeleri haline dökülmüş, hattâ mahkemeye dahi intikal etmişti. Galatasaray mağlubiyetinden sonra bir sabah gazetesinde Beşiktaş Klübü Umumi Kaptanı Sadri Usuoğlu "Fenerbahçenin yenilmesi normal karşılanmalıdır" şeklinde bir beyanat vermişti. Bu sözler Fenerbahçe camiasında soğuk bir duş tesiri yapmıştı. Fenerbahçe - Beşiktaş karşılaşmasının bu sebeble elektrikli bir atmosferde yapılacağı fikrinin hâkim olduğu bir sırada Liman Lokantasında iki klübün temsilcileri buluşmuşlar, beraberce öğle yemeği yemişler, hattâ kendilerini kovalayan foto muhabirlerine tebessümle poz. vermişlerdi, ertesi gün gazetelerde çıkan resimlere bir göz atanlar toplantıda Fenerbahçe Klübü İkinci Başkam Osman Kavrakoğlunun bulunmadığını gördüler. Acaba Kavrakoğlu niçin lokantaya katılmamıştı? Bunun tek sebebi Ankaradaki vazifesinden ayrılamamış olması mıydı? Kavrakoğlu ile Beşiktaş Umumi Kaptanı Usuoğlu arasında geçen sert münakaşalar, bu iki idareciyi karşı karşıya getiremiyecek kadar ağırdı. Nitekim diğer Fenerbahçeli idarecilerin anî bir kararla bu toplantıyı yapmalarının sebebi de buydu, ihzari mahiyetteki görüşmelerde alınan kararlar her iki kulübün, menfaatlerini korumak ve eski dostluğu ihya etmek bakımından mühimdi. İdarecilerin birbirlerine dostluk eli uzatmaları memnunluk yarattı ve Pazar günü yapılacak olan maçın elektrikli havasım yatıştırdı.

Antrenör Gündüz Kılıç ve evlâtları

Tılsımın Sırrı: Renk aşkı

Ankaradan yükselen ses

Tam bu sırada Ankaradan İkinci Başkanının sesi yükseldi. Kavrakoğlu sinirlenmişti. Fenerbahçe antrenörü Szekelly'nin bir sabah gazetesine Galatasaray mağlûbiyeti hakkında beyanatta bulunması, buna sebeb teşkil ediyordu. Kavrakoğlu "Fenerbahçe nizamlarla, talimatlarla yürütülen bir klüptür. Antrenörün beya-

nat vermeye hakkı yoktur. Çünkü mukavelesindeki kayıtlar sarihtir" diyordu. Acaba bütün hiddeti bundan mı ileri geliyordu? Yoksa kendisini unutarak toplantı yapan arkadaşlarına "ben de varım" mı demek istiyordu? Orası anlaşılamadı. Maç arefesinde İstanbula gelen İkinci Başkan, gazetelerde çıkan beyanatını antrenöre tekrarladı. Kendi emrinde çalışan bir antrenörün daha nazik kelimeler kullanmasının icap ettiğini, Türkçesi zayıf olmaktan başka hiçbir kabahati bulunmayan Szekelly'ye anlattı.

Maçın cereyanı

Mithatpaşa Stadım çamurdan kurtarmak için Stad müstahdemi kum ölçüsünü o kadar fasla kaçırmıştı ki saha Florya plajına dönmüştü. Bu durumda futbol oynamak esasen imkânsızdı,. Her iki rakip, sistemlerini bu anormal sahada tatbik etmelerine imkân olmıyacağını anlayınca işi şahsi kabiliyetle halletmek yolunu tuttular! Bir veya iki gol atıp müdafaaya çekilmek... İlk devre mücadele içinde geçmiş, fiziki yapı İtibariyle Fenerbahçeden üstün olan Beşiktaşlılar zaman zaman hücum insiyatifini ellerinde tutmuşlardı. Sarı - Lacivertli müdafaanın canlı oyunu Beşiktaşlılara gol yapma fırsatı bırakmadı. İkinci devre de usun müddet mütevazin bir şekilde cereyan etti. Fenerbahçeliler maçın bitmesine ancak 20 dakika kala hakimiyeti ellerine aldılar ve bu. arada penaltıdan bir gol kazandılar. Sonra da Canın attığı ikinci golle galibiyeti sigortaladılar. Kalite itibariyle vasatın çok altında geçen maçın 2-0 Fenerbahçe lehine kapanması gerek taraftarları ve gerekse çok müşkül durumda bulunan idarecileri memnun etmeye kâfi geldi. Böylece Fenerbahçe zorlu bir maçı kazanarak lider Galatasarayı yakından tehdit eden tek rakip oldu. Bu mühim karşılaşmadan bir gün evvel Mithadpaşa stadını dolduran seyirciler Galatasarayın Kasımpaşa karşısında döktüğü terleri hayretle seyretmişlerdi, Ligin enerjik takımı Kasımpaşa, oyunun başından sonuna kadar rakibine nisbetle daha derli toplu oynamış ve en azından hak ettiği beraberliğe Turgayın çok güzel oyunun neticesinde ulaşamamıştı. İlk 20 dakikalık zaman içinde Güngör ve Metin vasıtasiyle 2 gol kazanan lig lideri, daha sonra bir sabun köpüğü gibi sönmüş ve hakimiyeti Kasımpaşalılara kaptırmıştı. Kasımpaşa hücum hattı, sağ acık Zühtü hariç,, o kadar bozuk ve dağınıktı ki Eğer Nureddin ve Metin ellerine geçirdikleri fırsatların sadece bir veya ikisini kullanmış olsalardı, Galatasarayın puvan kaybetmesi işten bile olmıyacaktı. Lâcivert - Beyazlı takımın büyük rakibi Galatasarayı bir defa daha böyle bozuk gününde yakalama şansı elbette zayıftı. Haftanın diğer lig maçlan da sporseverler tarafından alâka gördü. Zaten görmeyeni yoktu ya... Bu maçlarda Beyoğluspor tahminler hilâfına Emniyeti 2-1; İstanbulspor da aynı kuvvette ve aynı puvanda bulunan Beykozu 2-1 mağlup etmeye muvaffak oldular. Son haftalarda toparlanan ve eski kuvvetini bulan Adaletin, Vefaya mağlup olacağı doğrusu hiç kimsenin aklından geçmemişti. Top, tahmin yazısı yazanlara yeni bir azizlik daha yapmıştı.. Yeşil - Beyazlılar sonunculuk mücadelesinde Adaleti 1-0 yenerek-bir basamak ileri fırladılar. Aynı durumdaki rakiplerden birinin sahadan puvan kurtararak ayrılması diğeri için kapatılması çok güç bir mesafe oluyordu. Profesyonel ligin ilk devresi bu hafta yapılacak olan Fenerbahçe Emniyet, Galatasaray İstanbulspor maçları ile sona erecek. Lider Sarı-Kırmızılı takımın İstanbulspor maniasını aşacağı hakkında şimdiden birşey söylemek imkânsızdır. Çünkü İstanbulspor, Kasımpaşaya nisbetle daha ağır basan bir takımdır.. Fener bahçenin ise, Beşiktaşa 1-0 lık bir galibiyetinden başka ligde mühim bir başarısı olmayan Emniyete puvan kaptırması zayıf bir ihtimaldir:

Ligde değişiklik mi?

Haber hafta içerisinde duyuldu. Halbuki Federasyon azaları Birinci profesyonel ligin 8 takıma indirilmesine Temmuz ayı içerisinde yapmış olduğu bir toplantıda karar vermiş bulunuyordu. O günden bu yana gizli tutulan bu karar, birden patlak verince puvan cetvelinde 9 uncu ve 10 uncu yeri işgal eden, daha doğrusu yukarda bulunup da aynı yere düşmek tehlikesine maruz kalan takımları bir endişe sacdı. İtiraz edildi, "Doğru olmaz" gibi iddialar ortaya sürüldü. Ama Federasyon kararında ısrar ediyordu. Bakalım bu hava liglerin sonuna kadar devam edecek mi?

Nankör Amatörler!.

Melburn olimpiyadlarında hürriyeti seçen 35 Macar sporcusu geçen "hafta bir uçakla San Franslsko'ya geldiler.

Demir Perde gerisi merale ketlerin bir iftihar vesileleri de, oralarda profesyonel sporun bulunmayışıydı. Fakat birçok Macar sporcusunun Melburn'dan geri gelmeyişi, Budapeştenin "Mal Nap" gazetesini baklayı ağzından çıkarmaya mecbur etti. " Mai Nap". spordaki muvaffakiyetleri için kendilerine villaları hususi otomobiller hediye edilen sporcuları nankörlükle itham etti.

Gazete daha da ileri giderek, dünün spor kahramanlarının geriye dönmeyişlerini, son hâdiseler dolayısıyla Macaristanın artık onlara bol keseden dolar ve otomobiller vermeye devam edemiyeceğini anlamalarına atfetmektedir.

Güreş

Emre'nin istifası

Melburn dönüşü sert tenkitlere muhatap olan Güreş Federasyonu" Başkanı Vehbi Emre -istifa edeceğini açıklamış, fakat tarihini bildirmemişti. Geçen hafta koltuğuna dosyasını sıkıştırarak Ankaranın yolunu tutan Vehbi Emrenin dosyasında bir de istifa istidası vardı. Beden Terbiyesi teşkilatındaki dostları ile görüştü ve istidayı Milli Eğitim Bakanına sundu. Bakan bu istifayı kabul etmedi. Vehbi Emreye bir hafta lık zaman bıraktı. Kendisi ile bu müddet sonunda tekrar gelip konuşmasını istedi. Bu hadise bilhassa İstanbul basınında muhtelif şekillerde tefsir edildi. Emrenin istifasının kabul edilmeyişini tenkid edenler çoktu. Ama lehte neşriyat yapanlar da mevcuttu. Bu satırların yazıldığı sıralarda Vehbi Emrenin durumu tavazzuh etmiş değildi. - İstifası alâkalı Bakan tarafından kabul edilmemiş olmasına rağmen, geçen hafta Güreş Federasyonuna talip olanların isimleri sıra sıra ortaya döküldü. Bu isimler içerisinde öylelerivardı ki, insan hayret içinde kalıyordu.

Atletizm

Moran istifa etti

Geçen hafta Millî Eğitim Bakanı Ahmet Özel'in önüne ikinci bir istifa mektubu daha geldi. Bu Atletizm Federasyonu Başkanı Naili Moruna aitti. Naili Moran, Melburn Olimpiyadlarına atlet gönderilmemesine itiraz etmiş, bu işin uzun -müddet mücadelesini yapmıştı. Fakat muvaffak olamamıştı. Alâkalı şahıslar Oiimpiyadlardan döner dönmez istifasını verdi. Vehbi Emrenin aksine olarak Bakan, Federasyon Başkanının istifasını kabul ediverdi. Acaba buna sebeb ne idi? Sızan haberlere göre Naili Moran'ın polemik yapması ve Umum Müdür ile açıktan açığa mücadeleye girişmesi teşkilât tarafından iyi karşılanmamıştı. İşte bunun neticesi olarak istifası kabul ediliyordu. Fakat Naili Moran daha evvel de yaptığı konuşmalarda: "Ben Federasyondaki vazifemden ayrılabilirimi Ama hiçbir zaman hak bildiğim şeyleri müdafaa etmem için bu ayrılık bir sebeb teşkil etmez," demişti. Mücadeleye hazır okluğunu bildiren sabık Federasyon Başkanının bundan sonraki tutumu, merakla beklenmeğe değerdi.

KOMILI
Hususi kokulu
Bol köpüklü
Ekonomik
KOMİLİ
YENİ TİP KURU ÇAMAŞIR SABUNU
Çamaşırlarınızı
Tertemiz yapar
BEHER KALIP 250 GRAMDIR.
NECMİ KOMİLİ İstanbul Tel.: 27 31 18

Kapak Baskısı : Rüzgârlı Matbaa Denizciler Cad. - ANKARA

Kapak Klişesi : Kenan Dinçman Klişe Fab. - İSTANBUL